

AYDIN'DA ORGANİK VE İYİ TARIM UYGULAMALARININ YAYGINLAŞTIRILMASI STRATEJİSİ VE YATIRIM ÖNERİLERİ ANALİZİ PROJESİ

AYDIN ORGANİK VE İYİ TARIM YOL HARİTASI RAPORU

02/05/2014

ZOBU CONSULTING | impartially on your side
info@zobu-consulting.com | www.zobu-consulting.com | www.ex-point.org
Gaziosmanpaşa Bulv. S. Reyent İş Merkezi No: 30 D:102 Çankaya
İzmir - TURKEY
+90.232.446.47 86

"Bu rapor Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın desteklediği "Aydın'da Organik ve İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Stratejisi ve Yatırım Önerileri Analizi Projesi" kapsamında hazırlanmıştır. İçerik ile ilgili tek sorumluluk Aydın Ziraat Odası'na aittir ve Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın görüşlerini yansıtmaz."

| Bilinçli olarak boş bırakılmıştır.

“Bu rapor Güney Ege Kalkınma Ajansı’nın desteklediği “Aydın’da Organik ve İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Stratejisi ve Yatırım Önerileri Analizi Projesi” kapsamında hazırlanmıştır. İçerik ile ilgili tek sorumluluk Aydın Ziraat Odası’na aittir ve Güney Ege Kalkınma Ajansı’nın görüşlerini yansıtmaz.”

İçindekiler

İçindekiler	i
Tablo Listesi	iii
Şekil Listesi	iv
Kısaltmalar	v
1. Giriş	1
2. Organik Tarım ve İyi Tarım nedir?	2
2. Mevcut Durum Analizi	7
2.1. Organik Tarım	7
2.1.1. Dünya’da Organik Tarım	7
2.1.2. Türkiye’de Organik Tarım	8
2.1.3. TR32 Bölgesi’nde Organik Tarım	11
2.1.4. Aydın’da Organik Tarım	12
2.2. İyi Tarım	14
2.3. Üretim açısından Organik Tarım ve İyi Tarım	16
2.3.1. Organik Tarım ve İyi Tarım Pazarı	16
2.4. Aydın ilinin Organik ve İyi Tarım Ürünleri Pazarı ve Pazarlama Altyapısı	26
2.5. Organik ve İyi Tarım Değer Zincirleri	27
2.6. Aydın’da Sektörel Yatırım Fırsatları	29
2.7. Yönetim	34
3. Strateji ve Yol Haritası	41
3.1. Vizyon, Misyon ve Strateji	45
3.1.1. Üretimin Organizasyonu	46
3.1.2. Pazar Mekanizmasının Tesisi	56
3.1.3 Kurumsal Yönetişim ve Koordinasyon	57
Kaynakça	64
Ekler	65
Ek-1: Yetkilendirilmiş Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları	66
Ek-2: Yatırım Fırsatları Araştırması Soruları	67
Ek-3: Yatırım Fırsatları Araştırmasına Katılan İşletmelerin Listesi	71
Ek-4: Çalıştay Katılımcı Listesi	72

Tablo Listesi

Tablo 1: Avrupa’da Organik Ürün Arzı	8
Tablo 2: Türkiye’nin Organik Ürün İhracatı (1998-2011)	9
Tablo 3: 2011 Yılı Organik Ürün İthalatı	10
Tablo 4: Türkiye’deki Organik Tarımsal Üretim Yapısı (2002-2012)	11
Tablo 5: TR32 Bölgesi Organik Tarımsal Üretim Verileri (2012) – Geçiş Süreci Ürünleri Dâhil-	11
Tablo 6: Aydın İlinde Organik Tarım (Geçiş süreci dâhil bitkisel üretim)	12
Tablo 7: Organik bitkisel üretim (geçiş süreci dâhil) : Üretim (Ton)	13
Tablo 8: Organik Bitkisel Üretim (Geçiş Süreci Dâhil) : Çiftçi sayısı	13
Tablo 9: Türkiye’de İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)	14
Tablo 10: İyi Tarım Uygulamaları (Değişim Oranları) – 2007-2012	14
Tablo 11: Ege Bölgesi İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)	15
Tablo 12: TR32 İllerinde İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)	15
Tablo 13: Aydın İli’nde İyi Tarım Uygulamaları Yapılan İlçeler ve Ürünler	16
Tablo 14: En çok ihracatı yapılan ürünler (2011)	22
Tablo 15: Türkiye’nin en çok ihracat yaptığı ülkeler (2011)	23
Tablo 16: Türkiye’nin Organik Ürün İhracat (1998-2011)	23
Tablo 17: Miktar Cinsinden En Çok İthalatı Yapılan Ürünler (2011)	24
Tablo 18: Yıllar itibariyle organik tarıma verilen krediler (2004-2011)	39
Tablo 19: Yıllar itibariyle alan bazlı destekler	39
Tablo 20: Aydın’da organik ve iyi tarımın eksiklik, ihtiyaç ve üstünlükleri	42
Tablo 21: Çalıştay katılımcılarına göre öncelikli müdahale alanları	43
Tablo 22: Aydın İli Organik Pamuk Üretim miktarı (ton)	47
Tablo 23: TR32 İllerinde İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)	52

Şekil Listesi

Şekil 1: Dünyada Organik Üretici Sayıları, 2011	7
Şekil 2: Geçiş Süreci Dâhil Karşılaştırmalı Organik Bitkisel Üretim (Ton)	13
Şekil 3: Geçiş Süreci Dâhil Karşılaştırmalı Organik Ürün Yetiştiren Çiftçi Sayıları	14
Şekil 4: Küresel Organik Tarım Pazarı (Milyar ABD Doları)	19
Şekil 5: Dünya’da organik ürünlerde kişi başı tüketim en yüksek 10 ülke (2012)	20
Şekil 6: Dünya’da organik ürünler perakende satış değerlerinin pazar ölçeğinde dağılımı (2012)	20
Şekil 7: Dünya’da organik ürünler perakende satış değerlerinin ülkesel dağılımı (2012)	21
Şekil 8: Avrupa’da en yüksek pazar büyümesine sahip ülkeler (2012)	22
Şekil 9: İTU Sertifikalı Çiftçi Sayıları	26
Şekil 10: Küresel Organik Değer Zinciri	28
Şekil 11: Küresel İyi Tarım Değer Zinciri	29
Şekil 12: İşletmelerin Ticaret/Üretimindeki En Çok Payı Olan Ürünler (2014)	30
Şekil 13: İşletmelerin dağıtım kanalları (% - 2014)	31
Şekil 14: İşletmelerin faaliyet gösterdikleri pazarlar (2014)	31
Şekil 15: İşletmelerin Karşılaştıkları Zorluklar (% - 2014)	32
Şekil 16: İşletmelerin Yatırım Planları (2014)	32
Şekil 17: Tematik dağılımlarına göre işletmelerin planladıkları yatırımlar (2014)	33
Şekil 18: Türkiye’de Organik Tarımın Gelişimi	34
Şekil 19: Türkiye’de Organik Tarım Yönetim Şeması	36
Şekil 20: Çalıştay Fotoğrafları	42
Şekil 21: Aydın Organik ve İyi Tarım Vizyonu	45
Şekil 22: Aydın Organik ve İyi Tarım Misyonu	45
Şekil 23: Aydın Organik ve İyi Tarım Strateji Beyanı	45
Şekil 24: Aydın’da Jeotermal Sera Kurulumuna Uygun Alanlar	55
Şekil 25: Aydın Organik ve İyi Tarım Strateji Evi	63

Kısaltmalar

A.B.	Avrupa Birliği
B.M.	Birleşmiş Milletler
ETO	Ekolojik Tarım Örgütü
EUREP	Avrupa Birliği Perakendeciler Ürün Çalışma Grubu
FAO	B.M. Dünya Gıda ve Tarım Örgütü
FIBL	Organik Tarım Araştırma Enstitüsü
GAP	İyi Tarım Uygulamaları (Good Agriculture Practices)
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizma
GTHB	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
HACCP	Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları
IFOAM	Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu
İTU	İyi Tarım Uygulamaları
KSK	Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu
MRL	Maksimum Kalıntı Limiti
RG	Resmi Gazete
SPS Anlaşması	Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri Anlaşması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Kısaltmalar alfabetik sıralama düzenine göre yapılmıştır.

1. Giriş

Özellikle son 20 yılda, bilginin hızlı yayılma gücüyle paralel olarak, insanlık daha önce düşünemedikleri birçok şeyi düşünür, bilir olmuştur. Bu bilinç düzeyi, her konu için birçok sorgulamayı ve kavramı beraberinde getirmiştir. Bu gelişimden etkilenen sektörlerden bir tanesi, insana her gün doğrudan dokunan tarım sektörü olmuştur. İnsanlar temel yaşam maddeleri olan besinler ve içecekler üzerinden doğrudan tarımla bağlantılıdır.

Daha iyi bir yaşam için sağlıklı bireyler, sağlıklı gelecekler diye tanımlanacak bir felsefeden hareketle geleneksel tarım sistemleri sorgulanır olmuştur. Bu durum en basit şekliyle gıda güvenliği ve güvencesi kavramını doğurmuş, giderek de önemini arttırmıştır. Bununla birlikte sadece insan sağlığı önceliğinden hareket etmeyen, doğayla uyumlu, çevreye zarar vermeyen üretim teknikleri ile gelecek nesillere dahi iyi bir dünya bırakmak ve tarımın sürdürülebilirliği kavramını ortaya çıkarmıştır. Dünya nüfusunun giderek artması, bunun sonucunda insanların beslenme ihtiyacının karşılanması için giderek kirlenen tarım alanlarında verimin artırılması, bunu yaparken insan ve hayvan sağlığına, çevreye zarar vermeyen üretim tekniklerinin kullanılması önemli hale gelmiştir.

Bu nedenlerle organik tarım ve iyi tarımla ilgili faaliyetler 1970'li yıllardan itibaren devlet destekleriyle artmıştır. İşte tüm bu nedenlerle gelişen organik ve iyi tarım uygulamaları kavramları Türkiye'de yurt dışı talebiyle doğmuş, ihracatçılarımız ve yetiştiricilerimizin uyumlu çalışmasıyla birlikte giderek yaygınlaşmıştır. Bununla birlikte halen yeterli düzeyde yerli tüketimi ve bununla birlikte pazarlama ağı bulunmamaktadır. Üreticilerin üretim güdülerinin başında kar fırsatı olup, pazarlama gücü yüksek olan ürünlerin üretimine çalışkan çiftçilerimizin hızla adapte olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışma süresince edinilen temaslarda, Aydın çiftçisinin çalışkanlığı ve yüksek adaptasyon yeteneği ile bu amaçla oluşturulabilecek politikalara olumlu cevap verebileceği kanaati oluşmuştur.

Bu rapor kapsamında, organik ve iyi tarım uygulamaları ile ilgili kavramsal tanımlamalar yapılarak, yasal altyapı belirlenmiştir. Daha sonra, organik tarım ve iyi tarım uygulamalarında mevcut durum Dünya, Türkiye, TR32 Güney Ege Bölgesi ve Aydın ili itibarıyla üretim, pazarlama altyapısı, değer zinciri ve yönetim boyutları ile ele alınarak Aydın'da organik tarım ve iyi tarım konusunda yatırım fırsatları analiz edilmiştir. Daha sonraki bölümlerde, organik tarım ve iyi tarım uygulamalarında stratejik hedefler Aydın ili itibarıyla, üretim, pazarlama ve yönetim boyutları ile ele alınmıştır.

Rapor, Aydın Ziraat Odası Başkanlığı tarafından T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı 2013 yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında sağlanan mali destek ile TR32/13/DFD/20/0045 sözleşme numaralı "Aydın'da Organik ve İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Stratejisi ve Yatırım Önerileri Analizi" Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Söz konusu proje kapsamında, 14 Mart 2014 tarihinde Aydın Ziraat Odası tarafından yapılan ihale ile Zobu Consulting firması tarafından iş yüklenilmiş olup yaklaşık iki ay gibi bir sürede çalışma tamamlanmıştır. Proje kapsamında 18 Mart ve 24 Mart tarihlerinde biri çalıştay olmak üzere iki adet toplantı yapılmıştır. Raporun ortaya çıkması amacıyla detayları raporda belirtilen anket çalışması da yapılmıştır.

2. Organik Tarım ve İyi Tarım nedir?

Özellikle 1970'lerden itibaren tarımda modernizasyonla birlikte üretim yöntemlerinde meydana gelen değişim tarımsal üretimde ciddi verim artışı sağlamışsa da aşırı kimyasal gübre ve ilaç kullanımı toprakları verimsizleştirmiş, insan ve hayvan sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Günümüzde verim kaybının önlenmesi veya birim alan başına daha çok verim alınması amacıyla bilinçsiz zirai ilaç ve bilinçsiz kimyevi gübre kullanımı tüketicilerde çeşitli sağlık problemlerine yol açmaktadır. Bu da hem insan ve hayvan sağlığını tehdit etmesi hem de ülke ekonomilerinde sağlık harcamalarının artması nedeniyle olumsuzluk doğurmaktadır. Konunun bir başka boyutu tarımsal üretimin sürdürülebilirliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülemeyen üretim biçimleri ile giderek artan dünya nüfusunu beslemek zorlaşacak, doğal kaynakların tahrip olması, dünya üzerinde yaşayan her canlının varlığını tehdit edecektir. İşte bütün bu felsefeden hareketle günümüzde tüm dünyada, konvansiyonel üretim yöntemi de denilen, 1970'lerden itibaren yükselen, bu verim odaklı üretim biçimine alternatif yöntemler olarak organik ve iyi tarım uygulamaları ortaya çıkmaktadır. Günümüz tarım politikalarında bu değişimin etkisi önemli derecede hissedilmekte, ülkeler verim artışının yerine güvenli, izlenebilir, sağlıklı üretim yöntemlerini tercih etmektedirler. İşte çevre, insan, hayvan sağlığını koruyan bu yöntemlerin başında organik ve iyi tarım uygulamaları gelmektedir.

Organik tarımla ilgili birçok kaynakta tanımlamalar bulunmaktadır. FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü) organik tarımı, kimyasal gübre, ilaç, hormon, genetiği değiştirilmiş tohum(GDO), koruyucu ve katkı maddesi gibi hiçbir kimyasal girdi kullanmayan tarımsal üretim biçimi; çevre ve sosyal etkileri dikkate alan bir tarımsal sistem olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (International Federation of Organic Agriculture Movements-IFOAM) 2008 yılında İtalya'da yapılan Genel Kurulunda, organik tarım için şu tanımlı benimsemiştir. Organik tarım, toprak, ekosistem ve insan sağlığını devam ettiren, sağlıklı olmasını sağlayan bir üretim sistemidir. Sistem, olumsuz etkisi olan girdilerin kullanımı yerine ekolojik yöntemler, biyolojik çeşitlilik ve yerel koşullara uyum sağlamış döngülere dayanır. Organik tarım, içinde bulunduğumuz çevreye fayda sağlamak, adil ilişkiyi ve tüm ilgili taraflar için iyi bir yaşam kalitesini yaygınlaştırmak adına gelenek, yeni buluşlar ve bilimi bir araya getirir.

5262 sayılı Organik Tarım Kanunu, toprak, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar kullanılarak organik ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma, pazarlama, ithalat, ihracat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşıncaya kadar olan diğer işlemleri organik tarım faaliyetleri olarak tanımlamaktadır

Organik tarımda doğal olmayan hiçbir girdi kullanılmamakta, organik gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini arttırma, doğal düşmanlardan yararlanma gibi birçok çevre dostu teknik uygulanmaktadır. Ayrıca, üretimde sadece miktar artışının değil aynı zamanda ürün kalitesinin de yükselmesi amaçlanmaktadır, her aşaması kontrollü, kayıtlı ve sertifikalıdır.

Yukarıdaki tanımlardan organik tarımın hem bitkisel hem hayvansal üretim konularına her ürün çeşidi için uygulanabilecek ortak üç ilkesi çıkarılabilir.

- Doğa ile uyumlu üretim; tüm hammaddelerin ve diğer işletme girdilerinin çevreyi tehdit eden her türlü etkisinin azaltılmasıdır.
- Kapalı Sistem (Kendine yeterli tarım), toprak, bitki, hayvan ve insan arasındaki doğal döngünün doğal kökenli hammaddeler kullanılarak mümkün olduğunca işletmenin kendi içinden veya yakın çevresinden sağlanmasıdır.

- Ekim Nöbeti(Sürdürülebilirlik); toprağın veriminin doğal yöntemlerle arttırılması, münavebe, organik gübrelemenin yapılması ayrıca uygun toprak işleme yöntemlerinin kullanılmasıdır.

Bu ilkelerin haricinde organik tarımda, konvansiyonel üretimin aksine, verim arttırılırken kaliteden ödün verilmez. Su ve enerji tasarrufu önemli olup eko verimlilik uygulamalarına önem verilmektedir.

Organik tarım bilgilerin rastgele alındığı, uygulandığı bir üretim şekli değildir. Üretilecek ürünün, tekniklerin, pazarlamanın, finansal bir planın hazır olması gerekmektedir. Bu yönleriyle organik tarım bir plana dayanmalıdır. Bu plan, ürünü pazarlayanlar tarafından oluşturulur ve ülkemiz şartlarında bu planlama ihracatçılar tarafından yapılmaktadır. İhracatçılar da bu talepleri ürünleri sattıkları ithalatçılardan almaktadırlar. Yani, ithalatçı ihracatçıya bir sonraki dönem talep ettiği ürünü söyler, ihracatçılar da üreticilerle sözleşme yaparak bu ürünlerin organik olarak üretilmesini sağlarlar. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşları üretilen bu ürünlerin organik yöntemlerle üretildiklerini kontrol ederek sertifikalandırırlar. Kısacası, üretim her aşamada kontrol edilir ve organik ürün sertifikasını alan ürünler bu ad altında pazarlanabilir. Mevcut durumda tarlasında konvansiyonel tarım yapan bir yetiştirici karar verip ertesi yıl organik ürün yetiştiremez. Bu kararı veren yetiştiricinin ilk yapması gereken şey Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş Kontrol ve Sertifikasyon kuruluşlarından birine başvurarak bu çalışmanın yapılmasını talep etmek olacaktır. Kontrol ve Sertifikasyon kuruluşu, kendisine yapılan başvuru sonucu çalışmasını yapıp eğer uygun görürse yetiştiriciyle sözleşme imzalar ve bu tasarrufu Organik Tarım Komitesine bildirir. Sözleşme imzalandıktan sonra, yetiştiricinin ürünlerinin organik tarım ürünü sayılabilmesi için bir geçiş süreci bulunmaktadır. Geçiş süreci, eski üretim biçiminden kalan kalıntıların temizlenmesi için öngörülmekte olup, tek yıllık bitkilerde iki, çok yıllık bitkilerde üç yıldır. Bu süreleri uzatmak kontrol ve sertifikasyon kuruluşunun yetkisinde olup bu süre zarfında yetiştirilen ürünler “organik tarım geçiş süreci ürünü” olarak etiketlenir.

Yukarıda belirtildiği gibi organik tarıma geçiş zaman almakta olup, bu süreçte maruz kalınacak mali kayıp, hesaplanması gereken bir yatırım maliyetidir. Bunun dışında organik tarım sisteminin bazı zayıf yönleri bulunmaktadır. Bunlar;

- Küçük arazilerde yapılan organik tarım faaliyetlerinde ölçek sorununun olması,
- Konvansiyonel Yönteme göre birim alandan daha az verim alınması sonucu fiyatların yüksekliği,
- Raporun pazarlama bölümünde ele alınan yaş meyve ve sebze marketlerde ürünlerin raf ömrünün görece az olması,
- Üreticilerin organik üretime yönlendirmenin zorluğu,
- Yüksek yatırım maliyetinin oluşu,
- Kayıt tutma, kontrol ve izlenebilirlik sistemlerinin olması nedeniyle bürokrasinin oluşu,
- İç pazarın yeterli gelişmemesi sonucu dış pazar- iç pazar dengesizliği
- Organik ürünlere olan güven sorunu

Konvansiyonel tarım yöntemlerinin insan ve hayvan sağlığı, çevre, gıda güvenliği ve sürdürülebilir tarım gibi konularla ilgili tartışılması, organik tarımın büyük ölçekli üretime imkân vermemesi ve yukarıda bahsedilen zayıflıkları, iyi tarım kavramını ortaya çıkarmıştır. İyi tarım çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen bir tarımsal üretimin yapılması, doğal kaynakların korunması, tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik ile gıdada güvenilirliği sağlayan bir üretim şeklidir. 1997 yılında sürdürülebilir tarım yöntemi olan iyi tarım uygulamaları kavramı ortaya çıkmış ve AB’de taze meyve, sebze ile çiçek üretiminde HACCP ilkelerini temel alan Sistem Kalite Güvence Belgesi şeklinde bir standart olarak yayınlanmıştır.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), tarım ürünleri dış ticaretinde "Hayvan ve Bitki Sağlığı" konusunda uluslararası standartların korunması amacıyla gıda güvenliğine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı bir anlaşma oluşturmuştur. Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri Anlaşması (Sanitary and Phytosanitary Measures - SPS Agreement)'nin ilki gıdada Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları (HACCP - Hazard Analysis Critical Control Points), diğeri ise tarımsal üretimde uygulanmak üzere "İyi Tarım Uygulamaları (İTU)" anlamına gelen GAP (Good Agricultural Practices)'tir. Avrupa Birliğinde büyük perakendeciler toplanarak Avrupa Perakendeciler Ürün Çalışma Grubunu (EUREP); 1999 yılında yaş meyve ve sebze iyi tarım uygulamaları esaslarına ilişkin EUREPGAP (Avrupa Perakendeciler Ürün Çalışma Grubu İyi Tarım Uygulamaları) Protokolü'nü oluşturmuşlardır. Avrupa Ülkelerinde başlatılan bu uygulama dünya genelinde genişleyerek, ChileGAP, MexicoGAP, KenyaGAP, ChinaGAP, JGAP (Japon), ThaiGAP'ın oluşması ile dünya geneline yayılmıştır. Bunun sonucu olarak, EUREPGAP, 2007 yılında GLOBALGAP adını alarak tüm dünyada geçerli olan küresel bir standart haline gelmiştir. Avrupa'daki büyük perakendeci ve üreticilerin çoğu şu anda GLOBALGAP'a üye veya kayıtlıdır. Bu standart, hem bireysel çiftçilere hem de üretici gruplarına (ziraat odaları, kooperatifler, büyük ihracatçılar vb.) uygulanmaktadır.

Ülkemizde de hızla yerleşmeye başlayan bu standart kapsamında bazı büyük perakendeciler, müşterilerine sundukları ürünlerin güvenilirliğinin bir kanıtı olarak üreticilerden/tedarikçilerinden GLOBALGAP belgeli ürün talep etmeye başlamışlardır. GLOBALGAP standartları, tüketicinin talep ettiği asgari güvenlik şartlarını tanımlayan standartlardır. Tüketiciler, satın aldıkları gıdaların;

- Mikrobiyolojik, fiziksel ve kimyasal açıdan zararlı olmadığından,
- Üretimleri esnasında çevreye ve doğal dengeye zarar verilmediğinden,
- Yasal şartlara uygun olarak üretildiğinden ve
- Üretimde görev alan kişilerin sağlık ve güvenliklerinin sağlanması için gerekli tüm tedbirlerin alındığından emin olmak istemektedirler.

Tarım sektöründe bir kalite sistemi olarak da değerlendirilen GLOBALGAP, tarladaki üretime odaklanan, entegre tarım prensiplerini benimseyen, gıda güvenliği ve kalite açısından HACCP ve ISO 9001; çevre yönetimi açısından ISO 14001 ve iş sağlığı ve güvenliği açısından OHSAS 18001 standartları ile de paralellik gösteren bir sistemdir. Bununla birlikte, Zararlılarla Entegre Mücadele (Integrated Pest Management) ve Entegre Ürün Yetiştiriciliği (Integrated Crop Management) yöntemlerinin izlenmesini öngörmektedir.

"İyi tarım uygulamaları denilince; tarımsal üretimin çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyecek şekilde kontrollü olarak yapıldığı, bu üretimin sonucunda elde edilen ürünün sertifikalandırılarak tüketiciye ulaştırıldığı işlemler zinciri akla gelmelidir. İyi tarım uygulamaları öncelikle, gıda güvenliğine yönelik tedbirler, çevreyi ve toprağı korumaya yönelik tedbirler ile üreticilerin ve tarım işçilerinin sağlık, güvenlik ve refahına yönelik tedbirleri kapsamaktadır. Bu nedenle iyi tarım uygulamaları, tüketicilere güvenilir gıdanın sunulmasında en önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır. Ayrıca, iyi tarım ürünleri, halkın sağlıklı yaşam ve sağlıklı tüketim yapma bilincini geliştirmektedir. Bu bilinç geliştikçe iyi tarım ürünleri giderek daha fazla talep edilecek ve artan taleple birlikte, iyi tarım ürünlerinin pazardaki rekabet gücü artacaktır." (Türkiye'de Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları Üretim ve Pazarlama Esasları)

İyi Tarım Uygulamaları Kontrol Noktaları ve Kriterleri

- İzlenebilirlik ve Kayıtlar: Üretim sırasında yapılan bütün işlemler çiftçiler tarafından kayıt altına alınmalı ve kontroller için saklı tutulmalıdır.
- İç Kontrol: Üretici üretim ile ilgili tüm kayıtların ve işleyişin yönetmeliklere uygunluğunun değerlendirilmesi için denetimden önce yılda en az bir kez iç denetim geçirmelidir.

- Üretim Materyalleri: Arazide ekim ve dikimi yapılan materyallerin (tohum, fide, fidan vb) belgeleri, kalite sertifikaları dokümanite edilmelidir.
- Saha, Arazi Geçmişi ve Yönetimi: Tüm saha ve araziler tanımlanmalı, geçmişteki ve güncel kayıtlar kontrollere açık olarak tutulmalıdır.
- Toprak Yönetimi: Toprağın işlenmesinde, erozyonu azaltacak ve toprağın fiziksel yapısını koruyacak teknikler kullanılmalıdır.
- Sulama. Su kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirebilecek ve bitkinin ihtiyaç duyacağı suyu temin edebilecek sulama sistemleri kurulmalı, sulama için asla atık su (kanalizasyon suyu) kullanılmamalıdır. Risk değerlendirme esaslarına bakılarak, sulama suyu kaynağı yılda en az bir kez mikrobiyal, kimyasal ve mineral kirleticiler bakımından analiz ettirilmelidir.
- Gübreleme: Uygun zamanda ve miktarda gübre kullanımı için toprak analizleri yılda en az bir defa yapılmalıdır. Gübreleme; toprak yapısına göre hangi gübrenin uygun olduğunu belirledikten sonra, bitkinin ihtiyaç duyduğu miktarda ve zamanda yapılmalıdır. Uygulanan gübrenin çeşidi, markası, içeriği, uygulanan alan, tarihi ve miktarı gibi bilgiler mutlaka kayıt altına alınmalıdır.
- Bitki Koruma Maddeleri: Bütün bitki koruma maddeleri uygulamaları ile ilgili kayıtlar tutulmalı, pestisit kalıntı analizlerinin sıklığı, risk değerlendirmelerine göre yapılmalıdır. Maksimum kalıntı limitlerinin (MRL) aşılması durumunda ise bir acil eylem planı mevcut olmalıdır. Uygulanan bitki koruma maddelerinin ruhsatları, çeşidi, etken maddesi, markası, içeriği, uygulanan ürün, uygulama sebebi, tarihi ve miktarı gibi bilgiler mutlaka kayıt altına alınmalı ve bu maddelerin alımına ilişkin fatura ve reçetelerinin muhafaza edilmesi gerekmektedir.
- Entegre Mücadele: Hastalık ve zararlılarla mücadele "Entegre Mücadele Teknik Talimatları" doğrultusunda öncelikle kültürel tedbirler, mekanik mücadele, biyolojik mücadele veya biyoteknik yöntemler uygulanmalı, son çare olarak kimyasal mücadele yapılmalıdır.
- İşçi Sağlığı Güvenliği ve Refahı: Çiftlikte emniyetli ve sağlıklı çalışma koşulları yazılı olarak sağlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Atık ve Kirlilik Yönetimi, Geri Dönüşüm ve Yeniden Kullanım: Tarım işletmesindeki bütün olası atık ürünler (kâğıt, karton, plastik, ürün kalıntısı, yağ, kaya yünü vb.) ile muhtemel kirlilik kaynakları (kimyasallar, yağ, yakıt, ses, ışık kalıntı, paketleme evinden çıkan akıntılar) belirtilmelidir. Tarımsal kimyasalları kullanan, taşıyan ve uygulayan işçilere bu konuda eğitim verilmeli; işletmede ilk yardım eğitimi alan kişiler bulunmalıdır.
- Hasat: Hijyen koşullarına dikkat edilmeli, bitki koruma maddelerinin kullanıldığı ürünlerde hasat aralığı sürelerine riayet edilmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
- Ürün İşleme: Hasat sonrası ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi aşamasında; kişisel hijyenin sağlanması, çalışanların kullandığı tesislerin uygunluğu, ambalajlama yöntem ve maddelerinin uygunluğu, kullanılan depo ve ambalajlama alanlarının uygunluğu, ısı ve nem koşulları sağlık bilgisi risk değerlendirmesi sonuçlarına ve kalite gereksinimlerine uygun olarak sağlanmalıdır.
- Analizler: Yılda en az bir kez toprak, su ve ürün/yaprak analizleri yapılmalıdır. Su analizlerinde mikrobiyal, kimyasal ve mineral kirleticiler dikkate alınmalı, ürün/yaprak analizlerinde ise pestisit kalıntısı dikkate alınmalıdır. Analizler akredite edilmiş laboratuvarlarda yapılmalıdır.
- Şikâyetler: Üretici belgelendirilen ürünlerle ilgili kendisine gelen şikâyetleri değerlendirebilecek prosedürlere sahip olmalı ve denetimlere açık olacak şekilde muhafaza etmelidir.

Organik ve iyi tarım ayrı sistemler olup farklı prensipleri vardır. Organik tarımda hiçbir şekilde kimyasal gübre ve ilaç kullanılmaz. Organik tarımda verim daha az, üretimi zor, uygulaması zaman almakta, geniş kitlelerin beslenmesi mümkün görünmemektedir. Bunun yanı sıra iyi tarım uygulaması

insan ve hayvan sağlığını tehdit etmeyecek ölçülerde ilaç ve gübre kullanımına imkân veren bir üretim yöntemidir. Verim organik tarıma göre daha fazla olduğu için ürün fiyatları daha ucuz olmakta ve pazarı daha geniş olmaktadır. Ayrıca, organik tarım için belirli bir zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu zaman içerisinde üretilen ürünler geçiş süreci olarak sınıflandırılırken, iyi tarım uygulamasında böyle bir zaman kaybı olmamaktadır.

Yasal Altyapı

Ülkemizde organik tarımla ilgili ilk düzenleme 1994 yılında “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik” kapsamında yapılmıştır. Bu Yönetmelik ile ülkemizde organik tarım faaliyetleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın denetiminde ve belirlenen kurallar çerçevesinde yürütölmeye başlanmıştır. Sonraki yıllarda organik tarımda yaşanan gelişmelere paralel söz konusu Yönetmelik’te değişikliğe gidilerek 2002 yılında “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” yayımlanmıştır.

Daha sonraki yıllarda, dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde konuyla ilgili mevzuatı güçlendirmek ihtiyacı doğmuştur. Organik ürün ve girdilerin üretiminin geliştirilmesini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, organik tarım faaliyetlerinin yürütölmeye ilişkin kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi ve Bakanlığın denetim usul ve esasları ile yetki, görev ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu 3 Aralık 2004 ve 25659 sayılı Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanuna dayalı olarak hazırlanan “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” ise 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelikte bir kaç kez değişiklik yapılmıştır. Ekolojik dengenin korunması, organik tarımsal faaliyetlerin yürütölmeye, organik tarımsal üretimin ve pazarlamanın düzenlenmesi, geliştirilmesi, yaygınlaştırılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 18 Ağustos 2010 tarih ve 27676 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik yayımlanmıştır. (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/12/20041203.htm#1>) Bu değişiklikle AB’nin 834/2007 sayılı konsey tüzüğü ve 889/2008 sayılı direktifin uygulamaya konulması sağlanarak, ulusal mevzuat Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlu hale getirilmiştir. Ayrıca Bakanlık tarafından, organik tarım ile ilgili faaliyetleri yürütmek üzere 81 İl Müdürlüğü’nde Organik Tarım Birimleri kurulmuş olup, bu birimde görev alacakların görev ve yetkileri 2005/1 sayılı Genelge ile belirlenmiştir. Söz konusu Genelge, 2009/1 ve 2011/4 sayılı Genelge olarak revize edilmiştir. (Organik Tarım Stratejik Planı 2012-2016)

Ülkemizde iyi tarım uygulamaları ile ilgili ilk yasal düzenleme 8 Eylül 2004 tarih ve 25577 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “İyi Tarım Uygulamaları Yönetmeliği”dir. Daha sonra bu Yönetmelik, 7 Aralık 2010 tarih ve 27778 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelikle yürürlükten kaldırılarak güncellenmiştir. Söz konusu Yönetmelik’te 21 Ekim 2011 tarih ve 28091 sayılı RG de yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile küçük değişiklikler yapılmıştır. Yönetmeliğin kapsamının belirlendiği 2. maddesinde “ iyi tarım uygulamalarının genel kuralları, kontrol ve sertifikasyon sistemi ile komitenin, il müdürlüklerinin, üreticilerin, üretici örgütlerinin, müteşebbislerin, kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının, kontrolörlerin, sertifikelerinin ve iç kontrolörlerin görev ve sorumlulukları ile denetim esaslarını kapsadığı” ifade edilmektedir. Yönetmelik kapsamında İTU’nun genel kuralları tanımlanmıştır. Buna göre sistemin genel kuralları kapsamında, Bakanlık, uygunluk kriterleri ve kontrol noktalarının belirlenmesinden sorumludur. Bunun yanı sıra kontrol ve sertifikasyon işlemlerini yürütebileceği de ifade edilmektedir. Kontrol ve sertifikasyon kuruluşu (KSK), TSEN 45011 veya eşdeğeri uluslararası standartlara göre kontrol ve sertifikasyon işlemlerinin yürütölmeye sorumludur. Üretici, üretici örgütü veya müteşebbis ile kontrol ve sertifikasyon kuruluşu arasında tarafların sorumlulukları, hakları ve anlaşmazlıklarını düzenleyen bir sözleşmenin imzalanması

gerekmektedir. Sertifikalı ürünün, Yönetmeliğe uygunluğundan üretici, üretici örgütleri ve müteşebbislerin müteselsilen sorumlu olduğu belirtilmiştir. Yönetmelikte sistemin genel kuralları dışında kontrol ve sertifikasyon sistemi ile ilgili kurum, kuruluşlara ve üreticilere bir takım sorumluluklar yüklenmektedir. İTU hakkında bahsi geçen Yönetmeliğin haricinde, 25 Mayıs 2013 tarih ve 28657 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2013/22) yayınlanmıştır. (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/05/20130525-2.htm>)

Tebliğin amacı, İyi Tarım Uygulamaları yapan çiftçilerin birim alan üzerinden desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek olarak birinci maddesinde tanımlanmaktadır.

2. Mevcut Durum Analizi

Bu bölümde organik üretim ve iyi tarım kavramları, Dünya, Türkiye, TR32 Bölgesi ve Aydın'daki üretim miktarları üzerinde durulmuş, yasal altyapı hakkında bilgiler aktarılmış ve mevcut durumun bir fotoğrafı ortaya konulmuştur.

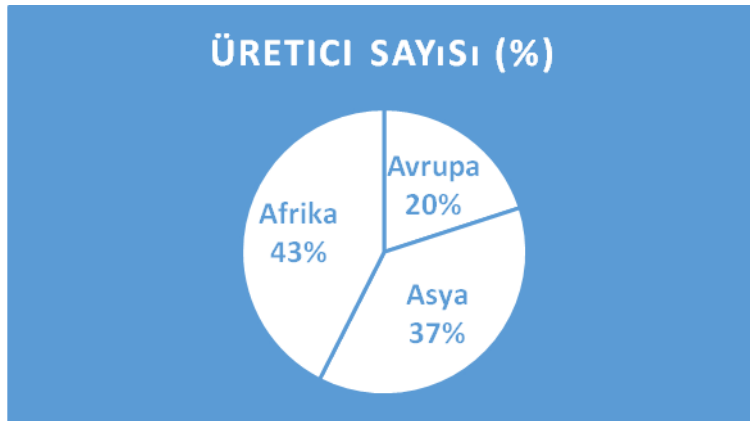
2.1. Organik Tarım

2.1.1. Dünya'da Organik Tarım

Organik tarım ile ilgili dünyada genel kabul gören kurumlardan bir tanesi 1972 yılında kurulan "Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu"(International Federation of Organic Agriculture Movements-IFOAM) dur. IFOAM, dünyada organik tarım ile ilgili gelişmeleri takip ederek taraflara bilgi vermektedir. 1973 yılında İsviçre'de "Organik Tarım Araştırma Enstitüsü"(Research Institute of Organic Agriculture -FiBL) kurulmuştur. FiBL, organik tarım ile ilgili araştırma faaliyetleri yürütmektedir. Organik tarım konusunda bu kurumların çalışması ve tüketici eğilimleri nedeniyle 1985 yılında ilk yasal düzenleme Fransa'da yapılmıştır. 1990 yılında dünyada ilk ve halen en büyük organik tarım fuarı olan "BioFach" Almanya'nın Nürnberg şehrinde düzenlenmiştir. 1991 yılında 2092/91 sayılı yönetmelikle AB organik tarımı desteklediğini açıklamıştır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) de, sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği kavramlarını ön plana çıkararak organik tarımı desteklemektedir. Aynı şekilde Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Doğa Koruma Birliği (IUCN) organik üretimi alternatif bir üretim şekli olarak önermektedirler. (Organik Tarım Tezi)

Tüm dünyada 2011 yılı verilerine göre 1,8 milyon üretici bulunmakta olup bunların yüzde 34'ü Afrika'da, yüzde 30'u Asya'da ve yüzde 16'sı Avrupa'da yer almaktadır. Ülkeler bazında ise Hindistan'da 547 bin, Uganda'da 188 bin ve Meksika'da 169 bin üretici bulunmaktadır. (Serhat Kalkınma Ajansı-SERKA)

Şekil 1: Dünyada Organik Üretici Sayıları, 2011

2010 yılı başı itibariyle dünya organik tarım ticaretine ve iç pazar tüketimine konu olan organik ürünlerin parasal değeri 59 milyar dolardır. Bu değer % 45'i Amerika Birleşik Devletleri tarafından gerçekleştirilirken, bunu Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Kanada izlemektedir. Son olarak dünyada kişi başına en çok ürün tüketen ülkeler büyükten küçüğe sırasıyla İsviçre, Danimarka, Lüksemburg, İsveç, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Fransa'dır. (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)

Organik tarım kavramı yıllar itibariyle giderek önemini arttırmıştır. FİBL ve IFOAM'ın ortak hazırlamış oldukları 2014 tarihli bir rapora göre; Avrupa'da 10,6 milyon hektar alanda (Avrupa'daki toprakların yüzde 2,2'si ve Avrupa Birliği üyesi ülke topraklarının yüzde 5,4'ü) yaklaşık 290 bin çiftçi tarafından organik faaliyetler yürütülmektedir. 2010 yılına göre organik tarım alanlarında 2011 yılında 600.000 hektar büyüme gerçekleşmiştir.

Aynı raporda, Avrupa'da en büyük organik tarım alanına sahip ülkeler 1,6 milyon hektar ile İspanya, 1,1 milyon hektar ile İtalya, 1 milyon hektar ile Almanya olduğu vurgulanmaktadır. Avrupa'daki 7 ülke topraklarının yüzde 10'undan fazlasında (Liechtenstein yüzde 29,3, Avusturya yüzde 19,7, İsveç yüzde 15,2, Estonya yüzde 14,8, İsviçre yüzde 11,7, Çek Cumhuriyeti yüzde 10,7 ve Letonya yüzde 10,4) organik tarım yapılabilmektedir.

Organik ürün pazarında da tarım alanlarının büyümesine paralel bir gelişme görülmektedir. Avrupa'da organik ürün pazarı, 2012 yılında bir önceki yıla göre %6 büyüyerek 22,8 milyar Avroya; 2011 yılında bir önceki yıla göre %9 büyüyerek 21,5 milyar Avro'ya ulaşmıştır. Aşağıdaki tabloda 2012 yılı için bu pazara sunulan organik ürün arzına baktığımızda ilk sırayı 7 milyar avro ile alan Almanya'yı, 4 milyar avro ile Fransa ve 1,95 milyar avro ile İngiltere takip etmiştir.

Tablo 1: Avrupa'da Organik Ürün Arzı

Yıllar	Almanya	Fransa	İngiltere
2011	6,6 milyar Avro	3,8 milyar Avro	1,9 milyar Avro
2012	7 milyar Avro	4 milyar Avro	1,95 milyar avro

Kaynak: FİBL-IFOAM, Presentation at BioFach 2014, Organic Farming in Europe

2.1.2. Türkiye'de Organik Tarım

Türkiye'de organik tarım faaliyetleri, ithalatçı ülkelerin mevzuatına uygun olarak 1980 li yıllarda ihracatçı firmaların çiftçileri yönlendirmesi ile başlamıştır. Geleneksel ürünlerimiz olan kuru incir, kuru üzüm, kuru kayısı ve fındık organik üretimi yapılan ilk ürünlerdendir. Bu yıllarda ülkemizde bir hukuki düzenleme bulunmamakta olup IFOAM kuralları uygulanmakta idi. 1991 yılından itibaren Avrupa Topluluğunun düzenlemeleri ile (2092/91 sayılı Yönetmelik), Avrupa Topluluğuna organik ürün ihraç edecek ülkelerin uyması gereken kurallar doğrultusunda hareket edilmiştir.

Ülkemizdeki ilk mevzuat düzenlemesi 1994 yılında yürürlüğe konulan "Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik" ile olmuştur. Bu Yönetmelik ile organik tarım faaliyetleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın (Mülga: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) denetiminde yürütülmeye başlanmıştır. Söz konusu Yönetmelikte 1995 yılında değişiklik yapılmıştır. 2002 yılında "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" yayımlanmıştır.

5262 sayılı "Organik Tarım Kanunu" 03.12.2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu Kanuna dayalı olarak hazırlanan "Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelikte üç defa değişiklik yapılmıştır. Bu sırada, Avrupa Birliği tarafından 2092/91 sayılı mevzuatı yürürlükten kaldırılarak yerine, 834/2007 sayılı ve 889/2008 sayılı direktifleri yürürlüğe girmiştir. AB'nin yeni mevzuatına uyumlu "Organik Tarımın

Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” 18.08.2010 tarihli ve 27676 sayılı Resmi Gazetede, Yönetmelik değişikliği de 06.10.2011 tarihli ve 28076 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. “Avrupa Topluluğuna Organik Ürün İhraç Eden 3.Ülkeler” listesinde yer almak üzere de gerekli bilgileri içeren bir “Teknik Dosya” hazırlanarak öngörülen süre içinde Dışişleri Bakanlığı kanalıyla resmi başvuru yapılmıştır.(SERKA)

Oluşan bu yasal mevzuata bağlı olarak organik tarım üretimi yıllar itibariyle gelişme göstermiştir. Organik üretim ilk yıllarda, ürünleri işleyen ve ihracatçı firmaların İzmir’de bulunması, kuru incir, kuru üzüm gibi geleneksel ürünlerin bölgenin yakınında üretilmesi nedeniyle, İzmir’de güçlenmiştir. Bu ürünlerin ihracatının İzmir limanından yapılıyor olması şehri organik tarım sektörünün tüm kuruluşlarının merkezi haline getirmiştir. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesinin konuyu ilk yıllardan beri sahiplenmesi, 1992 yılında kurulan Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği’nin (ETO) merkezinin olması, Ege İhracatçı Birlikleri bünyesinde bulunan Kuru Meyve İhracatçı Birliklerinin, organik tarımla ilgili Türkiye İhracatçılar Merkezi nezdinde koordinatör birlik olması gibi nedenlerle İzmir, organik tarımın merkezi olması yönünde ilerlemiştir. Ancak zamanla konunun öneminin diğer şehirler nezdinde de sahiplenilmesi ile organik tarım konusu birçok bölgeye yayılmıştır.

Verilerin kesinlik ve doğrulukları hakkında şüphe bulunmakla birlikte, Türkiye’de ulaşılabilen Organik Ürün İhracat ve ithalat verileri aşağıda verilmektedir.

Tablo 2: Türkiye’nin Organik Ürün İhracatı (1998-2011)

Yıllar	Miktar (KG)	Tutar (\$)
1998	8.616.687	19.370.599
1999	12.049.949	24.563.892
2000	13.128.934	22.756.297
2001	17.556.280	27.242.407
2002	19.182.859	30.877.140
2003	21.083.351	36.932.995
2004	16.093.189	33.076.319
2005	9.319.328	26.230.259
2006	10.374.493	28.236.617
2007	9.346.677	29.359.321
2008	8.628.790	27.260.473
2009	7.565.604	27.504.928
2010	3.592.925	15.879.571
2011	3.371.298	15.529.387

Kaynak: GTHB

İthalatla ilgili parasal değer bulmak daha da güçtür, bununla birlikte, ürünlerin kilogram bazında ithalat verileri bilinmektedir ve aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3: 2011 Yılı Organik Ürün İthalatı

Ürün Adı	Miktarı(Kg)	Statüsü (O/G)	Ürün Kökeni	Gönderen Ülke
Pamuk	1.215.602,0	O	B	Suriye
Pamuk	965.161,0	O	B	Suriye
Kuru Üzüm	560.215,0	O	B	Özbekistan
Kuru Fasulye	238.000,0	O	B	Özbekistan
Pamuk	195.940,0	O	B	Suriye
Pamuk	150.179,0	O	B	Suriye
Bebek kavanoz mamaları ve diğer ek gıdalar (çeşitli)	126.231,2	O	K	Çek Cumhuriyeti
Bebek kavanoz mamaları ve diğer ek gıdalar (çeşitli)	102.499,0	O	K	Avusturya
Milupa meyve suları	91.919,4	O	K	Çek Cumhuriyeti
Bebek kavanoz mamaları ve diğer ek gıdalar (çeşitli)	50.727,8	O	K	Polonya
Oregon Çai Original Tea Latte	44.080,0	O	B	ABD
Elma Suyu Konsantresi	41.800,0	O	B	İran
Kuru Erik	36.805,0	O	B	Özbekistan
Elma kuru	25.800,0	O	B	Kırgızistan
Kuru Vişne	16.452,0	O	B	Özbekistan
Bisküvi - çeşitli	8.305,3	O	B	Almanya
Kuru Elma	7.860,0	O	B	Özbekistan
Ceviz	6.700,0	O	B	Özbekistan
Çörek otu yağı	6.582,6	O	B	Almanya
Vişne kuru	5.894,0	O	B	Kırgızistan
Çikolata	5.350,4	O	B	İsviçre
Filtre Kahve	4.530,0	O	B	İsveç
Makarna	3.623,8	O	K	Almanya
Kayısılu içecek	3.551,5	O	B	Avusturya
Buğday Çimi Tozu Kapsülü	3.500,0	O	B	Avustralya
Çilek Reçeli	3.402,0	O	B	İsveç
Elma suyu	3.364,6	O	B	Avusturya
Portakal ve Mürver Çiçeği Marmelatı	3.259,9	O	B	İsveç
Ekmek - çeşitli	3.202,2	O	B	Almanya
Makarna	3.177,0	O	B	İtalya
Ayçiçek Yağı	3.150,0	O	B	Almanya
Kahve	3.048,0	O	B	Hollanda
Bisküvi	2.923,3	O	B	İtalya
Ahududu Ve Yaban Mersini Reçeli	2.187,0	O	B	İsveç
Yulaf Ezmesi	1.693,8	O	B	Hollanda
Çikolata	1.536,0	O	B	Hollanda
Reçel	1.512,0	O	B	İtalya
Agenabon Glikoz Invert Syrub	1.400,0	O	B	Avusturya
Domates Sosu	1.296,0	O	B	İsveç
Vanilyalı Soya İçeceği	1.270,0	O	B	Almanya
Elma Sirkesi	1.251,4	O	B	Almanya
Kalsiyumlu Soya İçeceği	1.246,6	O	B	Almanya
Çikolata - çeşitli	1.054,7	O	K	Almanya

Kaynak: GTHB | O: Organik, G: Geçiş Ürünü, B: Bitkisel, H: Hayvansal, K: Karışık

Aşağıdaki tabloda ise, Türkiye’de 2002-2012 yılları arasında organik tarım bitkisel üretim verileri, ürün sayısı, çiftçi sayısı, toplam üretim alanı ve üretim miktarları verilmektedir.

Tablo 4: Türkiye'deki Organik Tarımsal Üretim Yapısı (2002-2012)

GENEL ORGANİK TARIM BİTKİSEL ÜRETİM VERİLERİ (GEÇİŞ SÜRECİ DÂHİL)

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi sayısı	Yetiştiricilik Yapılan Alan(ha)	Doğal Toplama Alanı(ha)	Toplam Üretim Alanı(ha)	Üretim Miktarı(ton)
2002	150	12.428	57.365	32.462	89.827	310.125
2003	179	14.798	73.368	40.253	113.621	323.981
2004	174	12.751	108.598	100.975	209.573	377.616
2005	205	14.401	93.134	110.677	203.811	421.934
2006	203	14.256	100.275	92.514	192.789	458.095
2007	201	16.276	124.263	50.020	174.283	568.128
2008	247	14.926	109.387	57.496	166.883	530.224
2009	212	35.565	325.831	175.810	501.641	983.715
2010	216	42.097	383.782	126.251	510.033	1.343.737
2011	225	42.460	442.581	172.037	614.618	1.659.543
2012	204	54.635	523.627	179.282	702.909	1.750.127

Kaynak: GTHB

Yukarıdaki tabloda da gözlemlenebileceği gibi, Türkiye'nin 2002-2012 yılları arasında yaşadığı organik deneyimindeki en önemli sorun **ürün çeşitliliğinin** yakalanamamasıdır. Organik ürünler için sağlıklı bir piyasa mekanizmasının yaratılması için gerekli olan tüm diğer unsuların(güven, kaliteli üretim, tarladan sofraya tedarik ve lojistik zincirin oluşturulması vb.) ötesinde ürün çeşitliliğinin sağlanması ve organik ürün tüketmek isteyen tüketicinin istediği ürünü istediği miktarda bulabilmesi koşulunun sağlanması sorunsalıdır. İlerleyen bölümlerde geliştirilecek olan politika tavsiyeleri alanında ayrıca incelenecek olmakla beraber konunun bu noktada altının çizilmesinde fayda bulunmaktadır.

2.1.3. TR32 Bölgesi'nde Organik Tarım

Aşağıdaki tablo 'da Aydın, Denizli ve Muğla illerinden oluşan TR32 bölgesinde organik tarımsal üretim verileri çiftçi sayısı ve üretim alanları bazında sunulmaktadır.

Tablo 5: TR32 Bölgesi Organik Tarımsal Üretim Verileri (2012) – Geçiş Süreci Ürünleri Dâhil-

İller	Çiftçi sayısı	Gerçek üretim alanı(ha)	Doğal toplama alanı (ha)	Nadas Alanı (ha)	Toplam alan (ha)
Toplam Aydın	5.790	32.171,45	1798	107,1	34.076,55
Toplam Denizli	269	884,30	0	13	897,30
Toplam Muğla	205	1.471,26	2.766	71,5	4.308,76

Kaynak: GTHB

Yukarıdaki Tablo 5: TR32 Bölgesi Organik Tarımsal Üretim Verileri (2012) – Geçiş Süreci Ürünleri Dâhil-'de de gösterildiği gibi TR32 Bölgesindeki organik tarımsal üretimin yıldızı Aydın ilidir. Tarihsel süreçte, yerleştiği bereketli topraklar ile bir tarım ili olma özelliğini taşıyan Aydın, organik tarımın ve organik tüketimin arttırılmasında da önder il olma özelliğini taşıyacak potansiyele sahiptir.

2.1.4. Aydın'da Organik Tarım

Aşağıdaki tabloda Aydın'da organik tarım bitkisel üretim verileri 2002-2012 yılları itibariyle organik tarım yapan üretici sayısı ve üretim alanı bazında yer almaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi, söz konusu yıllar içerisinde üretici sayısı 4 katından fazla; üretim alanı da 3,5 katından fazla artmıştır.

Tablo 6: Aydın İlinde Organik Tarım (Geçiş süreci dâhil bitkisel üretim)

Yıl	Ürün adedi	Çiftçi Sayısı	Üretim alanı (ha)	Üretim miktarı (ton)
2002	28	1.406	8.738	22.985
2003	28	1.846	10.639	32.530
2004	36	1.422	8.518	39.768
2005	60	1.116	8.117	23.898
2006	81	1.576	21.032	48.320
2007	59	1.765	13.438	61.803
2008	83	1.275	9.080	35.453
2009	67	2.019	17.146	40.554
2010	85	3.608	20.452	59.578
2011	87	4.739	29.824	107.339
2012	113	5.790	34.077	132.824

Kaynak: Aydın Tarım Master Planı

Aydın'da üretilen organik ürünlerin yaklaşık % 92'si meyveler, % 6'sı tarla bitkileri, % 1,5'u sebzeler, % 0,5'i ise doğadan toplanan bitkilerden oluşmaktadır. Meyveler içinde zeytin (168 167 da), incir (96 787 da), kestane (12 010 da) tarla ürünlerinde de pamuk (7 491 da) başta gelmektedir. Türkiye organik incir üretiminin yaklaşık % 91'i Aydın'da üretilmekte, ilde üretimi yapılan organik tarım ürünlerinin Türkiye üretimindeki payları kestane (% 60,1), zeytin (% 24,6), domates (% 19,7) olmaktadır.

Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafında hazırlanan Aydın 2023 Stratejik planında Aydın'da organik tarım konusunda bazı saptamalar mevcuttur. Buna göre;

- İl genelinde iyi tarım ve organik tarıma yönelik önemli girişimlerin olmasının yanı sıra ilin hoş kokulu ve tıbbi bitkiler açısından oldukça büyük bir zenginliğe sahip olduğu,
- İlin GZFT analizinde organik tarım ve hayvancılığın güçlü yönler ve fırsatlar arasında yer aldığı,
- Bozdoğan ilçesinde organik tarımın yaygınlaşmaya başladığı ve 100'e yakın organik tarım uygulayıcısının olduğu,
- Çine ilçesinde özellikle zeytincilik konusunda organik tarım faaliyetlerinin başarıyla yürütüldüğü, organik tarımla uğraşan 534 sertifikalı çiftçinin olduğu, ilçedeki meslek yüksek okulunda organik tarım bölümünün bulunduğu,
- Didim ilçesi Ak Yeniköy beldesinde organik tarım uygulamalarına geçilmiş olduğu,
- Germencik ilçesinde incir ve zeytin alanında organik tarım faaliyetlerinin yürütüldüğü, 200'e yakın çiftçinin bu konuyla ilgilendiği,
- Karpuzlu ilçesinde Ziraat Odası verilerine göre 734 kişinin organik tarımla ilgilendiği,
- Köşk ilçesi GZFT analizinde zayıf yön olarak organik tarıma ilçe sakinleri tarafından geçişin az olduğu,
- Kuşadası ilçesi Kirazlı Köyünde iyi tarım ve organik tarım uygulamaları yapıldığı ve köy pazarı mevcut olduğu,

- Kuyucak ilçesinde organik ve iyi tarım uygulamalarının yapıldığı,
- Nazilli ilçesinde toplam tarımsal üreticilerin yaklaşık beşte birini organik tarım üreticilerinin oluşturduğu. İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü tarafından ilçedeki kayıtlı olan 5587 tarımsal üreticinin 1165'inin organik tarım üreticisinin oluşturduğu belirtilmiştir. 53.620 da alanıyla organik tarım alanları Nazilli'nin toplam tarım alanlarının yaklaşık % 23'ünü oluşturduğu,
- Söke ilçesinde organik tarım faaliyetlerinin olduğu,
- Diğer birçok ilçede de organik ve iyi tarım uygulamalarına yönelik potansiyelin yüksek olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak, aşağıdaki tablo ve grafiklerde görüldüğü gibi özellikle 2008 yılından itibaren Türkiye'nin organik bitkisel üretimi ve bu konuda üretim yapan çiftçi sayıları hızlı bir şekilde artmıştır. Buna rağmen benzer artış oranı TR 32 Bölgesi için görülmemektedir.

Tablo 7: Organik bitkisel üretim (geçiş süreci dâhil) : Üretim (Ton)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye	377.615	421.934	458.095	568.128	530.224	983.715	1.343.737	1.659.543	1.750.127
Ege	111.721	119.641	135.627	148.351	141.946	142.090	152.260	217.055	262.169
Aydın, Denizli, Muğla	48.375	26.418	52.306	65.028	39.250	47.570	66.464	114.334	140.052
Aydın	39.787	23.916	48.320	61.803	35.453	40.558	59.578	107.340	132.824

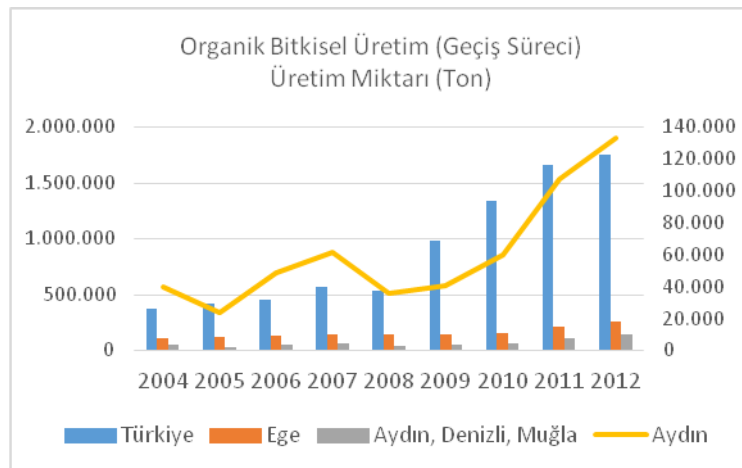
Kaynak: TÜİK

Tablo 8: Organik Bitkisel Üretim (Geçiş Süreci Dâhil) : Çiftçi sayısı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye	12.751	14.401	14.256	16.276	14.926	35.565	42.097	42.460	54.635
Ege	4.884	5.068	5.291	5.608	5.084	5.845	7.822	8.783	10.589
Aydın, Denizli, Muğla	1.784	1.426	1.801	2.068	1.760	2.326	4.144	5.097	6.264
Aydın	1.422	1.116	1.576	1.765	1.275	2.019	3.608	4.739	5.790

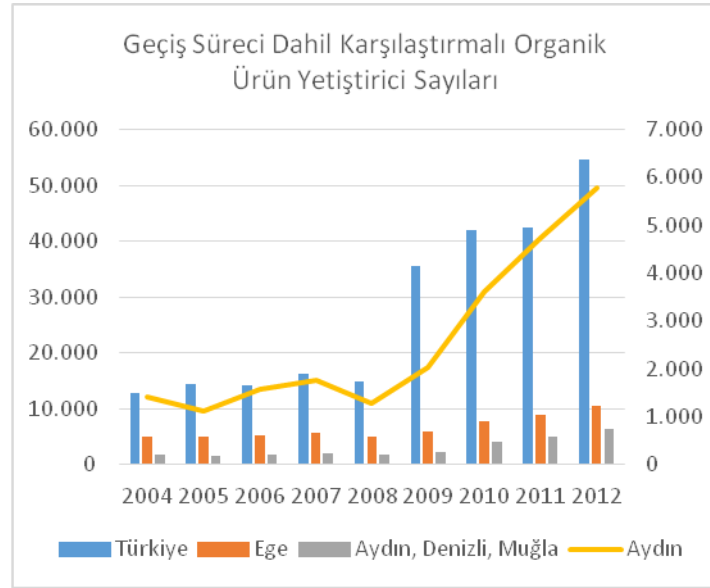
Kaynak: TÜİK

Şekil 2: Geçiş Süreci Dâhil Karşılaştırmalı Organik Bitkisel Üretim (Ton)

Kaynak: TÜİK

Şekil 3: Geçiş Süreci Dâhil Karşılaştırmalı Organik Ürün Yetiştiren Çiftçi Sayıları

Kaynak: TÜİK

2.2. İyi Tarım

Bu bölümde iyi tarım uygulamalarının Türkiye, TR32 Bölgesi ve Aydın'daki durumu ve üretime ilişkin büyüklükleri yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda 2007-2012 yılları arasında Türkiye'de iyi tarım üretim alanları dekar bazında verilmektedir. Ayrıca belirtilen yıllar itibariyle, üretici sayısı ve üretim miktarları da tabloda sunulmaktadır. Buna göre, Türkiye'de iyi tarım uygulamaları, 2007 yılında 18 ilde 651 üretici ile 53.607 da alanda yapılırken, 2012 yılında 47 ilde 837.171 da alanda 3.667 üretici ile yapılmaktadır.

Tablo 9: Türkiye'de İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)

	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Miktarı (kg)	Üretici Sayısı	Üretim Miktarı (kg)
TOPLAM	651	53.607	822	60.231	6.020	1.702.804	4541	781.740	3042	1.717.221.984	3.676	1.538.556.070
İl Sayısı	18		19		42		49		49		47	

Kaynak: GTHB

Aşağıdaki tabloda 2007-2012 yılları itibariyle değişim oranları verilmektedir. Tabloya göre, 2007'de İTU yapan il sayısı 18 iken; 2012 yılında bu sayı %161 artarak 47'ye çıkmıştır. Söz konusu yıllar itibariyle üretici sayısı %464 oranında, üretim alanı %1.461 oranında, üretim miktarı da %928 oranında artış göstermiştir.

Tablo 10: İyi Tarım Uygulamaları (Değişim Oranları) – 2007-2012

Yıllar	İl Sayısı	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı(ton)
2007	18	651	53.607	149.693
2012	47	3.676	837.171	1.538.556
% değişim	161	464	1.461	928

Kaynak: GTHB

Aşağıdaki tabloda, Ege Bölgesindeki illerin iyi tarım uygulama istatistikleri sunulmakta olup, Bölgede, 2012 yılında toplam 875 çiftçi ile 127.648 dekar alanda İTU yapılmaktadır. Oransal olarak bakıldığında, 2007 yılında üretim alanı bakımından Ege Bölgesi, Türkiye’de yapılan İTU’nun yaklaşık %19 una; 2012 yılında, Ege Bölgesi, Türkiye’de yapılan İTU’nun üretici sayısı bakımından yaklaşık %24’üne; üretim alanı bakımından %15 ine; üretim miktarı bakımından yaklaşık %18’ine tekabül etmektedir. Tablo detaylı incelendiğinde, 2007 yılından 2012 yılına gelindiğinde Ege Bölgesi’nde İTU yapılan alanın yaklaşık 12 kat arttığı ancak artış hızının Türkiye ‘deki artış hızının (yaklaşık 15 kat) altında kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 11: Ege Bölgesi İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012			
	Üretim Alanı (da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)
Afyon	75	125	358.655	25	827	6	268	4	338
Aydın	294	1.503	73.923	419	94.456	424	60.732	501	74.116
Denizli	2.534	2.534	5.894	107	5.235	15	2.004	36	4.387
Muğla	5.370	5.370	12.045	53	9.404	108	12.695	90	12.495
İzmir	1.794	1.861	59.932	214	28.895	97	10.199	150	18.139
Kütahya	0	100	100	55	213	8	170	0	0
Manisa	186	186	19.856	241	24.120	118	31.138	91	17.550
Uşak	0	0	592	3	329	2	354	3	625
Toplam	10.253	11.679	530.997	1.117	163.479	778	117.560	875	127.648

Kaynak: GTHB

Aşağıdaki tabloda 2007-2012 yılları itibariyle TR32 illerinde İyi Tarım İstatistikleri bulunmaktadır. Tablo detaylı incelendiğinde, 2012 yılında toplam 627 üretici ile 90.997 dekar alanda İTU yapılmaktadır. Oransal olarak bakıldığında, 2007 yılında üretim alanı bakımından TR32 Bölgesi Türkiye’de yapılan İTU’nun yaklaşık %15’ine; 2012 yılında, üretici sayısı bakımından Ege Bölgesi Türkiye’de yapılan İTU’nun yaklaşık %17’sine; üretim alanı bakımından yaklaşık %11’ine; üretim miktarı bakımından yaklaşık %10’una tekabül etmektedir. Tablo detaylı incelendiğinde, 2007 yılından 2012 yılına gelindiğinde TR32 Bölgesi’nde İTU yapılan alanın yaklaşık 11 kat arttığı ancak artış hızının Türkiye ‘deki artış hızının (yaklaşık 15 kat) altında kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 12: TR32 İllerinde İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)

İller	2007	2008	2009	2010		2011		2012			
	Üretim Alanı (da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (kg)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (kg)
Aydın	294	1.503	73.923	419	94.456	424	60.732	70.306.309	501	74.116,21	102.223.951
Denizli	2.534	2.534	5.894	107	5.235	15	2.004	10.628.000	36	4.386,50	12.798.000
Muğla	5.370	5.370	12.045	53	9.404	108	12.695	92.651.055	90	12.494,68	44.286.239
Toplam	8.198	9.407	91.862	579	109.095	547	75.431	173.585.364	627	90.997	159.308.190

Kaynak: 1GTHB

Yukarıdaki tablo Aydın için incelendiğinde, 2007 yılında İTU yapılan üretim alanı sadece 294 dekar ve bu TR32 bölgesinin yaklaşık %0,4 üne tekabül ederken, 2009 yılında Aydın’da istatistiklere yansıyan ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Aydın, İTU konusunda 2009’dan itibaren bölgede üstünlüğü ele

geçirmiştir. 2012 yılında gelindiğinde, 501 olan üretici sayısı Aydın bölgesinin yaklaşık %80'ine; üretim alanı olarak yaklaşık %81'ine; üretim miktarı olarak da yaklaşık % 64'üne sahiptir.

Aydın ili 2012 yılı verileri Ege Bölgesi ile kıyaslandığında, il üretici sayısı bakımından yaklaşık % 57'sine; üretim alanı bakımından %58'ine; üretim miktarı olarak da %37'sine sahiptir. Aydın ili 2012 yılı verileri Türkiye ile kıyaslandığında il, üretici sayısı bakımından %13,6'sına; üretim alanı bakımından %8,8'ine; üretim miktarı olarak da %6,6'sına sahiptir. Ayrıca ilin, 2007 yılından 2012 yılına kadar üretim alanının 250 kattan fazla arttığı görülmektedir. Bu artış hızıyla söz konusu dönemlerde Türkiye artış hızının çok üstünde olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Aydın'da iyi tarım uygulamaları yapılan ilçeler ve ürünler görülmektedir. Buna göre İTU'nun en fazla alan Söke'de pamukta yapıldığı görülmektedir.

Tablo 13: Aydın İli'nde İyi Tarım Uygulamaları Yapılan İlçeler ve Ürünler

ÜRÜN ADI	DEKAR	ÜRETİCİ SAYISI	UYGULANAN İLÇELER
Pamuk	50.000	129	Söke
Zeytin	14.105	155	Merkez, Söke, Kuyucak, Çine, Germencik, Nazilli, Didim, Yenipazar
İncir	1.670	39	Nazilli, Kuyucak, Germencik, Çine, Yenipazar
Kestane	357	8	Sultanhisar, Nazilli
Narenciye	3.554	44	Söke, Kuyucak, Nazilli
Nar	1.450	27	Merkez (Umurlu), Nazilli, Söke
Elma	1.322	58	Kuyucak, Nazilli, Sultanhisar
Antepfıstığı	359	15	Yenipazar
Örtüaltı Çilek	2.654	42	Merkez-Umurlu, Köşk, Sultanhisar
Örtüaltı Karpuz	510	15	Köşk, Sultanhisar
Örtüaltı Domates	305	4	Sultanhisar, Köşk, Söke
Yazlık ve Kışlık Sebzeler (Açıkta Domates, Biber, Patlıcan, Fasulye, Kavun, Marul, Lahana, Karnabahar vb.)	2.255	13	Merkez (Dalama, Umurlu), Koçarlı
Meyve (Kiraz, Şeftali, Erik, Armut, Üzüm vb.)	668	12	Merkez (Umurlu), Çine, Nazilli, Söke

Kaynak: Aydın Tarım Master Planı

2.3. Üretim açısından Organik Tarım ve İyi Tarım

2.3.1. Organik Tarım ve İyi Tarım Pazarı

Bu bölümde organik ve iyi tarım ürünlerinde yurtiçi, yurtdışı pazar boyutu, Aydın'ın yurtiçi ve yurtdışı talebini hangi ürünlerle karşıladığı, müşteri türleri, ürünlerin işlendiği yerler, fiyat yapısı ve yıllar itibariyle fiyat değişimleri üzerinde durulmuştur.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse organik olarak üretilen ürünlerin çeşitleri içinde % 61 ile kuru meyveler ilk sırada yer almaktadır. Bunu % 21 ile tarla ürünleri, % 5 ile taze meyveler ya da işlenmiş halleri, % 2'ser oran ile sebze, üzümü meyveler ve tıbbi-hoş kokulu ürünler ve % 7 ile diğer ürünler izlemektedir ([http://ucmaz.home.uludag.edu.tr/PDF/ziraat/2008-22\(2\)/M4.pdf](http://ucmaz.home.uludag.edu.tr/PDF/ziraat/2008-22(2)/M4.pdf)).

Organik ve iyi tarımın politika yapımcılar ve yetiştiriciler açısından amaçları farklılık göstermektedir. Yetiştiriciler, ürünleri işleyenler ve ticaretini yapanlar için konu ekonomiktir. Politika yapımcılar açısından amaçlar;

- Çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen bir tarımsal üretimin yapılması
- Doğal kaynakların korunması
- Tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik

- Gıda güvenliğinin sağlanmasıdır.

Politika yapımcılar açısından amaçlar bunlar olmakla birlikte üreticiler açısından konuya talep faktörleri açısından yaklaşmakta fayda bulunmaktadır. Buna göre, arzı belirleyen temel unsur ürünün talep durumu, dolayısıyla fiyat ve tüketici tercihleri olmaktadır. İyi tarım ve organik tarım üretiminde arz koşullarını belirleyen bazı faktörler bulunmaktadır. Bunlar;

- İTU ve OT ürünlerine artan talep,
- Bu ürünlerin fiyatlarının konvansiyonel ürüne göre yüksek olması,
- Zincir marketler gibi büyük alıcılarla talebin devamlı olması,
- Devlet destekleri,
- Üretici örgütlerinin sistemli şekilde yönlendirmesi,
- Çevrede rol model olabilecek yetiştiricilerin İTU ve OT üretim yöntemlerine yönelmesidir.

Dolayısıyla, politika yapımcılar açısından yukarıda sayılan amaçlar, ekonomik birim olan sektörün diğer paydaşları açısından değerlendirildiğinde faaliyetlerin sonuçları olmaktadır.

Yukarıda belirtildiği gibi iktisadi olarak tüketici tercihlerini belirleyen en önemli etkenlerden bir tanesi ürünün fiyatı olmaktadır. Organik ürünlerin fiyatlarının çoğu zaman konvansiyonel ürünlere kıyasla yüksek olduğu bilindiğine göre bu kural, organik ürünler için her zaman geçerli olmayabilir. Tüketicilerin bu ürünleri tercih etmelerinin bazı nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, tüketicilerin sağlıklı ve güvenli gıda tüketim tercihi, belirli sınıfa ait olma hissi, lezzetlerinin sevilmesi, üreticileri desteklemek amacıyla sosyal güdüler, organik yaşamın hayat felsefesi olarak benimsenmesi olarak ifade edilebilir. Her ne kadar organik ürün tüketicisinin fiyatlara karşı duyarlılık dereceleri düşükse de tüketiciler tamamen duyarsız değildir. Ayrıca, organik ürün tüketmek isteyen ve fiyat duyarlılığı yüksek olan yadsınamayacak derecede bir grubun da olduğu unutulmamalıdır. Organik ürünlerin fiyatlarının yüksek olmasının temel nedeni, ürünün organik sayılabilmesi için geçirmesi gereken bir geçiş sürecinin olması ve konvansiyonel üretime göre belirli bir süre verim kaybının olması olarak tanımlanabilir. Bitki çeşitlerine göre en az 2-3 yıl olan geçiş süreci boyunca ürünler konvansiyonel ürün fiyatına satılmaktadır. Yıllarca konvansiyonel üretim yöntemleriyle, dış katkılarla verim arttırılmakta, bu yöntemlerin terk edilmesiyle de ciddi bir verim kaybı gerçekleşebilmektedir. Böylece yetiştiriciler hem daha az ürün elde etmekte hem de ürünü konvansiyonel ürünlerle aynı fiyata satmak durumunda kalmaktadır. Bu geçirilen süre boyunca aradaki farkı yatırım maliyeti olarak düşündüğümüzde, organik ürün elde edildiğinde yatırım maliyetinin geri dönüşünün ürünün fiyatına yansıtılmaya çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca hem geçiş süreci boyunca hem de daha sonrasında katlanılması gereken bir maliyet kontrol ve sertifikasyon hizmetleri olmaktadır. Üretim kalitesinin yüksek standartları karşılaması, üretim sürecinin sürekli ve sıkı denetim altında gerçekleşmesi, organik ürünlerin depolanması, korunması ve uygun koşullarda taşınması için bir takım yatırım masrafları söz konusu olmaktadır. Bunlar da fiyat oluşumuna etki eden hususlardır. Organik ürünlerin fiyatlarının makul seviyelere gelebilmesi orta vadede, verimin artması, geçiş süreci maliyetlerinin geri alınması sonucu ölçek nedeniyle olabilmektedir. Fiyatı belirleyen diğer bir unsurun arz miktarı olduğu düşünüldüğünde, üretimin artması nedeniyle de fiyatın makul seviyelere gelebilmesi mümkündür. Bunun için de pazara sunulan organik ürün miktarının artması, hem mevcut yetiştiricilerin verimlerinin artması hem de piyasaya yeni oyuncu olarak yetiştiricilerin girmesi ile mümkün olacaktır. Bunun haricinde organik ürün fiyatlarının konvansiyonel ürünlere göre Avrupa'da %30-%50 Türkiye'de %40-%70 oranında pahalı olmasının nedenini sadece arz-talep dengesi itibarıyla açıklamak da mümkün değildir. Fiyatların bu seviyelerde gerçekleşmesinin bir diğer nedeni de, ürünleri sözleşmeli yönetmelerle ürettiren ve pazara sunan firmaların pazarlama stratejileri olmaktadır.

Pazarlama bir zincirdir, ürünlerin tasarımından başlar üretimin tasarıma göre yönlendirilmesi, lojistik, ürünün kabullendirilmesi, algı oluşturma (tutundurma) gibi birçok aşamaları kapsar. Bu ürünlerdeki yüksek fiyat oluşumunun nedenlerini anlayabilmek için zincirin bütün halkalarına bakmak gerekmektedir. Dolayısıyla, bu ürünleri ürettiren ve pazarlayan firma yetkilileri üretimden ziyade müşteri odaklı olarak pazarı büyümeye ve yeterince karlı bir düzeye gelmesine çalışmalıdırlar. Ancak, firmaların yeterince büyük olmaması, bu tip faaliyetlerin maliyetlerinin bu firmaların karşılayabileceğinden yüksek olması, yurtiçi ve yurtdışı pazar dengesizlikleri vb. gibi nedenlerle pek de mümkün olmamaktadır. Bu bölümde sadece mevcutta durumumuzun ne olduğu anlatılmaya çalışılacak, strateji ile ilgili bölümde ne olması gerektiği konuları tartışılacaktır.

Organik ürünlerin dağıtım kanallarından kaynaklanan bazı sorunları bulunmaktadır. Türkiye’de organik ürünler yurtiçinde, zincir marketlerde, bu ürünleri satan özel yerlerde ve sadece büyük şehirlerde sınırlı sayıda pazarlarda satılmaktadır. Pazarlardaki kısım çok düşük olduğu için bunu dışarıda tutarsak yurtiçinde satılan ürünlerin yaklaşık %65 i marketlerde, %35 i de özel mağazalarda satılmaktadır. Organik tarım ürünlerinin yurtiçinde nihai tüketiciler ile buluştuğu zincir marketlerde kendilerine ayrılan bölümlerde rastlanılmaktadır. Bu aslında mevzuatla getirilen bir zorunluluktur. Organik ürün sunan firmaların market içinde aldığı reyon payları sınırlı olmaktadır. Ayrıca, tüketiciler konvansiyonel ürünleri reyonlardan alırken organik ürünü o rafta görememekte, dolayısıyla kıyaslama yapamamakta, hatta aynı ürünün organik çeşidinin üretildiğinden bile haberi olmadan alışverişini bitirmektedir. Bu zincir marketlerde yaşanan diğer bir sorun, müşteri ihtiyaçlarının tam olarak tespit edilmemiş olmasıdır. Organik ürünlerin dağıtımı, marketin şubeleri arasında hedef müşteri kitlesi dikkate alınmadan yapılmakta, bu da iade oranlarını yükseltmektedir. Bu uygulama ayrıca, bazı ürünlerin müşteriye ulaşmasını engellemekte, ürün tanıtım faaliyetlerinin maliyetlerini arttırmakta, reyon kontrollerinin düzenli yapılamaması, reyonların cazibelerinin devamlı kılınması güçleşmektedir. Tüm bu uygulamalar ürün fiyatlarının yükselmesi sonucunu doğurmaktadır.

Organik ürünlerin dağıtım kanallarından kaynaklanan bir başka sorun ulusal perakendecilerin bilinç düzeyidir. Konunun Türkiye için yeni olması ve yaygınlaşmaması nedenleriyle, özellikle organik yaş meyve satan marketler üreticilerden konvansiyonel üreticilerden talep ettikleri yüksek oranda zayıf oranı talep etmektedir. Ürünlerin üretim aşamasında paketlenerek sevkiyatı tam olarak olmasa da bu sorunun çözümü olabilmektedir. Bu uygulamanın da kendi içinde bazı sıkıntıları bulunsa da yüksek düzeyde talep edilen zayıf oranlarında yaşanan sıkıntılı duruma göre düşük olmaktadır.

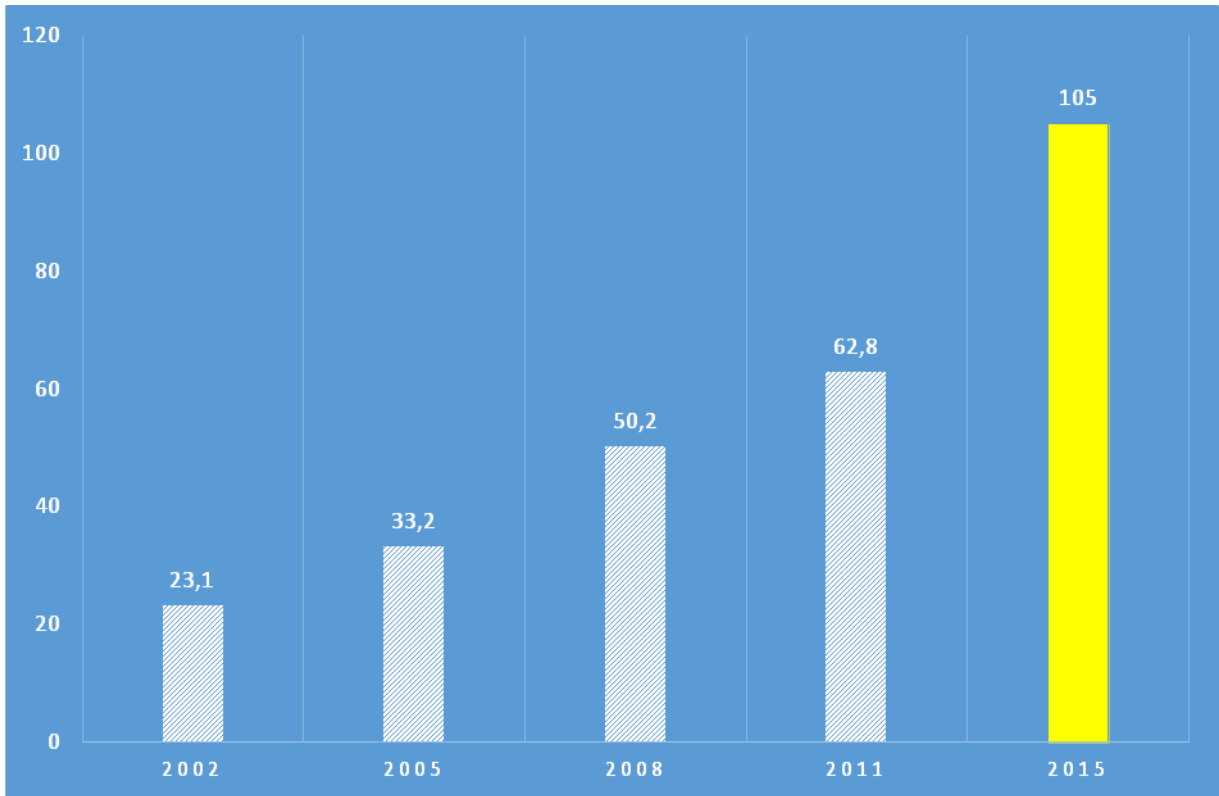
Türkiye’de organik ürün pazarının yaşadığı diğer bir sıkıntı da tüketicilerin organik ürün algısıdır. Tüketiciler organik ürünlerin üretim süreçlerini bilmemekte, organik ürün çoğunlukla doğal ürün, köy ürünü gibi sınıflandırmalarla karıştırılmaktadır. Bu durum hem üreticiler hem de pazarlayan firmalar tarafından bilinse de durumun değiştirilmesi hem zordur, hem de yüksek maliyetli tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları gerektirmektedir. Söz konusu tanım ve bilgilendirme faaliyetlerinin devlet tarafından kapsamlı olarak yapılması gerektiği de birçok kurum ve kuruluş tarafından dile getirilmektedir.

Organik ürün tüketiminin artması için tüketicilerin organik ürün ve konvansiyonel ürün farkını net olarak anlamaları gerekmektedir. Konunun sadece organik ürünlerin doğal tadından ibaret olmadığı, ürünlerin insan ve hayvan sağlığına katkıları, çevre dostu üretim yöntemi sayesinde sürdürülebilir tarım konusunun iyi bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Bu farklılığın vurgulanması konusunda neler yapılması gerektiği bu çalışmanın strateji kısmında detaylı olarak incelenecektir. (<http://www.orguder.org.tr/organiktarimpazarlama.html#ihracat>)

Buraya kadar bahsi geçen pazarlama ile ilgili konular organik ürünlerin yurtiçi pazarlanması boyutu olmaktadır. Ancak konunun çok önemli bir boyutu, ekonomik değer olarak daha fazla değeri olan yurtdışı pazarıdır. Aslında organik üretiminin ilk başladığı ve gücünü devamlı arttırdığı pazar yurtdışı pazarıdır, oradaki alıcıların talepleri doğrultusunda sistem doğmuş ve gelişmiştir. Özellikle ABD ve Avrupa pazarı güçlü talebiyle oldukça büyüktür ve büyümeye devam etmektedir.

2008 yılında yaşanan ekonomik krizden önce gelişmiş ülkelerdeki organik ürün pazarının yıllık büyüme oranı % 10 ila % 20 seviyelerinde büyümekteyken krizle birlikte bu büyüme yavaşlamıştır. 2011 yılında küresel pazardaki büyüme % 6,4 olarak gerçekleşmiş ve 59 Milyar ABD Dolarından 62,8 Milyar ABD Dolarına çıkmıştır. 2015 yılında küresel organik pazarının 105 Milyar ABD Doları seviyesinde olacağı beklenilmektedir.

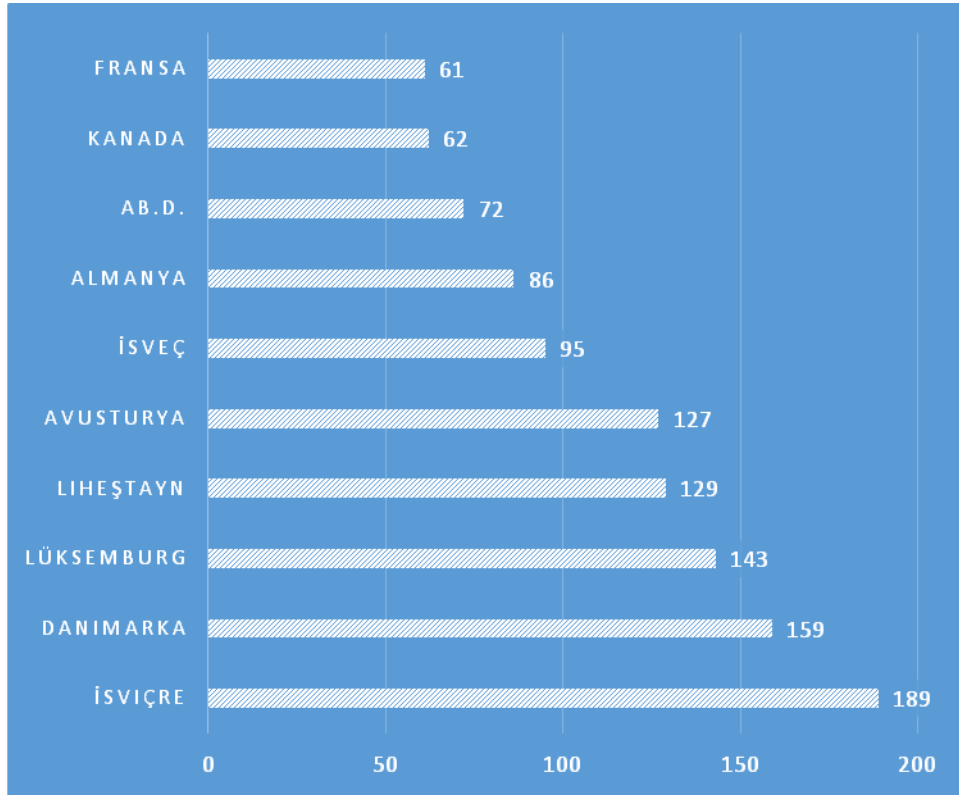
Şekil 4: Küresel Organik Tarım Pazarı (Milyar ABD Doları)

Kaynak: Organic Monitor, 2013

FIBL tarafından BIOFACH 2014 organik ürünler fuarında sunulan bilgilere göre, Avrupa organik ürünler pazarına bakıldığında pazarın 2012 yılında 22,8 milyar Avro olduğunu ve 2011 yılına göre %6 büyüdüğünü görmekteyiz. Almanya 7 milyar Avro cirosu ile en büyük pazar konumundadır. Almanya'yı 4 milyar Avro ile Fransa ve 1.950 milyon Avro ile İngiltere takip etmektedir. Toplam pazar payına oransal olarak bakıldığında %6'nın üzeri organik ürünler ile Danimarka, Avusturya ve İsviçre başı çekmektedir. Dünya'da organik ürünlere en yüksek kişi başı harcama tutarına baktığımızda kişi başı 189 Avro ile İsviçre birinci, 159 Avro ile Danimarka ikinci, 143 Avro ile Lüksemburg üçüncü olmaktadır. Diğer ülkeler sırasıyla, Lihtenştayn, Avusturya, İsveç, Almanya, Amerika, Kanada ve Fransa olmaktadır.

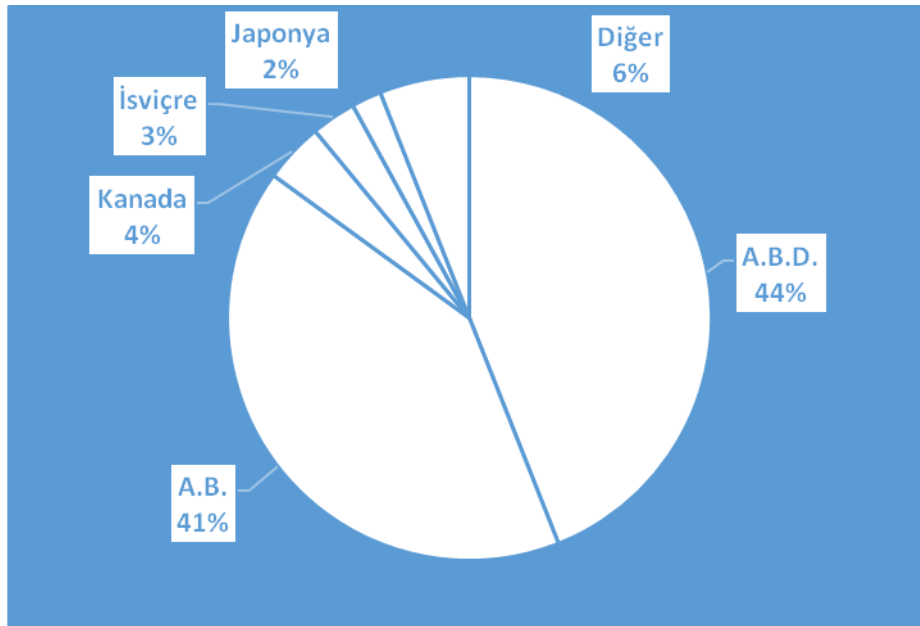
Şekil 5: Dünya’da organik ürünlerde kişi başı tüketim en yüksek 10 ülke (2012)

Kaynak: FIBL-AMI Organik Veri Ağı Araştırması 2014

Aşağıdaki tablo, 2012 yılında dünya ölçeğinde organik ürünlerin perakende satış değerlerinin pazar bazında dağılımını göstermektedir. Buna göre en fazla pay %44 ile Amerika'nın daha sonra %41 ile AB ülkelerinin ve sırasıyla %4 Kanada, %3 İsviçre, %2 Japonya'nın olmaktadır.

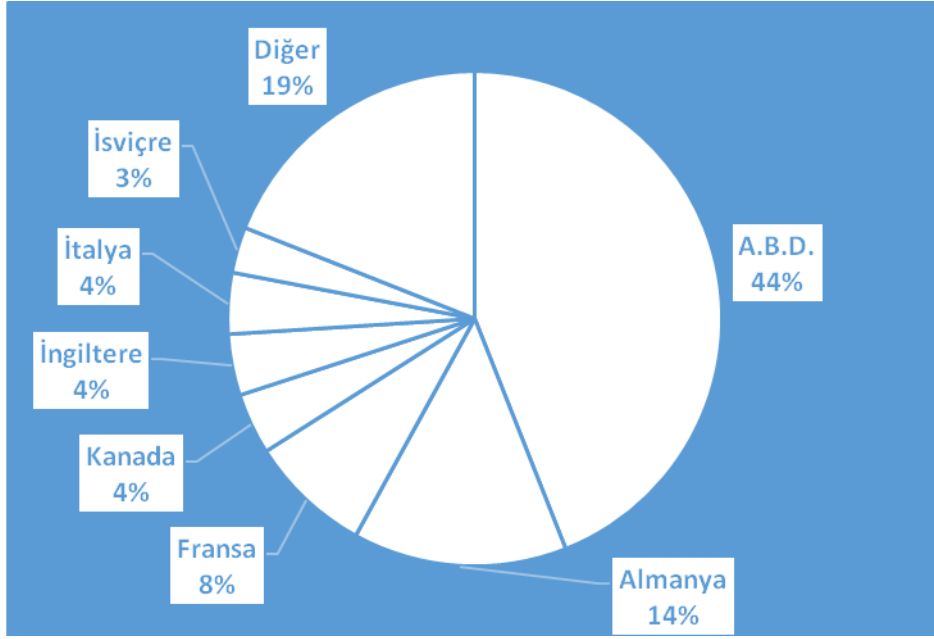
Şekil 6: Dünya’da organik ürünler perakende satış değerlerinin pazar ölçeğinde dağılımı (2012)

Kaynak: FIBL-AMI Organik Veri Ağı Araştırması 2014

Aşağıdaki tablo, 2012 yılında dünya ölçeğinde organik ürünlerin perakende satış değerlerinin ülkesel dağılımını 2012 yılı itibariyle göstermektedir. Buna göre en fazla pay %44 ile Amerika'nın daha sonra %14 ile Almanya'nın ve sırasıyla %8 Fransa, %4 ile Kanada, İngiltere, İtalya ve %3 ile İsviçre olmaktadır.

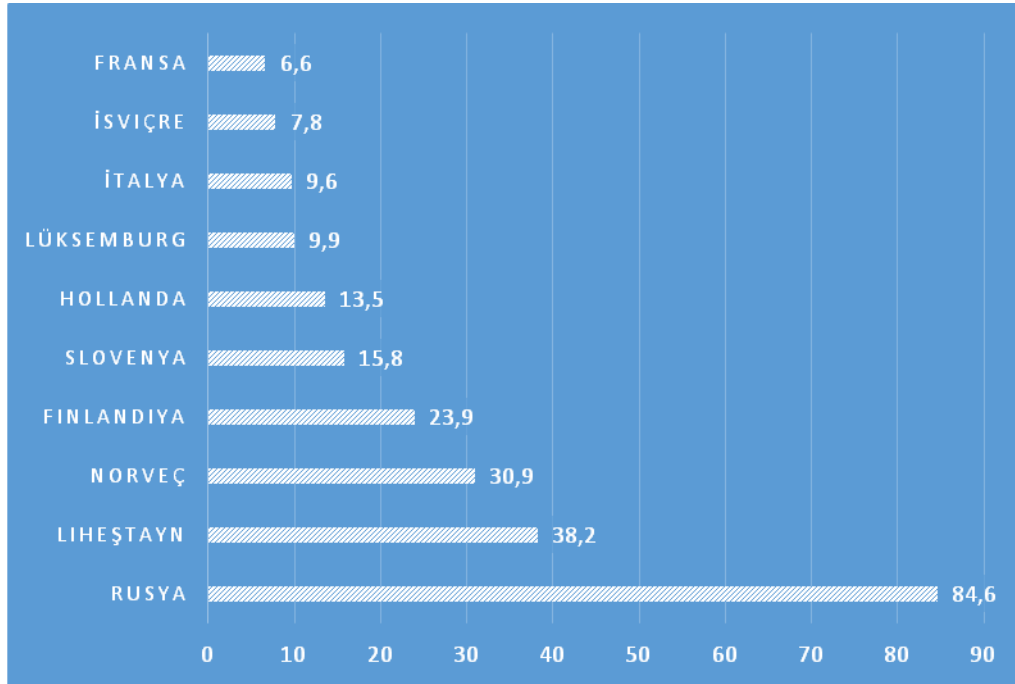
Şekil 7: Dünya'da organik ürünler perakende satış değerlerinin ülkesel dağılımı (2012)

Kaynak: FIBL-AMI Organik Veri Ağı Araştırması 2014

Aşağıdaki şekilde, Avrupa'da en yüksek pazar büyümesine sahip ülkeler 2012 yılı itibariyle yer almaktadır. Buna göre Rusya %84,6 ile birinci, Lihtenştayn %38,2 ile ikinci, Norveç %30,9 ile üçüncüdür. Bunları sırasıyla Finlandiya, Slovenya, Hollanda, Lüksemburg, İtalya, İsviçre, Fransa takip etmektedir.

Şekil 8: Avrupa'da en yüksek pazar büyümesine sahip ülkeler (2012)

Kaynak: FIBL-AMI Organik Veri Ağı Araştırması 2014

2011 yılında Türkiye'den, fındık ve fındık ürünleri, kuru üzüm, kayısı ve ürünleri, incir ve incir ürünleri, mercimek ve çeşitleri ile pamuk ve tekstil ürünleri, başlıca ihraç edilen ürünler arasında yer almaktadır. İhracat yapılan ülke sayısı yaklaşık 13 civarında olup, Avrupa Birliği ülkeleri ilk sırada yer almaktadır. ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak ve Rusya Federasyonu diğer önemli ihraç pazarlarını oluşturmaktadır. Yıllara göre organik ürün ihracat değerleri Tablo 2: Türkiye'nin Organik Ürün İhracatı (1998-2011)'de verilmiştir. Organik ürünlere özgü bir Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) numarası bulunmaması ve bazı organik ürünlerin organik olarak kayda girmeden ihraç edilmesi nedeniyle, organik ürün ihracatı gerçek ihracat verilerini yansıtmamaktadır. (Türkiye Organik Tarım Strateji Planı, 2012-2016)

Tablo 14: En çok ihracatı yapılan ürünler (2011)

Ürün	Miktar(Ton)	Tutar(\$)	%(Ton)	%(\$)
<i>Fındık ve Fındık Ürünleri</i>	674,9	4.881.191	20	31
<i>Kuru Üzüm</i>	1091,1	3.761.657	32	24
<i>Kayısı ve Kayısı Ürünleri</i>	278,4	1.827.899	8	12
<i>İncir ve İncir Ürünleri</i>	360,6	1.799.613	11	12
<i>Mercimek ve Çeşitleri</i>	424	691.938	13	4
<i>Pamuk Ürünleri ve Tekstil Ürünleri</i>	6	421.165	0	3
<i>Toplam</i>	2.835	13.383.463	84	86
GENEL TOPLAM(Diğer Ürünler Dâhil)	3.371	15.529.387		

Kaynak: Ege İhracatçı Birlikleri Kayıtları,2012

Organik ürünlerde dünya ölçeğinde yukarıda bahsedildiği gibi en büyük pazar ABD, daha sonra Avrupa olmaktadır. 2011 yılında Türkiye'nin ihracat yaptığı ülkelerin detayına baktığımızda, pazar payının %64,1'i ile Almanya birinci % 13,9'u ile Fransa ikinci %2,5'u ile Irak üçüncü olmaktadır.

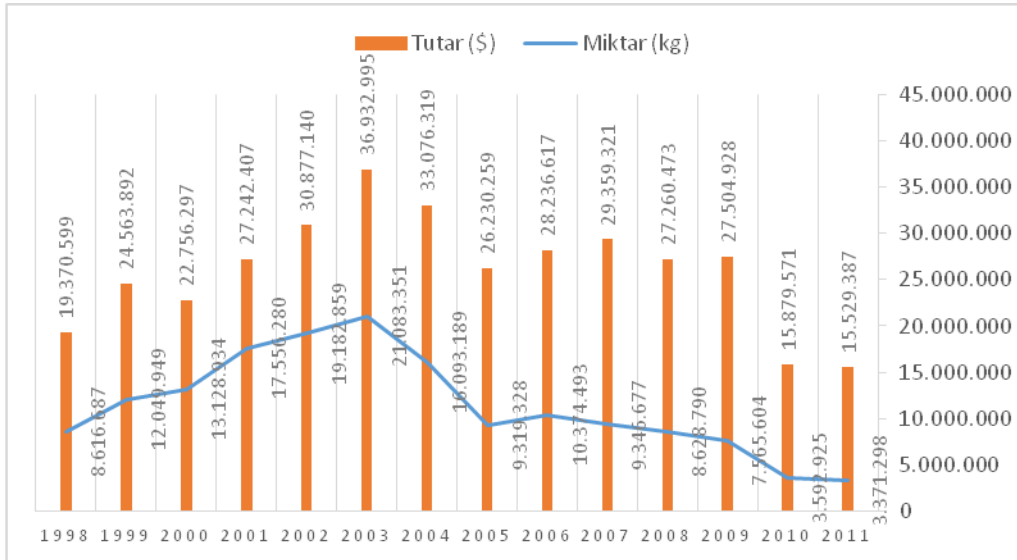
Tablo 15: Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı ülkeler (2011)

Ülke	Miktar(Ton)	Tutar(\$)	%(\$)
ALMANYA	1.846.533,00	9.961.878,98	64,10
FRANSA	611.231,00	2.164.895,83	13,90
IRAK	270.955,00	400.913,06	2,50
DANİMARKA	150.500,00	244.675,85	1,50
BELÇİKA	147.750,00	938.200,00	6,00
İSVİÇRE	119.600,00	948.100,00	6,10
BİRLEŞİK KRALLIK	83.000,00	242.432,44	1,56
İSVEÇ	67.822,00	387.561,15	2,40
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	49.140,00	86.440,64	0,55
POLONYA	21.560,00	126.000,00	0,81
BİRLEŞİK DEVLETLER	2.500,00	13.125,00	0,08
RUSYA FEDERASYONU	598,00	15.014,57	0,09
GANAN	110,00	150,00	
Toplam	3.371.299,00	15.529.387,52	

Kaynak: Ege İhracatçı Birlikleri Kayıtları, 2011

Aşağıdaki şekilde yıllar itibariyle organik ürün ihracat değeri bulunmaktadır. Buna göre, organik ürün ihracatı 1998-2003 yılları arasında hem miktar olarak hem de parasal değeri artmış, 2003 yılından itibaren 2011 yılına kadar düşmüştür.

Tablo 16: Türkiye'nin Organik Ürün İhracatı (1998-2011)

Kaynak: GTHB

Yıllar itibariyle organik ürün ihracatına baktığımızda 2003 yılında 37 milyon dolara yaklaşan rakamla en üst seviyelere ulaştığını görmekteyiz. Bu yıldan sonra yıllar itibariyle ihracat rakamımız azalmıştır. Tablodan görüleceği gibi 2010 yılında bir önceki yıla göre önemli bir düşüş olmuştur. Bu düşüşte, 2009 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Türkiye organik tarım ürünü ithalatı da yapmaktadır. Muhtelif reçel, marmelat, ayçiçeği yağı, balmumu, çikolata, kahve, soya unu ve zencefilli kurabiye olmak üzere 2010 yılında 14 ülkeden organik ürün ithal edilmiştir.

Tablo 17: Miktar Cinsinden En Çok İthalatı Yapılan Ürünler (2011)

Ülke	Miktar	Ürünler
RUSYA	25.108.810,00	Nohut, Kanola, Mercimek, Buğday
İSVEÇ	1.655.451,03	Muhtelif reçel ve marmelatlar, Filtre kahve
KIRGIZİSTAN	749.109,50	Ceviz, Pamuk
KAZAKİSTAN	500.000,00	Soya fasulyesi
ÇİN	120.000,00	Soya küspesi
İRAN	96.596,00	Elma Suyu Konsantresi
ABD	33.308,80	Bio-one Organik Mikrobiyal Gübre
HOLLANDA	8.145,00	Çavdar unu, Kabak Çekirdeği, Keten Tohumu, Ayçiçeği çekirdeği, Yulaf Ezmesi, Kahve ve çeşitleri
ALMANYA	7.780,40	Kişniş ekstresi, Yabani Sarımsak ekstresi, chlorella, arı sütü, bal mumu, laktoz, ayçiçeği yağı
MEKSİKA	7.413,12	Avage şurubu
İSPANYA	6.075,00	Muhtelif soya mamulleri
İSVİÇRE	2.929,50	Çikolata
AVUSTURYA	1.000,00	Laktoz
KKTC	139,20	Muhtelif reçeller

Kaynak: GTHB, OTBIS Kayıtları

Türkiye’de Organik ürünlerin ihracat durumu, Avrupa ve dünya verileri ölçeğinde karşılaştırmalı mukayese edilmelidir. Yukarıda verilen bilgiler ışığında, Avrupa organik ürünler pazarının 2012 yılında 22,8 milyar Avro olduğu ve 2011 yılına göre %6 büyüdüğü bilinmektedir. Ayrıca dünya organik pazarı Avrupa’nın yaklaşık 2,5 katıdır. Ancak bu rakamlardan Türkiye’nin aldığı pay sadece 2011 yılı için 15,5 milyon dolar gibi sınırlı olmaktadır. Türkiye’nin organik tarım ürünleri ihracatını sürdürülebilir kılması ve hak ettiği katma değeri sağlaması gerekmektedir. Bunun için neler yapılması gerektiği konusu bu çalışmanın strateji bölümünde ele alınan konular arasındadır.

İyi tarım konusu organik tarımdan üretim yöntemleri açısından farklılık gösterse de pazarlama ilkeleri olarak temelde aynıdır. Ayrıca iyi tarımın dünya ölçeğinde parasal değeri organik tarımın parasal değerinden fazladır. Yukarıda da bahsedildiği gibi AB ülkelerindeki büyük perakendeci kuruluşlar AB vatandaşlarının sağlıklı tarımsal ürün tüketimi amacıyla AB’de satılan tarımsal ürünlerde aranan minimum standartları yeni bir düzenleme yaparak belirlemişlerdir. EUREPGAP (GLOBALGAP) adı verilen bu protokol Avrupa Gıda Perakendecileri (The Euro Retailer Producer Group) tarafından 1999 yılında hazırlanmıştır. Bu oluşturulan standartlar hem AB içindeki herhangi bir ülkede yetişen tarımsal ürünleri hem de diğer ülkelerden ithalatla gelen tarımsal ürünleri kapsamakta olup AB’deki birçok süper ve hipermarket tarafından kabul edilmekte ve talep edilmektedir. EUREPGAP, 7 Eylül 2007 de GLOBALGAP olarak ismini ve logosunu değiştirmiştir. Bu değişiklik, basit bir isim ve logo değişikliği olmamış aksine standartların tüm dünya tarımsal üretiminde kabul görmesi nedeniyle adeta bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuya önceki üretim bölümünde de yer verilmiştir. Bu bölümde konuya pazarlama açısından yaklaşılacaktır.

7 Aralık 2010 tarih ve 27778 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelikte, sadece üretim ve yönetime değil ürünlerin nihai tüketiciye ulaştırılması kapsamında müeyyide de bulunmaktadır. Yönetmeliğin, Sertifikalı ürünlerin pazarlanması ve etiket bilgileri başlıklı 29.maddesinde “(1) İyi tarım uygulamaları sertifikasına sahip olmayan hiçbir ürün iyi tarım

uygulamaları adı altında satılamaz. Sertifikalı ürünlerin diğer ürünlerle karışmasını engelleyecek her türlü tedbirin alınmasından müteşebbisler ve satış yerleri sorumludur.

(2)Piyasaya arz edilen son haliyle kontrol edilmeyen ve sertifikalandırılmayan hiçbir ürün, satış yerinde iyi tarım uygulamaları sertifikası ve logosunu kullanarak satılamaz. İyi tarım uygulamaları logosunun formatı ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak tebliğ ile belirlenir.

(3)KSK tarafından sertifikalandırılan ürünlerin ambalajlanması, etiketlenmesi ve işaretlenmesi, 16.11.1997 tarihli ve 23172 Mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin Ambalajlama ve Etiketleme -İşaretleme Bölümü ile Bakanlığın ilgili mevzuatında yer alan hükümler çerçevesinde yapılır. Ayrıca, etiketlemede aşağıdaki bilgiler yer alır.

a) Ürünün kime ait olduğu,

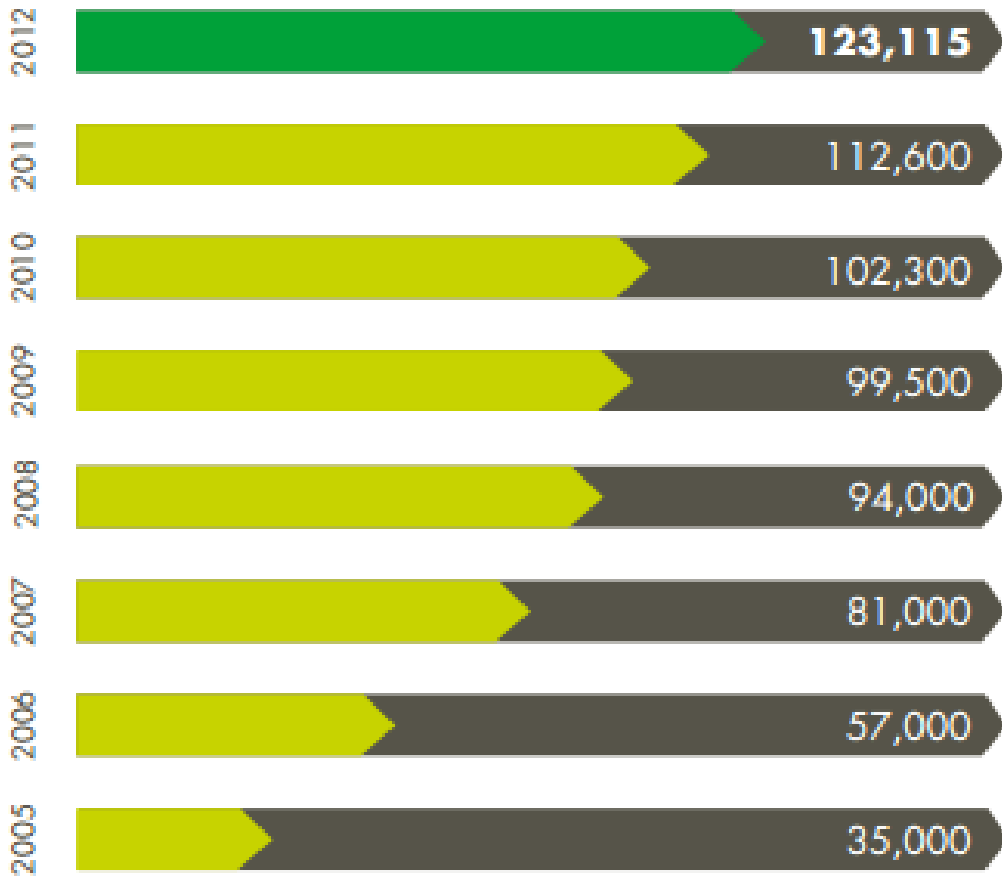
b) Bu Yönetmeliğe uygun olarak üretildiği,

c) Yetkilendirilmiş KSK adı, kod numarası ve ürünün sertifika numarası.”

Hükmü yer almaktadır. Maddeden açıkça anlaşıldığı üzere söz konusu kurallar pazarlama yöntem ve stratejilerinin de temel belirleyiciliği konumundadır. Satış alanları ve marketlerin bu altyapıya imkân vermesi, konvansiyonel ürünlerle karışmadan satışa sunulması vs. gibi dikkat edilmesi gereken konular bulunmaktadır. Bu tartışmalara pazarlama bölümünde değinildiği için bu bölümde detaylandırılmamaktadır.

Bununla birlikte yıllar itibarıyla artan sayıda çiftçinin iyi tarım uygulamalarına geçmiş olduğu, bunun da iyi tarım ürünlerine yönelik talepteki artışın bir göstergesi olarak değerlendirilebileceğini belirtmekte fayda bulunmaktadır.

Şekil 9: İTU Sertifikalı Çiftçi Sayıları

Kaynak: Global Gap Faaliyet Raporu, 2013

Şekil 9: İTU Sertifikalı Çiftçi Sayılarında da görüldüğü gibi İTU sertifikalı çiftçi sayısı 2005 – 2012 yılları arasında 4 kat gibi yüksek bir oranda artmıştır.

2.4. Aydın ilinin Organik ve İyi Tarım Ürünleri Pazarı ve Pazarlama Altyapısı

Aydın ilinde organik tarım zeytin, incir, çam fıstığı ve kestanenin yoğun olduğu dağlık kesimlerde gelişim göstermektedir. Geleneksel olarak modern tarımın yapılmadığı, nispeten sanayileşmenin etkisinden uzak dağ köylerinde doğal toplama alanı görünümündeki alanların organik tarım arazi olarak sertifikalandırılma kolaylığı geçmiş deneyimlerle de ispatlanmıştır. Ne var ki, ildeki pazarlama altyapısının geliştirilmesi ve pazar mekanizmasının güçlendirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. İldeki organik ürün pazarı ve pazarlama alt yapısına ilişkin mevcut durum aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir.

- + Aydın'da 69 adet organik ürün üreten, işleyen ve pazarlayan işletme bulunmaktadır. Bu işletmeler kuru incir, zeytin, zeytinyağı, pamuk, kayısı, kestane, çam fıstığı, nar gibi meyvelerde işleme, paketlenme, ihracat ve pazarlama konularında faaliyet göstermektedirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Aydın'daki üretim altyapısının yeterli ve yakın bir dağıtım kanalına sahip olduğu söylenebilir.
- + Organik tarım kapsamında üretilen ürünler, üretici tarafından aracılara satılırken konvansiyonel olarak üretilmiş ürünlerle yaklaşık aynı fiyata satılmaktadır. Oysaki bilinen bir gerçek olarak bu ürünlerin üretim maliyetleri geleneksel tarım ürünlerinin maliyetinden yüksektir. Tüketicilere yansıyan kar marjı farkı; üreticilerin maliyetini karşılamaktan ziyade,

aracı tüccarların organik ürün fiyat algısından dolayı yüksek fiyatlama yapmasından kaynaklanmaktadır. Üreticilerin sürdürülebilir gelir elde edememesi durumunda ürün çeşitlendirilmesi bir yana organik ürün üretiminden vazgeçebilme olasılığı söz konusudur. Bu nedenle sağlıklı bir piyasa mekanizması oluşturulması gerekmektedir.

- + Organik  r n çeşitliliği önemli bir piyasa mekanizması aracıdır. İldeki değer zinciri az sayıda ürün (zeytin, incir ve kısmen kestane) ve bunların türevleri (zeytinyağı vb)  zerine inşa edilmiştir. Organik sebze ve meyve yetiştiriciliğinin artırılması ve pazardaki ürün çeşitliliğinin sağlanması üretim ve ticaret üzerine geometrik etki yaratabilecektir. Dağlık bölgelerdeki üretim yapısında henüz organik meyve ve sebze yetiştiriciliğinin yer almaması sağlıklı bir piyasa mekanizması kurmak için gerekli olan araçlardan birinin eksikliğine işaret etmektedir.
- + ABD’de gıda pazarlama enstitüsünün yapmış olduğu bir araştırmaya göre organik gıda pazarının olgunlaşma devresinde hane halkı geliri ile organik gıda ürünü tüketimi arasında bir ilişki bulunmaktadır, ancak bu ilişki pazarın olgunlaşması ile birlikte ortadan kalkmakta ve gelir düzeyinden bağımsız bir organik ürün tüketim isteği göstermektedir. (<http://www.choicesmagazine.org/2007-2/grabbag/2007-2-05.htm>)  lkemiz henüz olgunlaşma aşamasına gelmiş bir organik gıda ürünü pazarına sahip olmadığı için gelir düzeyi oldukça önemli bir etkidir. İldeki  retimi destekleyecek, ürün çeşitliliğini sağlayacak bir i talep ve bu i talebi oluşturacak piyasa mekanizmasının varlığından söz etmek pek mümkün değildir. Bununla birlikte, 2011 yılı kişi başına 19,187 TL gelir rakamı ile Türkiye ortalaması olan 15.500 TL’nin üzerinde yer alan İzmir’in Aydın’a yakınlığı, Aydın’ın Kuşadası, Didim gibi turistik ilçelerinde yüksek harcanabilir gelire sahip bir nüfusa ev sahipliği yapıyor olması, gerekli altyapıya sahip olunduğunun bir göstergesidir.

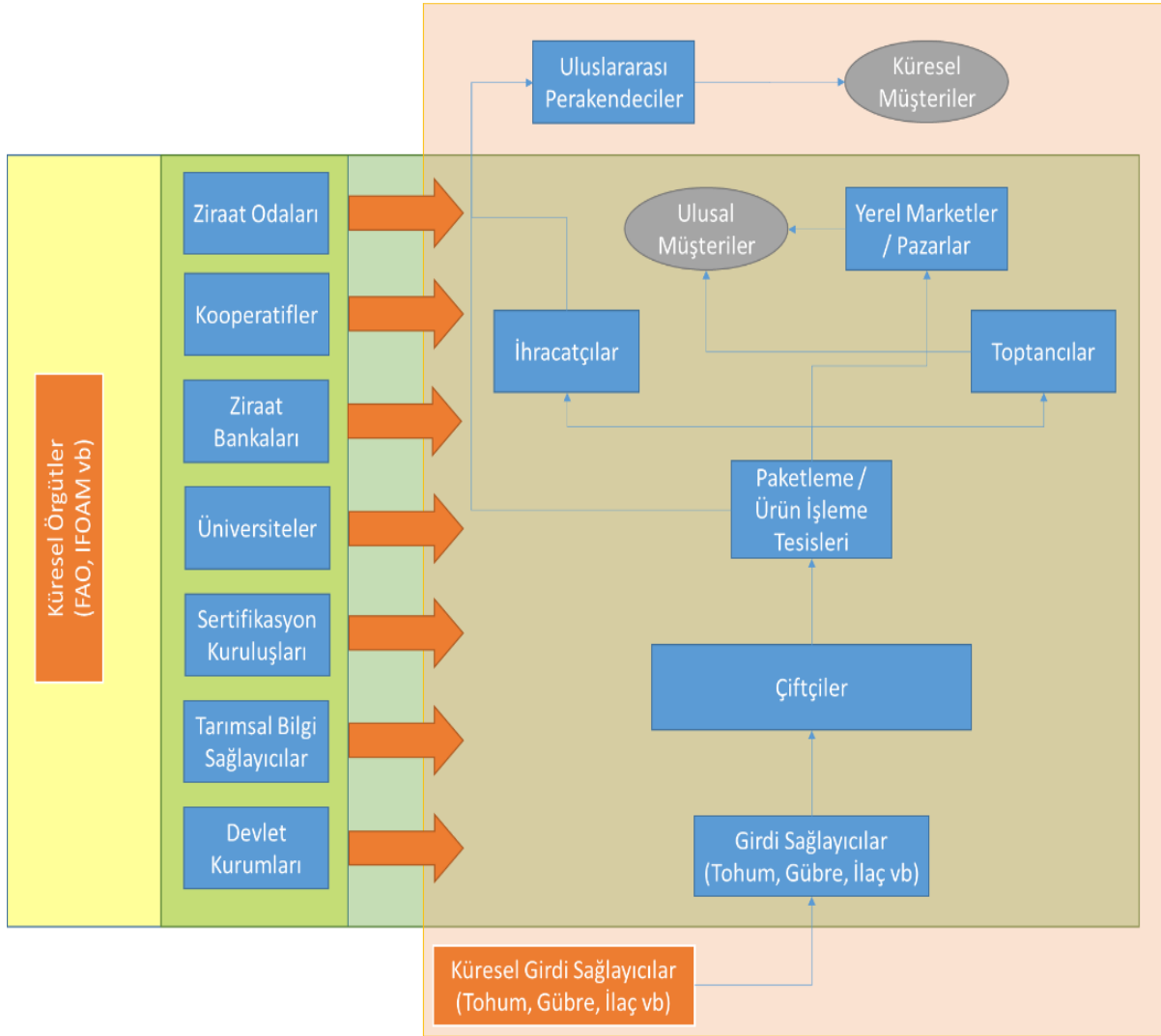
İlerleyen bölümlerde gerek üretim gerek pazarlama açısından yapılması gerekenler ayrıca belirtilecektir.

2.5. Organik ve İyi Tarım Değer Zincirleri

Bu bölümde küresel organik ve iyi tarım sektörlerinin değer zincirleri ve Aydın’daki değer zincirinin yapısı üzerinde durulacaktır.

Küresel organik tarım değer zinciri üç katmanlı bir yapıdadır. Katmanlardan ilki küresel olarak sektöre girdi sağlayan tedarikçiler ve tüketicilere ürünleri dağıtan perakendecilerden oluşmaktadır. Küresel tedarikçiler genel olarak büyük ölçekli işletmeler olup, değer zincirinin üretim akışında ihtiyaç duyduğu ilaç, gübre, katkı maddesi gibi girdileri sağlamaktadırlar. Perakendeciler ise genellikle orta boyutlu ve küçük, bununla birlikte organik ürün ticaretinde uzmanlaşmış şirketlerdir. İkinci katmanda ulusal düzeyde organik tarımın gelişimini destekleyen kurumlar yer almaktadır. Ziraat odaları, ifti birlik ve kooperatifleri, araştırma enstitüleri,  niversiteler, sertifikasyon kurumları, ziraat bankaları ve tarımsal danışmanlardan oluşan bu ereve organik tarımın gelişiminden dolayı biçimde faydalanmakta ve gelişimini desteklemektedir.   nc  katmanda ise organik ticaretin tarladan sofraya izlemiş olduğu yol ve akış sırasında roller üstlenen yapılar yer almaktadır. Bu üç katmanın dışındaki çevrede ise ticaretin teknik ve ticari kurallarını belirleyen ve yön veren bir uluslararası kurum yapısı (FAO, IFOAM gibi) yer almaktadır. Aşağıdaki şekil 10: Küresel Organik Değer Zinciri organik tarımın küresel boyuttaki değer zincirini ortaya koymaktadır.

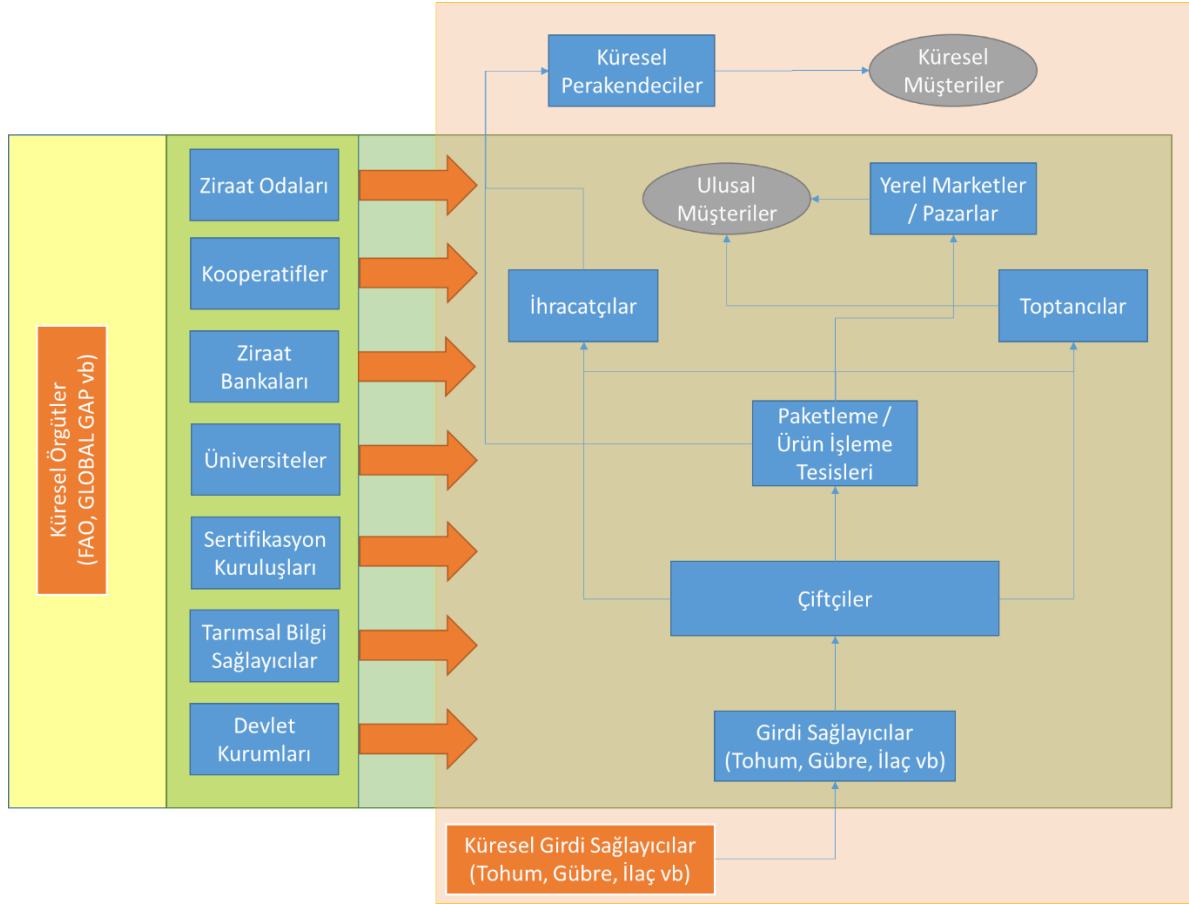
Şekil 10: Küresel Organik Değer Zinciri

Küresel iyi tarım eğer zinciri göz önüne alındığında benzer bir katman yapısı görülse de, en temel farklılık küresel dağıtım zincirinden kaynaklanmaktadır. Zira iyi tarım uygulamaları en başından bu yana küresel ölçekte faaliyet gösteren büyük perakende zincirleri tarafından geliştirilip uygulanmakta, bu zincirlerin tedarik sürekliliğini güvence altına alma aracı olarak görülmektedir. Bu yaklaşım daha büyük ölçeklerde ticarete imkân verdiği için iyi tarım değer zincirinin büyüklüğünün organik tarım değer zincirinin büyüklüğünden fazla olduğu söylenebilir.

Aşağıdaki Şekil 11: Küresel İyi Tarım Değer Zincirinde iyi tarım değer zincirinin yapısı izlenebilir.

Şekil 11: Küresel İyi Tarım Değer Zinciri

Aydın'daki organik tarım değer zinciri ele alındığında, değer zincirinin küresel değer zinciri ile benzerlikler göstermekle beraber iki noktada farklılaştığı gözlemlenmektedir. Farklılaşmanın gözlemlendiği noktalardan birincisi ürün çeşitliliği diğer ise iç pazardaki ürün akışı yetersizliğidir. Ürün çeşitliliğinin az oluşu ve iç piyasadaki talep yetersizliği benzer örüntüye sahip değer zincirinin sağlıklı bir ürün akışı ve sürdürülebilir bir sektörel büyümenin önündeki engelleri olarak değerlendirilebilir. Bir diğer deyişle piyasa mekanizmasının sağlıklı çalışmasının önünde bulunan engellerin dışında değer zincirleri paralellik göstermektedir.

İyi tarım değer zinciri açısından değerlendirildiğinde Aydın'da bulunan sektörün yapısı ve iyi tarım değer zinciri ile küresel iyi tarım değer zincirinin çok daha fazla benzerlik gösterdiği ve paralellik için de olduğu söylenebilir. Zira iyi tarım uygulamalarının gelişmesinde öncü rol oynayan küresel perakende zincirlerinin Türkiye'de de faaliyet için bulunmaları ve benzer gereksinimlerin sağlanmasını faaliyet gösterdikleri her bölgede beklemeleri bu sonucun doğmasındaki en önemli etkidir.

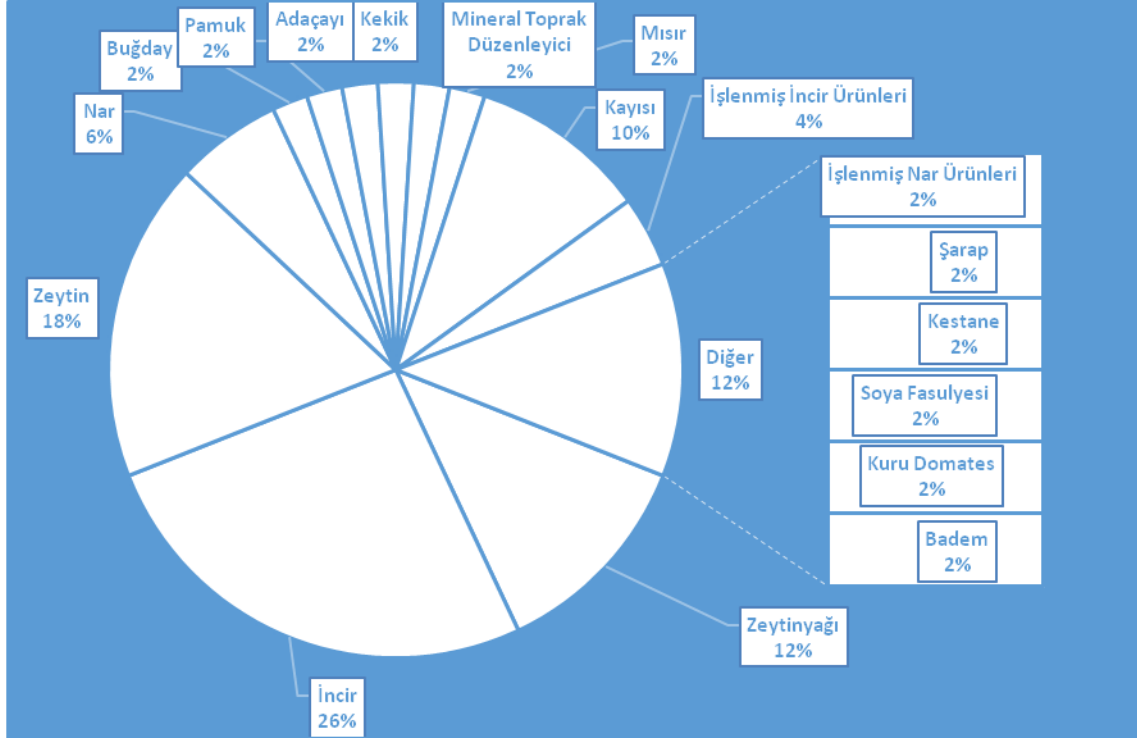
2.6. Aydın'da Sektörel Yatırım Fırsatları

Bu rapor kapsamında bir yatırım fırsatları analizi çalışması da gerçekleştirilmiştir. Aydın'da yerleşik 69 işletmenin dâhil olduğu çalışmada 25 işletme soruları yanıtlamıştır (Araştırma kapsamında işletmelere sorulan sorular Ek-2: Yatırım Fırsatları Araştırması Sorularında görülebilir. Ek-3: Yatırım Fırsatları Araştırmasına Katılan İşletmelerin Listesinde ise araştırmaya katılan işletmelerin listesi yer

almaktadır). %36,2 gibi oldukça yüksek katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada işletmelerin verdikleri yanıtlar aşağıda incelemeye sunulmuştur.

Çalışma kapsamında işletmelere ticaret/üretimlerinde en fazla payı alan ürünler sorulmuştur. İşletmelerin bu soruya verdikleri yanıt aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

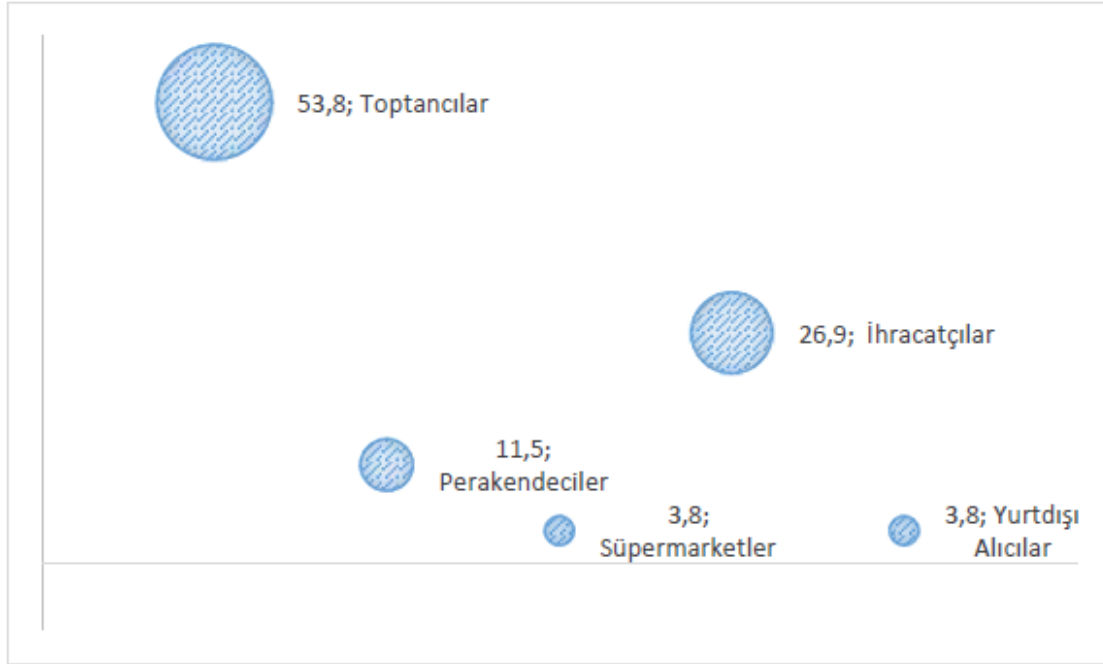
Şekil 12: İşletmelerin Ticaret/Üretimindeki En Çok Payı Olan Ürünler (2014)

Yukarıdaki Şekil 12: İşletmelerin Ticaret/Üretimindeki En Çok Payı Olan Ürünler (2014) de görüldüğü gibi Aydındaki işletmelerin ticareti içinde en çok payı olan ürünler Zeytin, İncir ve bunları türevlerdir. Daha önceki bölümlerde de üzerinde durulduğu gibi, Aydın 2 (zeytin ve incir) ürün ve bu ürünlerin türevleri ile ağırlıklı olarak uğraşmaktadır. Bu noktada belirtilmesi gereken husus, mevcut artıları ve pazarları elde tutarken yeni ürünler ile ticaret hacmini artırma gerekliliğidir.

İşletmelere, yaptıkları ticaretin yönü ve dağıtım kanal yapısını anlamak için müşterileri de sorulmuştur. İşletmelerin sahip oldukları dağıtım kanalları ile ilgili yanıtlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 13: İşletmelerin dağıtım kanalları (% - 2014)

Yukarıdaki Şekil 13: İşletmelerin dağıtım kanalları (% - 2014)de de görüldüğü gibi, Aydın'daki işletmeler cirolarının % 53,8 gibi yüksek bir oranını toptanclara yaptıkları satışlardan elde etmektedirler. Aydın'da faaliyet gösteren 69 işletmeden araştırmaya katılan 25'inin ciro gelirlerinin sadece % 3,8'i yurtdışı alıcılardan elde edilmektedir. İşletmelere faaliyet gösterdikleri ve hedef pazarları da sorulmuştur. İşletmelerin verdikleri yanıtlardan üretilen bir kelime bulutu (Word Cloud) aşağıda sunulmuştur.

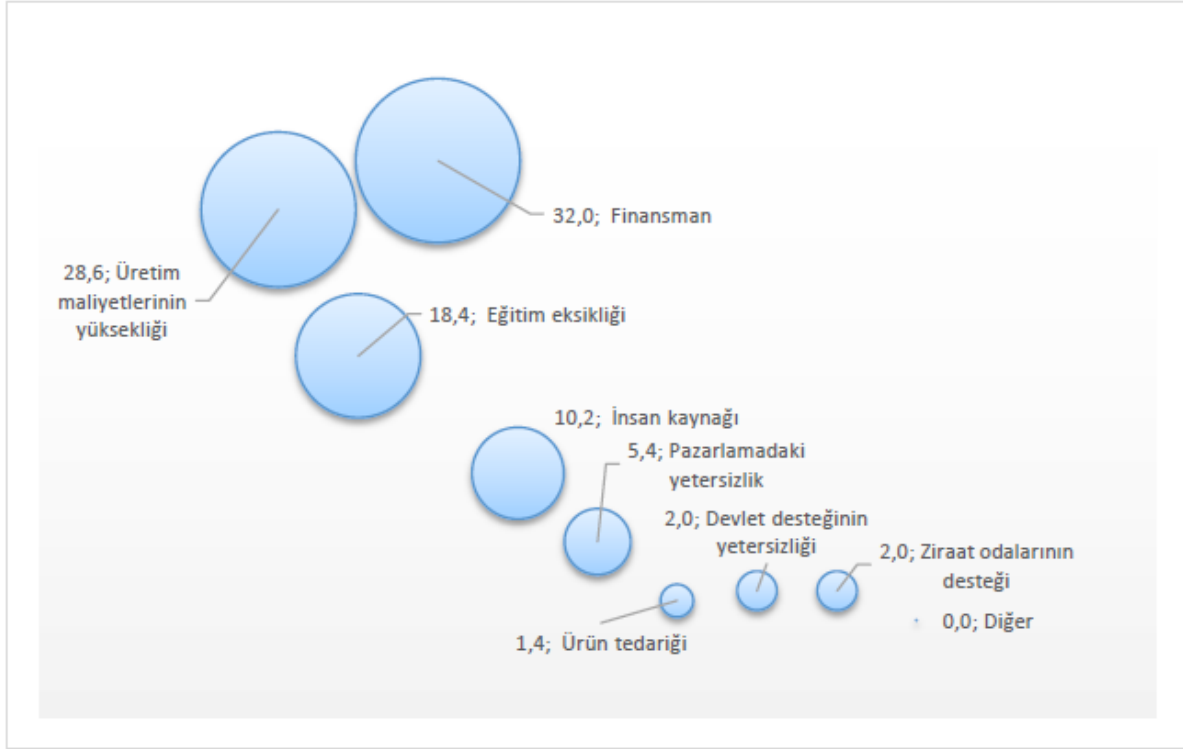
Şekil 14: İşletmelerin faaliyet gösterdikleri pazarlar (2014)

Bu durumda araştırmaya katılan işletmelerin daha ziyade yerel pazarda faaliyet gösterdikleri ve aracilar yolu ile satışlarını gerçekleştirebildikleri sonucu ortaya konulabilir. İşletmelere ticari

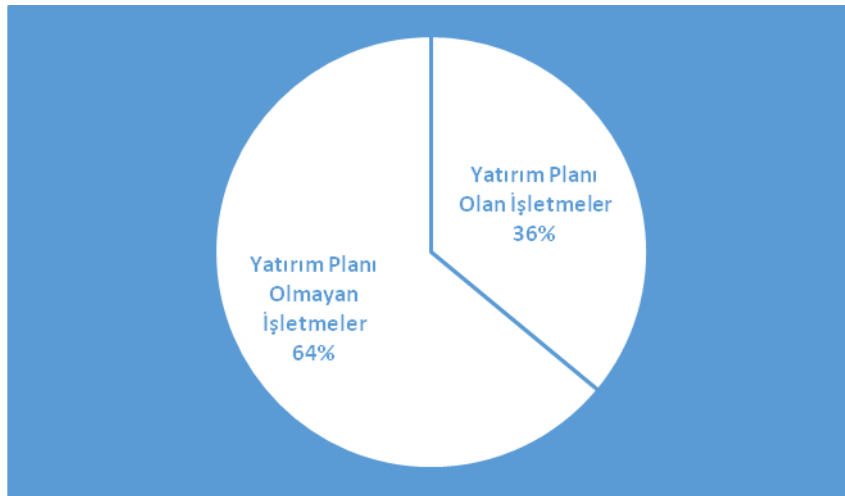
faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları zorluklar da sorulmuştur. İşletmelerden alınan yanıtlar aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil 15: İşletmelerin Karşılaştıkları Zorluklar (% - 2014)

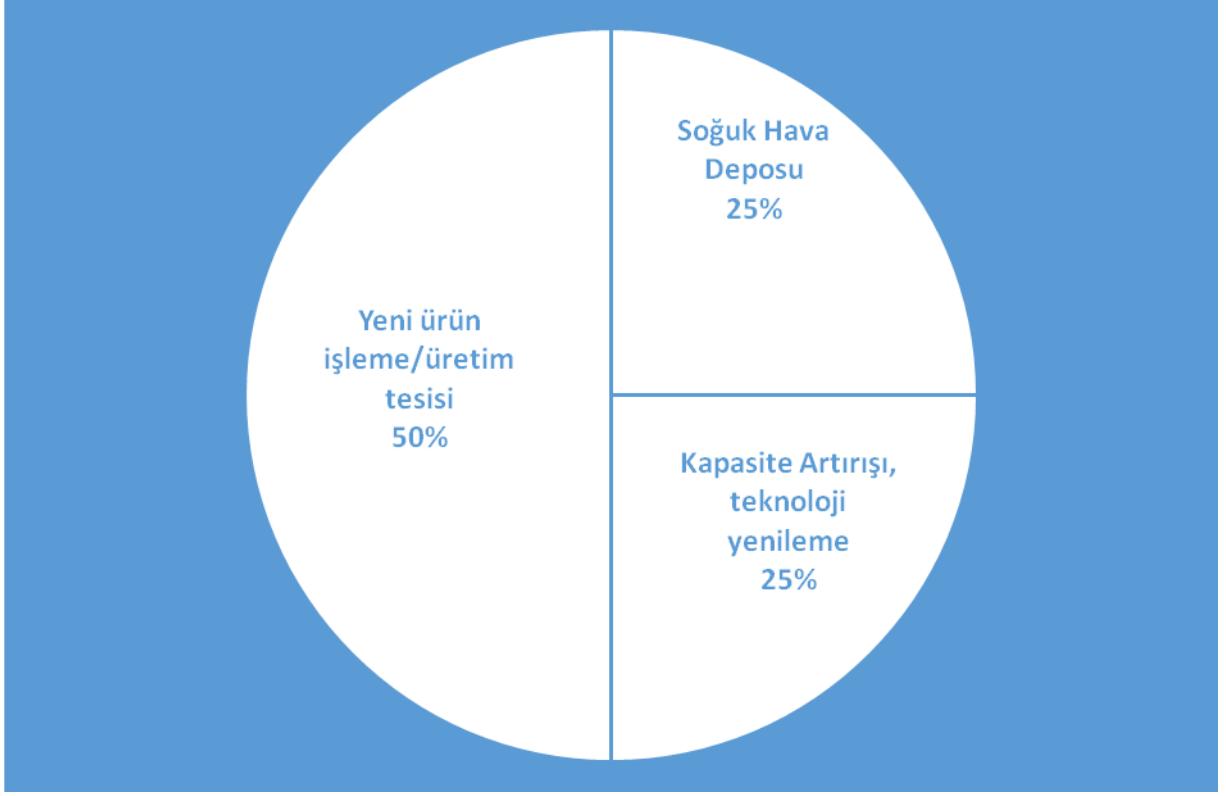
Yukarıdaki Şekil 15: İşletmelerin Karşılaştıkları Zorluklar (% - 2014)da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan işletmelerin %60'dan fazlası işletme sermayesi ve üretim maliyetlerinin yüksekliğini en büyük zorluk olarak belirtmektedir. Yetersiz insan kaynağı ve bilgi eksikliği % 28,6 ile ikinci sırada yaşanan bir sorun olarak göze çarpmaktadır. İşletmelere yatırım planları sorulduğunda ise araştırmaya katılan işletmelerden % 36'sının önümüzdeki dönem bir yatırım planladığı, % 64'ünün ise herhangi bir yeni veya ilave yatırım planı olmadığı yanıtı alınmıştır.

Şekil 16: İşletmelerin Yatırım Planları (2014)

Yatırım planı olan işletmelerin planlamış oldukları yatırımlar 3 ana başlık altında toplanmıştır. Planlanan yatırımların tematik dağılımı aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 17: Tematik dağılımlarına göre işletmelerin planladıkları yatırımlar (2014)

Yukarıdaki Şekil 17: Tematik dağılımlarına göre işletmelerin planladıkları yatırımlar (2014)de gösterildiği gibi, araştırmaya katılan işletmeler arasında yatırım planlayan işletmelerin %50'si yeni organik ürünleri üretmek ve işlemek için yatırım planlarken, %25'i teknolojisini yenileme ve kapasitesini artırmaya yönelik yatırımlar diğer %25'i ise lojistik kabiliyetini artıracak depolama yatırımları planlamaktadır.

Sektörel yatırım fırsatlarının ortaya konulmasında işletme planları ve beklentileri önemli bir rol oynasa da bu çalışma kapsamında yapılan paydaş görüşmeleri ve uzman değerlendirmeler ışığında belirlenmiş olan bir dizi yatırım fırsatı da aşağıda listelenmiştir.

Yatırım Fırsatları;

- + Organik tarım ürünlerine yönelik yerel iç pazarı canlandırarak ve talep oluşturacak Pazar yerleri; Kuşadası, Didim ve Aydın merkez başta olmak üzere üreticileri tüketiciler ile buluşturacak organik ve iyi tarım ürünlerinin satılacağı, soğuk hava donanımlı Pazar yerleri yatırım aracı olarak değerlendirilebilir. Bu yatırım, gerek üreticilerin ürünlerini pazarda sunmaları gerekse yakın çevrede bir organik ürün tüketici kitlesi yaratarak piyasa mekanizmasının kurulmasına yardım edecek çarpan etkisi büyük bir özelliğindedir.
- + İyi tarım uygulamalarını geliştirmeye yönelik bir organize sera bölgesi; Aydın seracılar derneği tarafından planlanan ve tamamı ile iyi tarım uygulamalarının gerçekleştirileceği toplam 12 Km²lik alanda faaliyet göstermesi planlanan bölge çok büyük bir yatırım gerektirse de tarımsal arazileri konsolide ederek büyütme önermesi, büyük ölçekli tarım için ülkemizde yepyeni bir modele pilot olacak olması, Aydın ovasından alternatif ve büyük bir istihdam önermesi açısından önemli bir yatırım fırsatı olarak ortaya çıkmaktadır.

2.7. Yönetim

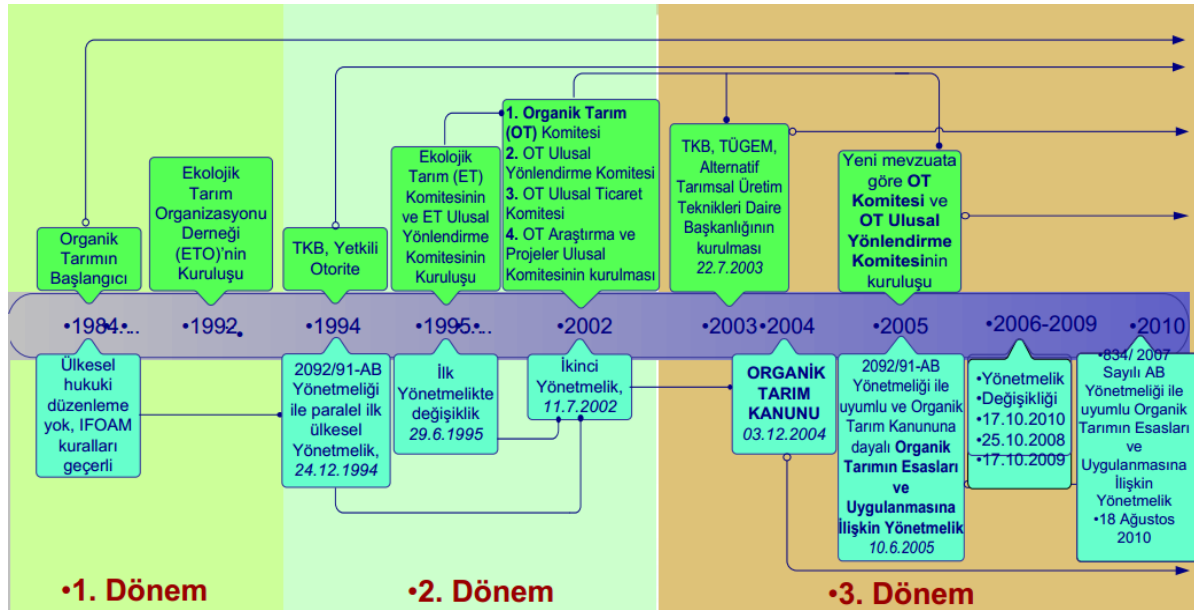
Ülkemizde tüm dünyada olduğu gibi, organik ve iyi tarım ürünlerinin ticaret hacminde meydana gelen artışa paralel olarak, tüketicilerin korunması ve işletmeler arasında haksız rekabetin önlenmesi amacıyla organik ve iyi tarım uygulamaları konusunda hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Organik tarım faaliyetlerinin her aşamasında kontrol mekanizmasının olması ve ürünlerin organik ve iyi tarım metotları ile üretildiğinin kesin tespiti neticesinde etiketlenmesi, bu düzenlemelerin uygulanabilir olması gerektiği sonucunu yaratmaktadır.

Ülkemizde her iki konu ile ilgili mevzuat AB normları paralelinde oluşturulmuştur. Hem organik hem de iyi tarımda ürünlerin üretim, hasat, ambalajlama, etiketleme ve taşıma olmak üzere her aşamasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı sertifikasyon ve kontrol kuruluşlarına yetki vermiştir.

Asıl yetki Bakanlıkta olup Bakanlık yetkilerini bu kuruluşlar aracılığı ile yürütmekte, birincil ve ikincil mevzuatlar ile organik veya İTU ürünlerin üretiminden tüketiciye ulaştırılmasına kadar olan süreçlerde usul ve esasları belirleyerek kuruluşlar üzerinde kontrol ve denetim yetkisini kullanmaktadır.

Aşağıdaki şekil Türkiye’de organik tarımın gelişim sürecini göstermektedir.

Şekil 18: Türkiye’de organik tarımın gelişimi

Kaynak: Organik Tarımın Tarihçesi ve Gelişimi, Dilek SARI, GTHB, 2012

Türkiye’de organik tarımın yasal çerçevesini Organik Tarım Kanunu ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik oluşturmaktadır. Organik Tarım Kanunu; beş ana bölümden oluşmaktadır.

- Birinci Bölüm: Amaç, Kapsam ve Tanımlar
- İkinci Bölüm: Komiteler, Yetkilendirilmiş Kuruluşlar ve Müteşebbis
- Üçüncü Bölüm: Uygulama Esasları
- Dördüncü Bölüm: Ceza Hükümleri, Cezaların Tahsili ve İtiraz
- Beşinci Bölüm: Geçici ve Son Hükümler

18.08.2010 tarih ve 27676 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik 6 kısım, 11 bölüm ve 8 Ek’ ten oluşmaktadır. Söz konusu

Yönetmelikte çeşitli zamanlarda değişiklikler yapılmış olup en son değişiklik 15.02.2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Yönetmeliğin kısımları şunlardır:

- Birinci Kısım: Genel Hükümler(amacı, kapsamı, dayanağı, itibar edilecek tanımlar)
- İkinci Kısım: Organik Tarımın Esasları (Genel faaliyet ilkeleri, bitkisel ve hayvansal üretim kuralları, ürün işleme/nitelik kazandırma, ambalajlama, etiketleme, depolama, nakliye, pazarlama)
- Üçüncü Kısım: Süreç denetimi ve belgelendirmesi sisteminin tesisi ilkeleri(kontrol ve sertifikasyon esasları)
- Dördüncü Kısım: Bakanlık adına kuruluş yetkilendirme sistemi ilkeleri (yetkilendirilmiş kuruluş çalışma izin ve esasları, tabi kılındıkları yaptırımlar, veri ve bilgi kayıtlarını tutma ve faaliyet raporlama ilkeleri, müteşebbise has sorumluluklar ve tabi tutulacağı yaptırımlar, cezaların uygulanışı, kontrolör ve sertifikatörlük statüsü kazanma ve çalışma ilke ve esasları, eğilimler, kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin ücretlendirilmesi)
- Beşinci Kısım: Kurumsal yapı öğelerinden komitelerin teşkili, görev tanımları, çalışma tarz ve esasları
- Altıncı Kısım: Çeşitli ve son hükümler
- Ekler: 8 başlıktan müteşekkil izin verilen girdi-malzeme-katkılar-yardımcı maddeler-yapı ve tesisler-alet ve teçhizat-koruyucuların kullanımlarına dair içermektedir.

Türkiye’de organik tarımın kurumsal yapıya geçmesi 04.03.2003 tarihinde Tarımsal Üretimi Geliştirme Genel Müdürlüğü bünyesinde Alternatif Tarımsal Üretim Teknikleri Daire Başkanlığı’nın kurulması ile gerçekleşmiştir. Bunu izleyen süreçte Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 639 sayılı KHK ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak yeni bir yapıya kavuşmuştur. Bu yeni yapılanma sürecinde organik ve iyi tarım faaliyetleri İyi Tarım Uygulamaları ve Organik Tarım Daire Başkanlığı tarafından Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü altında yürütülmektedir.

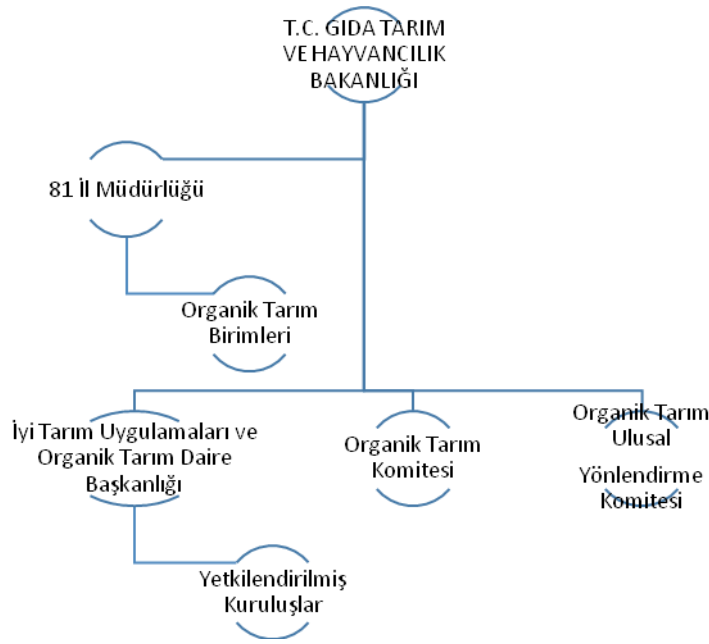
Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi Yürürlükteki mevzuat uyarınca Bakanlık Merkezde;

- Organik Tarım Komitesi (OTK)
- Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi (OTUYK) bulunmaktadır.

Taşrada;

- Organik Tarım Birimleri oluşturulmuştur. Bu birimler 81 İl Müdürlüğünde Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlükleri bünyesinde, organik tarım temel eğitimi almış, en az iki personelden oluşmaktadır.

Şekil 19: Türkiye’de Organik Tarım Yönetim Şeması

Kaynak: Organik Tarımın Tarihçesi ve Gelişimi, Dilek SARI, GTHB, 2012

Organik Tarım Komitesi ve Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesinin oluşumu ve çalışma şekli ile ilgili usul ve esaslar Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikle belirlenmiştir.

Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte belirtildiği üzere Organik Tarım Komitesi 8 üyeden meydana gelmektedir. Komiteye Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünden Genel Müdür Yardımcısı veya görevlendireceği ilgili Daire Başkanı başkanlık etmektedir. Komite Tarım Bakanı onayı ile oluşturulmakta olup üyeleri şunlardır:

- Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünden Genel Müdür Yardımcısı,
- İlgili Daire Başkanı ve bir üye,
- Hayvancılık Genel Müdürlüğünden bir üye,
- Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünden bir üye,
- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünden bir üye,
- Hukuk Müşavirliğinden bir üye,
- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığından bir üye

Organik Tarım Komitesinin yetkilendirilmiş kuruluşlara (Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşlarına) yetki vermek, yetki süresini uzatmak, verilmiş olan yetkileri iptal etmek, çalışma iznini askıya almak, organik tarım mevzuatına aykırı hareket edenlere men kararını vermek ve idari para cezalarının uygulanmasını Bakanlığa teklif etmek gibi yetkileri bulunmaktadır. Komite, yılda en az iki kez toplanır. Kararlar, toplantı tarihinden itibaren 30 gün içinde toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanarak Müsteşarlığın onayına sunulur ve onay tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi(OTUYK) Üyeleri ise şunlardır:

- Bitkisel Üretim Genel Müdürünün başkanlığında Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Hayvancılık Genel Müdürlüğü
- Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü temsilcileri
- Kalkınma Bakanlığı
- Ekonomi Bakanlığı,

- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı,
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
- Sağlık Bakanlığı,
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı,
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı,
- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü,
- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü,
- Avrupa Birliği Bakanlığı temsilcileri,
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu,
- Meslek kuruluşları,
- Sivil toplum örgütleri,
- Yetkilendirilmiş kuruluşların temsilcisi,
- Üniversiteler ve özel sektör temsilcileri ile
- Komitenin toplantı gündemiyle ilgili görüşlerinin alınmasında yarar gördüğü kurum ve kuruluşların temsilcilerinden olmak üzere en az on kişiden oluşmaktadır.

Organik Tarım Ulusal Yönlendirme Komitesi, organik tarım ürünlerinin gerek yurtiçi gerekse yurtdışında pazarlanması olanakları, organik tarımın uygulanması ve geliştirilmesi için çalışmalarda bulunmak, teşvikler, destekler ve tüketicinin bilinçlendirilmesi ile uygulamada meydana gelebilecek aksaklıkların tespit edilmesi, bu konudaki stratejilerin belirlenmesi ile organik tarım konusunda proje önerilerinin belirlenerek, araştırmalarda öncelikli konuları belirlemek ve çalışmalarda bulunmak amacıyla kurulmuştur

Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü OTUYK üye sayısını ve üyelerden en az bir üyenin belirlenmesine karar verir. OTUYK'ne Teftiş Kurulu Başkanlığından ve Hukuk Müşavirliği'nden de gerekli görülmesi durumunda üye alınabilmektedir. Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürü aynı zamanda Komite başkanlığı sekretaryası işlerini yürütmektedir. Komite yılda en az bir kere organik tarım stratejilerinin belirlenmesi için toplanır ve tavsiye niteliğinde olan kararları Organik Tarım Komitesine iletir.

Organik ürün kalitesi ve standartlarının uluslararası pazarlarda kabul göreceği şekilde belirlenmesi ve bu standartlar doğrultusunda üretim yapılmasını sağlayacak etkin, güvenli bir kontrol ve sertifikasyon sisteminin tesis edilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kontrol ve sertifikasyon sistemi Organik Tarım Kanunu'yla oluşturulmuştur. Organik Tarım Kanunu'nun 5. maddesinde kontrol ve sertifikasyon kuruluşları, organik tarım faaliyetlerinin söz konusu işlemleri için Bakanlıkça yetkilendirilmiş kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır. Yeterli ve tecrübeli personel ile teknik alt yapıya sahip olan yetkilendirilmiş kuruluşlar, organik ürün veya organik girdileri sertifikalandırırlar, sertifikası olmayan ürünler organik adı altında satılamaz. Yetkilendirilmiş kuruluşlar ile kontrolör ve sertifikeler, Bakanlıktan çalışma izni alırlar. Çalışma izni bittiğinde, Bakanlıktan süre uzatımı almadan tekrar faaliyette bulunamazlar. Bakanlık tarafından verilen çalışma izni devredilemez. Bağımsız ve akredite olan bu kuruluşlar, sertifikalandırma hizmetlerini yerine getirirken bazı kurallara uymak zorundadır. Yetkilendirilmiş kuruluşların çalışma izin ve esasları, tabi kıldıkları yaptırımlar, veri ve bilgi kayıtlarını tutma ve faaliyet raporlama ilkeleri, müteşebbise has sorumluluklar ve tabi tutulacağı yaptırımlar, cezaların uygulanışı, kontrolör ve sertifikatörlük statüsü kazanma ve çalışma ilke ve esasları, eğitimler, kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinin ücretlendirilmesi konuları Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikle belirlenmiştir. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, Yönetmelikte istenen dönemlerde bilgi ve belgeleri Bakanlığa rapor vermek ve yetkililere sunmak zorundadır. Ülkemizde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş 28 adet Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşu faaliyet göstermektedir (bkz. Ek-1 Yetkilendirilmiş Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları)

Müteşebbisler, yetkilendirilmiş kuruluşların kontrolünde çalışmak ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik hükümlerine uygun hareket etmek zorundadırlar. Organik ürün ve sertifikasına sahip olan ürün ve girdilerin, ithalatta yapılan kontrol ve belgelerden muafiyeti, gümrük idareleri tarafından sadece ayniyat tespiti yapılarak, ilgili mevzuat çerçevesinde yurda girişlerine izin verilir. Gümrükler dahil yapılan kontrollerde, organik olmadığı tespit edilen ürün ve girdiler sorumlu müteşebbise iade edilir ya da ilgili ulusal mevzuatına uygun olmaları halinde, yurt içinde organik olmayan ürün veya girdi olarak değerlendirilebilir.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının yeterliliği Bakanlık tarafından denetlenmekte olup, kuralları uymayanlara çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu kapsamda, kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının ofis, büro denetimi Bakanlık tarafından, müteşebbis ve işletme denetimi ise 81 il müdürlüğünde kurulan organik tarım birimi tarafından yapılmaktadır.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşları ile Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı arasında bilgi alışverişinin sağlanması amacıyla 2005 yılında "Organik Tarım Bilgi Sistemi" (OTBİS) kurulmuştur. OTBİS'de Kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının bilgileri, organik tarım faaliyetinde bulunan müteşebbis, işletme ve projelere ait, kimlik, arazi, ürün, üretim ve sertifika bilgileri kayıt altına alınmaktadır. Bakanlığın Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) ile entegre olan OTBİS, yetiştiricilerin desteklenmesinde de kullanılmaktadır. (Ulusal eylem planı) Bakanlık ve Ege İhracatçılar Birliği (EİB) ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ile yapılan protokoller kapsamında, OTBİS hem Birliğin hem de TKDK'nin kullanımına açılarak, verilere ulaşılması sağlanmıştır.

Yönetim kapsamında değerlendirilebilecek bir konu da organik tarım faaliyetlerinde desteklemeler olmaktadır. Organik faaliyetler, arzının yetersizliği nedeniyle desteğe muhtaç durumdadır. Bu konuda destek olarak sayılan ve sayılması muhtemel kalemler aşağıda sunulmaktadır;

Destekleme kapsamında sayılabilecek birinci konu, organik tarım sertifikasına sahip ham, yarı mamul veya mamul ürünlerden "Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun" kapsamında hal rüsumu alınmaması olmaktadır. Ayrıca ikinci konu, Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ kapsamında, ihracata yönelik organik ürünlerin sertifika ve analiz giderleri desteklenmektedir. Bu kapsamda belgelendirme ve laboratuvar analiz harcamaları (belge ve/veya analiz başına) %50 oranında ve en fazla 25.000 \$'a kadar desteklenmektedir. Üçüncü destek, proje kapsamında en az 10 milyon ABD doları karşılığı TL tutarında organik tarım yatırımı yapmayı ve en az 10 kişiye 10 yıl süre ile istihdam sağlamayı taahhüt eden yatırımcılara hazine arazileri 49 yıllığına kiraya verilmektedir. Dördüncü destek, Organik ürün ihracatı yapan müteşebbisler, öngörülen limitler dâhilinde ihracat iadesi ödemelerinden yararlanması olmaktadır. Beşinci destek, gelişmiş ülkeler tarafından organik ürünlere koruyucu gümrük vergilerinin konulmaması olarak sayılabilir. Koruyucu önlem alınmamasının temel nedeni üretimin her zaman talepten az olması olarak açıklanabilir. Konvansiyonel tarımsal birçok üründe gelişmiş ülkeler çeşitli kısıtlamalar getirirken organik ürünlerde bu kısıtlamanın olmaması organik ürün lehine yapılan gizli bir destek olarak açıklanabilir. Ayrıca, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinden faydalanan üreticilere, 600TL destekleme ödemesi yapılmaktadır. Tarımsal girişimcilerin bu destekten yararlanabilmesi için, çiftçi kayıt ve/veya sera, su ürünleri, arıcılık, koyun-keçi kayıt sistemine kayıtlı olmaları gerekmektedir.

Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesi (ÇATAK): "Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesi (ÇATAK) Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunmasını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar" 2011/1573 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 09.04.2011 tarihli ve 27900 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Buna göre üçüncü kategori

çevre dostu tarım teknikleri ve kültürel uygulamalarına 135 TL/da ödeme yapılması planlanmıştır. ÇATAK kapsamında 25 il bulunmakta olup Aydın da bu iller arasındadır.

Düşük Faizli Krediler: 21 Ocak 2014 tarihli ve 28889 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile organik ve iyi tarım uygulamaları ile üretilen ürünleri ve girdileri üreten müteşebbislere tarımsal kredilere uygulanan cari faiz oranından %50 indirimli olarak uzun vadeli yatırım ve kısa vadeli işletme kredisi kullanma imkânını sağlamaktadır. Aşağıdaki tabloda 2004-2011 yılları arasında organik tarıma verilen krediler gözükmektedir. Tabloya göre 2011 yılını ihmal ederse destek miktarları ve üretici sayısı düzenli olarak artış göstermektedir.

Tablo 18: Yıllar itibariyle organik tarıma verilen krediler (2004-2011)

Yıllar	Organik Tarım		Organik Girdi		Toplam Tutar
	Üretici Sayısı	Tutar (TL)	Üretici Sayısı	Tutar (TL)	
2004	113	3.180.000	3	233.000	3.413.000
2005	263	6.157.000	10	912.000	7.069.000
2006	524	14.629.000	21	1.236.000	15.865.000
2007	651	18.008.000	30	1.553.000	19.561.000
2008	715	19.933.000	45	3.329.000	23.262.000
2009	468	15.411.000	16	1.100.000	16.511.000
2010	1359	59.529.000	19	5.494.000	65.023.000
2011	1274	27.370.000	-	-	27.370.000
TOPLAM	5367	164.217.000	144	13.857.000	178.074.000

Kaynak: Tarım Stratejik Planı

Son olarak, 12 Nisan 2014 tarih ve 28970 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar’da alan bazlı desteklemeler sayılmaktadır. Buna göre organik tarım desteklemeleri olarak meyve ve sebze 70 TL/da, tarla bitkilerinde 10 TL/da destekleme yapılması planlanmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu desteklemelerin 2005-2010 yılları arasındaki detayları verilmektedir. Tabloya göre 2010 yılında, hem üretici sayısında hem de organik tarım yapılan alanda ciddi bir artış söz konusudur.

Tablo 19: Yıllar itibariyle alan bazlı destekler

Yıllar	Üretici Sayısı	Alan (da)	Tutarı (TL/da)	Toplam Tutar (TL)
2005	1.042	43.758	3	131.275
2006	1.536	117.188	3	351.564
2007	1.615	130.746	5	653.732
2008	5.467	368.581	18	6.634.464
2009	4.976	351.824	20	7.036.497
2010	23.575	2.423.983	25	60.599.577

Kaynak: Tarım Stratejik Planı

Raporun üretim ve pazarlama bölümlerinde de bahsedildiği gibi, iyi tarıma karar veren yetiştiricinin ilk yapması gereken şey yetkilendirilmiş kuruluşlara başvurarak üretim sürecinin kayıt altına alınmasını sağlamak olmalıdır. Yetiştiriciler, üretim sırasında yapılan bütün işlemleri kayıt altına almalı ve yetkilendirilmiş kuruluşların yapacakları kontroller için saklı tutmalıdır. Bu kayıtlarda; ürün türü, coğrafi bölge, gübre uygulama zamanı, uygulama nedeni, teknik izin, kullanılan kimyasalın ticaret ismi

ve miktarı, uygulama aleti, operatörün ismi ve uygulama zamanından kaç gün sonra hasat yapılması gerektiği, sulama zamanı, yöntemi ve miktarı gibi bilgiler olmalıdır.

Ülkemizde iyi tarım konusunda yönetim ve organizasyon konusunda görev ve sorumluluklar ayrıntılı olarak 7 Aralık 2010 tarih ve 27778 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelikte belirlenmiştir. Söz konusu Yönetmelikte 21 Ekim 2011 tarih ve 28091 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile Bakanlığın ve birimlerinin isimlerinin değiştirilmesi yapılmış olup konunun özüne değen bir değişiklik yapılmamıştır.

Yukarıda organik tarım konusunda bahsedildiği gibi iyi tarım faaliyetleri ile ilgili ulusal otorite Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olup faaliyetler Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü altında İyi Tarım Uygulamaları ve Organik Tarım Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Bakanlık bünyesinde ayrıca Bakan onayı ile oluşturulan yılda en az iki kez olağan toplanan İyi Tarım Uygulamaları Komitesi (Komite) bulunmaktadır. İyi Tarım Uygulamaları Komitesinin görevleri İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmeliğin 12. maddesinde belirtilmiş olup asli görevi Yönetmeliğin uygulanmasını takip ve temin etmektir. Komite bunun için ilgili kurum veya kişileri yetkilendirebilir. Komite ayrıca, KSK’ların İTU hakkında yetkilendirilme başvurularını karara bağlar. KSK larla ilgili bunları yetkilendirmek, gerektiğinde yetkilerini askıya almak veya iptal etmek gibi işlemleri yapabilir. KSK’ların, kontrolörlerin, sertifikelerinin, iç kontrolörlerin, üreticilerin, üretici örgütlerinin ve müteşebbislerin mevzuata aykırı davranışları nedeniyle yaptırımları uygulayabilir. Konu ile ilgili bilgileri tüm paydaşlardan isteyebilir ve Yönetmeliğe aykırı düzenlediği tespit edilen sertifikaları iptal edebilir veya iptal ettirilmesini sağlayabilir. Komitenin raportörlüğü Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünden sekreteryası Tarım Uygulamaları ve Organik Tarım Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Komite’nin oluşumu söz konusu Yönetmeliğin 10. maddesinde tanımlanmıştır. “Komite; Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünden bir genel müdür yardımcısı, ilgili daire başkanının da olduğu üç üye, Hayvancılık Genel Müdürlüğünden bir üye, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünden bir üye, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünden bir üye, Bakanlık Hukuk Müşavirliğinden bir hukuk müşaviri ve Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığından bir müfettiş olmak üzere toplam sekiz üyeden oluşturulur. İyi Tarım Uygulamaları Komitesine, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünden genel müdür yardımcısı veya ilgili daire başkanı başkanlık eder.”

Yönetmelikte belirtildiği, organik tarımda da olduğu gibi kontrol ve sertifikasyon işlemleri Bakanlıkça veya Bakanlığın yetkilendirdiği kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarınca yapılmaktadır. Yetkilendirilmiş kuruluşlar, TS EN 45011 veya eşdeğeri uluslararası standartlara göre faaliyette bulunmaktadır. Kontrol işlemleri kontrolör, sertifikasyon işlemleri sertifikeler tarafından gerçekleştirilir. Kontrol ve sertifikasyon kurumlarının işlevlerine ilişkin kurallar genel olarak organik tarım konusundaki uygulamalarla benzerlik göstermektedir.

Tarımsal ürünlerin kontrol ve sertifikasyonu, bireysel sertifikasyonu ve grup sertifikasyonu olmak üzere iki şekilde yapılmakta olup, kontrol ve sertifikasyon kuruluşları, üretim yapılan alanları, yılda en az bir kez kontrol etmektedir. Bireysel sertifikasyonu, gerçek veya tüzel kişilerin kendi arazileri ya da kiracı oldukları alanlarda üretim yapmaları halinde verilmektedir. Grup sertifikasyonu, üretici örgütü veya müteşebbis çatısı altında sözleşmeyle bir araya gelen gerçek kişilerin sahip olduğu veya kiraladığı alanlarda üretim yapmaları halinde üretici örgütü veya müteşebbis adına sertifikalandırılmaktadır. Grup sertifikasının kullanım hakkı, üretici örgütüne veya müteşebbise aittir. Ancak iyi tarım uygulamaları yapanlara yönelik destek ve hizmetlerden bireysel olarak yararlanabilir. İyi tarım konusunda yetkili kurumlardan bir tanesi Bakanlığın 81 il müdürlüğü olmaktadır. İl müdürlükleri, iyi

tarım uygulamaları konusunda üreticilere, üretici örgütlerine, müteşebbislere ve tüketicilere eğitim ve yayım hizmeti vermektedir. Ayrıca üreticilerin, üretici örgütlerinin veya müteşebbislerin KSK lerle yaptıkları sözleşmeler kapsamında yetiştirecekleri ürünlerle ilgili bütünleşmiş mücadele ve bütünleşmiş ürün yönetimi programları hazırlamak, bunlarla ilgili eğitim düzenlemektedirler.

Konu ile ilgili desteklemelere bakıldığında, İyi Tarım Uygulamaları yapan çiftçilerin birim alan üzerinden desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 25 Mayıs 2013 tarih ve 28657 sayılı Resmi Gazetede İyi Tarım Uygulamaları Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2013/22) yayınlanmıştır. (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/05/20130525-2.htm>) Tebliğe göre, bireysel veya grup halinde meyve sebze ürünlerinde veya örtü altında İyi Tarım Uygulamaları yapan, iyi tarım uygulamaları sertifikasına sahip, kayıt sistemlerine kayıtlı (ÇKS, ÖKS) yetiştiriciler desteklenmektedir. 2013 yılı için bu yetiştiricilere, meyve sebze üretim alanları için dekar başına 25 TL; örtü altı üretim alanları için dekar başına 100 TL destekleme yapılması öngörülmektedir. 12 Nisan 2014 tarih ve 28970 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar'da iyi tarım uygulamaları için meyve sebze üretim alanları için dekar başına 50 TL; örtü altı üretim alanları için dekar başına 150 TL destekleme yapılması öngörülmektedir. Bu kararla, 2014 yılında, bir önceki yıla göre meyve sebze için %100; örtü üretim alanları için %50 artış öngörülmektedir. Desteklemelerdeki bu artışlar konunun devlet tarafından da önemsendiğinin göstergesi olmaktadır.

3. Strateji ve Yol Haritası

Bu bölümde Aydın'ın organik ve iyi tarım ürünleri için bir cazibe merkezi olması için gerekli olan strateji ve hedefler ile bu stratejiye ulaşmak için yerine getirilmesi önerilen eylemler üretim ve pazarlama ana başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin daha sağlıklı gerçekleştirilebilmesi için bu çalışma kapsamında daha önce gerçekleştirilmiş olan çalışmalar, üst politika dokümanları incelenmiştir. Yatırımcılara yönelik bir yatırım fırsatları çalışması gerçekleştirilmiş ve nihayetinde bölgedeki paydaşların da katılımı ile Aydın Ziraat Odasında bir çalıştay (Çalıştay katılımcı listesi Ek-4: Çalıştay Katılımcı Listesinde yer almaktadır) ile değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çerçevede gerçekleştirilmiş olan çalıştayda sektörün güçlü ve zayıf yanlarının yanı sıra öncelikli müdahale alanları ortaya konulmuştur. Çalıştayda 4 temel öncelik alanı üzerinde durulmuştur. Bunlar;

- Ortak Makine Parkı, Teknolojik Altyapı ve Duran Varlıklar,
- Sektörel İlişkiler,
- İnsan Kaynakları ve
- Bilgi / Deneyim Kaynaklarıdır.

Katılımcılar belirtilen öncelik alanlarını

- Üretim / Tedarik ve
- Pazarlama olanakları açısından değerlendirmiş, bu alanlardaki güçlü ve zayıf yanlar ile eksiklikleri ortaya koymuşlardır.

Şekil 20: Çalıştay Fotoğrafları

Çalıştay katılımcılarının 4 tematik alanda belirledikleri üstünlük ve avantajlar ile eksiklik ve ihtiyaçlar uzmanlar tarafından süzölmüş, tekrarlanan konular derlenmiştir. Organik ve iyi tarımın gelişebilmesi için aşağıdaki gösterildiği şekilde Üretim / Tedarik alanında 15 Pazarlama alanında ise 9 eksiklik ve ihtiyaç belirlemiştir.

Tablo 20: Aydın'da organik ve iyi tarımın eksiklik, ihtiyaç ve üstünlükleri

		Makine Parkı / Teknoloji / Duran Varlıklar	Bilgi / Deneyim Kaynakları	Sektörel İlişkiler	İnsan Kaynakları
ÜRETİM / TEDARİK	Eksiklik ve İhtiyaçlar	7	3	3	2
PAZARLAMA	Eksiklik ve İhtiyaçlar	3	2	3	1

Çalıştay katılımcılarının belirlemiş oldukları üstünlük ve avantajlar; bölgede bulunan göletler, menderes havzası dışında sürekli temiz su kaynakları, üstün özellikte incir ve zeytin ağaçları, iklim ve arazi koşulları gibi tamamen insan etkisi dışında ilin bulunduğu konum ile ilgili coğrafi özelliklerdir.

Çalıştayda katılımcılar eksiklik, ihtiyaç, üstünlük ve avantajları belirlemenin yanı sıra öncelikli müdahale alanlarının da altını çizmişlerdir. Çalıştay sırasında katılımcılar tarafından önceliklendirilen müdahale alanları aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 21: Çalıştay katılımcılarına göre öncelikli müdahale alanları

	MAKİNE PARKI / TEKNOLOJİ / MADDİ DURAN VARLIKLAR	BİLGİ / DENEYİM KAYNAKLARI	SEKTÖREL İLİŞKİLER	İNSAN KAYNAKLARI
ÜRETİM / TEDARİK	<p>Üretim altyapısının geliştirilmesi (organik zeytin sıkabilecek işletmelerin azlığı) gerekmektedir.</p> <p>Jeotermal bölge ve menderes havzasındaki kirlenmenin önüne geçilmesi gerekmektedir.</p> <p>Çiftçi başına düşen üretimde kullanılan araç sayısı artırılması gerekmektedir.</p> <p>Dağ köylerinden ürün nakliyesi için yollar bakımsız ve yetersiz, geliştirilmesi gerekmektedir.</p> <p>Dağ köylerindeki depolama ve soğuk zincir taşımacılığı olanaklarının geliştirilmesi gerekmektedir.</p> <p>Orta boyutlu ve küçük üreticilerin kaliteli ambalajlama için ortak paketleme tesislerine ihtiyaç vardır.</p> <p>İhtisas İTU organize sera bölgesi oluşturulmalıdır.</p>	<p>Farklı çeşitlerin üretiminin yapılabileceği bir demonstrasyon çiftliği ile AR-GE çalışmaları ve teorik bilginin çiftçiler için uygulamalı eğitime dönüştürülme ihtiyacı bulunmaktadır.</p> <p>Organik tarıma uygun bölgelerin teknik seviyede araştırmasının yapılması, envanterinin oluşturulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.</p> <p>Çiftçilerin yöntem değiştirmek için eğitim, bilgi ve danışmanlığa ihtiyaçları bulunmaktadır.</p>	<p>Üretim planlama konusunda il bazında koordinasyonun sağlanacağı S.T.K, Kamu kurumu ve çiftçi birliklerinin katıldığı bir platformun oluşturulması gerekmektedir.</p> <p>Üreticilerin fiyat baskısından kurtulabilmesi için bir organik tarım üreticiler birliğinin tesis edilmesi gerekmektedir.</p> <p>Bölgeye özgü ürünler için sertifikalandırma standartlarının geliştirilmesi gerekmektedir.</p>	<p>Üreticilerin organik yetiştiricilik bilincine ve ayrıca İTU bilincine ulaştırılması için çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.</p> <p>İlaç bayileri ve satıcılarının eğitilmesi ve yanlış yönlendirmeden uzak durmalarının sağlanması için denetleme mekanizmasının sıklaştırılması gerekmektedir.</p>
PAZARLAMA	Ortak kullanıma yönelik pazarlama materyallerinin	İhraç pazarları ve iç pazardaki talep eğilimlerinin izlenmesi,	Tüketici beklentilerine göre ürün çeşitliliğinin artırılabilmesi için,	Küçük üreticiler ve çiftçi örgütleri, kooperatifler ve çiftçi birliklerinin

	<p>geliştirilerek (bölgenin markalaşması; örn. Garfagnana Kestane unu gibi) yaygın kullanımının sağlanması,</p> <p>Ekoköy ve eko turizm girişimlerinin tanıtılarak, özendirilmesi, bu girişimlerin organik ürünlerle bağlantılarının kurulması gerekmektedir.</p> <p>Aydın, Kuşadası ve Didim’de soğuk hava deposu donanımına sahip organik Pazar yerlerinin oluşturulması gerekmektedir.</p>	<p>buna uygun ürün üretilmesi ve bu bilginin yayılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.</p> <p>Tüketici bilinçlendirme çalışmaları ile organik ürün, iyi tarım ve diğer ürünler arasındaki farkların okullardan başlayarak anlatılması.</p>	<p>marketler, perakendeciler ve tüketici örgütleri ile işbirliği gerekmektedir.</p> <p>Markalaşma stratejisinin ve eylem planının belirlenmesi ve kent kimliği ile birlikte entegre pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.</p> <p>Özellikle kamu yemekhaneleri ve okullar olmak üzere, yemek seçiminde organik ürün talep edecek bir yapının oluşturulması için sektörel girişimlerde bulunulması,</p>	<p>pazarlama konusunda eğitim ihtiyacının giderilmesi,</p>
--	---	---	---	--

Bu bölümde, Aydın'daki organik ve iyi tarım sektörünün vizyon, misyon, strateji ve hedeflerinin yanı sıra, yapılan analizler ve çalıştay katılımcılarından elde edilen bulgular ışığında önerilen yükseltme planları, bu planlardaki eylemlere ilişkin zaman programları ve yol haritası yer almaktadır.

3.1. Vizyon, Misyon ve Strateji

Bu çalışma kapsamında Aydın organik ve iyi tarım sektöründe yer alan paydaşlar ile bir çalıştay düzenlenmiş proje kapanış toplantısı hariç olmak üzere 2 toplantıda bir araya gelerek değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çalıştay ve toplantılarda alan gelişmesi için gerekenlerin yanı sıra vizyon, misyon, strateji ve hedefleri de masaya yatırılmış ve tüm boyutları ile tartışılmıştır. Katılımcı bir yaklaşımla gerçekleştirilen toplantılar sonucunda sektörün vizyonu

Şekil 21: Aydın Organik ve İyi Tarım Vizyonu

“Organik ve iyi tarım konularında ulusal bir cazibe noktası, uluslararası bir tedarik merkezi olmak,”

Şeklinde belirlenmiştir. Bu vizyona ulaşmak için öngörülen misyon ise

Şekil 22: Aydın Organik ve İyi Tarım Misyonu

“Dağ köylerinde organik, ova kesiminde iyi tarım uygulamalarını geliştirmek, ürün çeşitliliğini sürekli artırmak yolu ile sağlıklı ve kaliteli gıdanın kesintisiz biçimde uluslararası boyutta tedarik ve dağıtımını sağlamak,”

Olarak ortaya konulmuştur.

Yukarıda açık ve net biçimde ifade edilen vizyon ve misyona ulaşmak için üç temel stratejinin izlenmesi benimsenmiştir. Bu stratejiler;

Şekil 23: Aydın Organik ve İyi Tarım Strateji Beyanı

- Üretimin Organizasyonu,
- Pazar Mekanizmasının Tesisi,
- Kurumsal Yönetişim ve Koordinasyon,

Sektörün stratejileri aşağıda açıklanmıştır. Bunlar;

3.1.1. Üretimin Organizasyonu

Güney Ege Bölgesi Bölge Taslak Planı “Üretimde Dönüşümün Sağlanması” hedefinin altında belirlenen Katma değer odaklı, kalite ve teknoloji yoğun üretimin teşvik edilmesi stratejisi kapsamında; “Emeğe dayalı üretim süreçlerinde kalite standartlarının yakalanması, verimliliğin sağlanması, ürün kalitesinin ve katma değerinin artırılması gibi konularda sektörlere özel tespitler yapılarak yenilikçi yöntemler belirlenmelidir. Bu süreçlerin iyileştirilmesi için gerekli yöntemlerin belirlenmesinin ardından sanayici ve KOBİ’lerin bilgilendirilmesi ile ortak bir bilinç oluşturulması önem arz etmektedir.” denilmektedir. Ayrıca, katma değeri yüksek ürünlerin işletmelerde üretilmesi için üniversitelerde sanayicilere yüksek katma değer hakkında danışmanlık yapacak birimlerin kurulmasının desteklenmesi öngörülmektedir. “İşletmelerin geleneksel üretim yöntemlerinden çağdaş üretim yöntemlerine geçmesi sağlanmalı; üretimlerine yeni süreçler ekleyerek ürünlerinde yenilikleri sürdürülebilir hale getirmeleri teşvik edilmelidir. Örneğin gıda sektöründe ise organik gıda üretimi ve GDO konularında yapılacak faaliyetler ile gıda sektörünün rekabet gücü artırılabilir” denilmektedir.

Bu bölümde ele alınacak konular Bölge Planı’ndaki üretimde dönüşümün sağlanması hedefi kapsamında belirlenen faaliyetlerle çelişmeyecek şekilde ele alınacaktır. Aydın’da organik ve iyi tarım uygulamalarının üretim yönüyle nasıl ele alınması gerektiği ve önceliğinin hangi ürünlerde olması gerektiği konuları hakkında bilgi sunulması hedeflenmektedir.

Raporun üretimle ilgili mevcut durum bölümünde belirtildiği üzere Aydın organik tarımda Türkiye’nin önde gelen illerinden birisidir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2012 yılı geçiş süreci dahil organik tarım verilerine bakıldığında, Türkiye içerisinde 113 ürün çeşidi ile Aydın;

- -5.790 adet organik tarım üretici sayısı ile 2. sırada
- -132.824,31 ton organik ürün üretimi ile 4. sırada
- -34.076,55 ha organik tarım alanı ile 7. sırada yer almaktadır.

Aydın’da üretilen organik ürünlerin yaklaşık % 92’si meyveler, % 6’sı tarla bitkileri, % 1,5’u sebzeler, % 0,5’i ise doğadan toplanan bitkilerden oluşmaktadır. Meyveler içinde zeytin (168 167 da), incir (96 787 da), kestane (12 010 da) tarla ürünlerinde de pamuk (7 491 da) başta gelmektedir. Türkiye organik incir üretiminin yaklaşık % 91’i Aydın’da üretilmekte, İlde üretimi yapılan organik tarım ürünlerinin Türkiye üretimindeki payları kestane (% 60,1), zeytin (% 24,6), domates (% 19,7) olmaktadır.

Bu ürünlerden özellikle, zeytin, incir, çam fıstığı ve kestane doğal ortamda dağlık alanlarda yaygın durumdadır. Bu ürünlerin Aydın’da kapladığı alan toplam kültür arazisinin (362.215 ha-Tarım Master Planı) yaklaşık %50’si kadardır. Aydın, bu ürünlerden incir ve kestanede hem konvansiyonel hem de organik üretimde Türkiye’de birinci sıradadır, zeytinde de üst sıralardadır. Bu dört ürünün büyük bir kısmı mevcut durumda Aydın’da üreticiler tarafından uzun yıllardır organik tarım kapsamında yetiştirilmektedir. 2013 yılı eylül ayı itibarıyla organik tarım bilgi sistemi verilerine göre Aydın’da 457,777 dekarlık (rakam istatistiklere yansımadağı için yukarıdaki verilerde kullanılmamıştır) geçiş süreci dahil organik tarım alanı bulunmaktadır. İlde zeytin, incir, çam fıstığı ve kestane alanları organik tarım alanı içinde kapladığı alan 431.118 dekadır. Yani, toplam organik tarım alanının % 94,17’sini bu dört ürünün tarımının yapıldığı alan oluşturmaktadır. Bu durumu avantaja çevirmek adına Aydın’ın bu

ürünlerle anılması gerekmektedir. Kentin tanıtımın gelişme eksenlerinden biri organik ve iyi tarım olmalı bunun altında özellikle bu dört üründe markalaşmaya gidilmelidir.

Konunun bir başka boyutu doğadan toplanan ürünlerin organik sertifikası olmadan pazarlanması olmaktadır. Bu yolla ciddi bir üretim konvansiyonel ürün rekabet süreçlerinde oluşmaktadır. Geçiş süreci gibi bir süre beklemeyi gerektirmeyen bu ürünlerin sertifikalandırılması için, toplandığı alanlarda toplama işleminden önce son üç yıl içinde herhangi bir sentetik kimyasal gübre ve ilaç kullanılmamış olması, bu alanlarda son iki yıl içinde yangın felaketi yaşanmamış olması, doğal yaşam dengesinin ve türlerinin korunması, remi kurumdan izin alınması gibi şartları taşıması gerekmektedir. Bu şartlarla birlikte doğadan toplanan bu ürünlerin sertifikalandırma süreçlerinde yetiştirme organik ürünler için geçerli olan kontrol, kayıt sistemleri uygulanmaktadır. Aydın'da doğal ortamlarında yetişen zeytin, incir, çam fıstığı ve kestane, aynı zamanda ihraç ürünlerimizden olduğu için bu ürünlerin en az % 60'ında organik tarıma geçilmesi durumunda iç ve dış pazarda önemli bir rekabet üstünlüğü olacaktır. Doğal ortamda yetişen ve organik olarak sertifikalandırılmamış ama herhangi bir kalıntı içermeyen bu ürünlerin organik ürün olarak sertifikalandırılması için gereken adımların atılması gerekmektedir. Bu adımların Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü önderliğinde, Aydın Ziraat Odası, Aydın Ticaret Borsası ve yetiştiricilerle birlikte atılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

Aydın'da organik ürünlerin % 96,9'u meyveler, % 2,3 ünü tarla bitkileri, % 0,5 ini sebzeler, % 0,3 ünü doğadan toplanan bitkiler oluşturmaktadır. 113 çeşit organik ürün olmasına rağmen, organik ürünlerin meyvelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Meyveler içinde sırasıyla zeytin 317.707 da, incir 99.151 da, kestane 14.259 da tarla ürünlerinde pamuk 7.940 da başta gelmektedir.

Aşağıdaki tablo, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerinden derlenmekte olup, Aydın'da 2008-2012 yılları arasında organik pamuk üretim miktarlarını ton cinsinden göstermektedir. Buna göre genel bir artış ya da azalış eğiliminden bahsetmek mümkün olmasa da 2012 yılında ciddi bir azalış gözükmemektedir. Bu azalışın nedeni pamukta son dönemlerde yükseliş trendi olan 'Better Cotton' (Daha iyi pamuk) sistemi olduğu düşünülmektedir. Özellikle dünyada büyük tekstil alıcılarının talep ettiği bu standart genel olarak pamukta iyi tarım uygulamaları standartlarına benzerdir. Büyük alıcıların talebi neticesinde üreticilerin pamuk üretimini bu standartta uygun yapmaya başladıkları ve özellikle önümüzdeki dönemlerde bu trendin hâkim olacağı beklenmektedir. Bu süreçte organik pamuk üretiminin sadece Aydın'da değil tüm yurttan düşeceği beklenebilir.

Tablo 22: Aydın İli Organik Pamuk Üretim miktarı (ton)

	Organik	Geçiş süreci	Toplam
2008	6.356,33	1.260,55	7.616,88
2009	646,57	3.958,67	4.605,24
2010	2.598,26	5.218,65	7.816,91
2011	3.273,12	5.011,91	8.285,03
2012	2.865,35	1.079,23	3.944,58

Kaynak: GTHB

Pamukta yaşanan gelişmeler dikkate alındığında Aydın'ın organik ürün gamında domates dahil 5 üründe yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum organik ürün çeşitliliği açısından sıkıntı yaratsa da özellikle 4 üründe kentin bu değerinin Türkiye'ye tanıtılması, organik ve iyi tarımın başkenti olma yolunda ilerleyen Aydın'ın bu ürünlerle öne çıkarılması, bu değerlerin marka kentin unsurlarından bir tanesi olması gerektiği düşünülmektedir.

Aşağıda üretimin organizasyonu ile ilgili geliştirilmiş eylem planı önerileri yer almaktadır.

- + Potansiyel organik tarım yapabilecek üretici ile üretim sahalarının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yukarıda bahsedildiği gibi doğadan toplanan özellikle incir, kestane, zeytin ve çamfıstığının organik sertifikalandırılması amacıyla girişimler yapılmalıdır.
- + Ayrıca üretilen organik ürünlerin katma değer oluşturması için organik ürünleri işleyen işletmelerin sayısının ve kapasitesinin artırılması gerekmektedir. Aydın'da 69 firma bu amaçla mevcut olup, bunlar firma, kooperatif, muhtarlık bünyesinde faaliyet göstermektedir. Bunlardan kapasitesini eksik kullananlarla irtibata geçilerek kapasitenin artması sağlanmalıdır. Bu faaliyeti, raporda ortaya çıkaracak pazarlama araçlarının geliştirilmesi ile birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Pazarlama gereçlerinin çeşitlendirilmesi ile talep artacak, talebin artması ile bu kapasite eksikliği kapatılacak ve hatta yeni tesislerin faaliyete geçmesi sağlanabilecektir.
- + Bununla birlikte üreticilere ve organik ürün işleyen kurum ve kuruluşlara eğitimler görsel ve duyuşsal olarak verilmelidir. Sürdürülebilir bir organik tarım modeli geliştirilmelidir. Bunun için yapılabilecekler kapsamında Aydın'da büyük ölçekli bir organik ve iyi tarım tarla günlerinin düzenlenmesi önerilebilir. Tarla günleri alışlageldiği gibi belirli bir alanda olabileceği gibi, yatırımcı ve yetiştirici grupların belirli bir düzen içerisinde ürün ayırımına göre organik ve iyi tarım uygulama alanlarına transferi ve bilgilendirme sağlanabilir. Bu faaliyetler İzmir organik ürünler fuarıyla birleştirilerek oradaki tohum, sertifikasyon firmalarının uygulama alanlarının gösterilmesi kapsamında yapılacağı gibi, organik ve iyi tarım işleyen firmaların ürünleri tedarik ettiği bahçelerin gösterimi de olabilir. Bu uygulamalar Aydın'da organik ve iyi tarım ürünleri algısını da yaratarak ilde bu sektörlerin gelişimine katkı sağlayacaktır.
- + Yukarıda da bahsedildiği gibi organik ürün fiyatlarının konvansiyonel ürünlere göre Türkiye'de %40-%70 oranında pahalı olması ortalama bir tüketicinin tercihini organik ürünler aleyhine değiştirmektedir. Bu ürünlerin üreticiden çıkış fiyatının konvansiyonel ürünlere kıyasla çok da pahalı olmadığı hem raporun hazırlanması aşamasında konunun ilgilileri ile yapılan çalışmada vurgulanan hem de Ziraat Odasının değişik platformlarında dile getirilen bir konudur. Dolayısıyla, organik ürünlerdeki fiyat sorunun çoğu zaman üreticilerin tutum ve davranışından kaynaklanmadığı, bu konuda ürünü işleyen firmaların da karlarının bir kısmından vazgeçerek %40-%70 arasındaki fiyat farkının makul seviyeler olan %30'lara çekmesinin gerektiği düşünülmektedir. Firmaların karlarından vazgeçmek istememeleri doğaldır, ancak organik ürünlerin makul fiyat seviyelerinde pazarlanması yurt içi talebi ve tüketimi arttıracak, daha fazla üretici organik üretime girmek isteyecektir. Konuyla ilgili mevcut durum bölümünde de değinildiği gibi üretim artışı ile birlikte ölçek ekonomileri nedeniyle arz, talep dengesi sağlanarak organik ürünler için denge bir seviyenin bu sayede oluşturulacağı düşünülmektedir.
- + Burada bahsedilen fiyat stratejisi tüm ürünler için geçerli olsa da Aydın'ın söz konusu 4 ürünü için fiyatların belirli seviyenin altına düşmemesi, arz yönlü kısıtlamalar nedeniyle beklenilendir ve normal karşılanması gerekmektedir. Aydın için sorun fiyatlandırmadan ziyade ürünlere yeterince katma değer katılamamasıdır. Burada öncelikle yapılması gereken şey, doğal yollarla yetişen ve konvansiyonel ürünlerle aynı fiyattan satılan ürünlerin kolayca sertifikalandırılması ve bu yolla üreticilerin gelirlerinin artırılması mümkündür. Menderes ovasında zirai ilaç kullanımı nedeniyle organik tarım için uygun alan fazla değildir, bu nedenle dağlık ve ormanlık bölgelerde doğal alanlarında yetişen zeytin, incir, kestane ve çamfıstığı organik sertifikalandırma için uygun ürün olmaktadır.
- + Ürünlerin katma değerinin artırılması amacıyla yapılacak diğer bir uygulama, üreticilerin kooperatif ve birlikler yoluyla bir araya gelerek ürettikleri organik ürünleri işleyerek, depolayarak ve paketleyerek pazara sunmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. İncir, zeytin, kestane ve çam fıstığı gibi ürünler teknolojik olarak işlenmeleri gerektiği için organik ürün

işleme tesislerin geliştirilmesi gerekmektedir. Kestane meyve olarak ihraç edildiği için mamul olmadan satılmakta olup bu durum ekonomik bir kayıptır. İncirde, incir ezmesi, lokumu gibi katma değerli ürünler üretilebilir. Bu dört ürün için işlenmiş, özel, gurme ürünler üretimine yönelik organik ürün geliştirme çalışmaları desteklenmelidir. Bu konuda özellikle GEKA'nın, TKDK'nın ve Tarım Bakanlığının KKYDP kapsamında destekleri mevcuttur. Bunlarda faydalanılması konusunda yetiştiricilere destek olunması gerekmektedir.

- + İkinci bir konu pazarın neresi olduğu önemlidir. Türkiye'de başarılı üretici işbirliği, kooperatif örneklerine bakıldığında bu ürünlerin Aydın ve İzmir bölgesinde süt ve süt ürünleri, fidancılık, zeytin ve zeytinyağı, incir, diğer bölgelerde süt ve süt ürünlerinin haricinde, şeker ve türevleri ürünlerinde başarılı oldukları görülmektedir. Her ne kadar Tariş gibi büyük kooperatifler ihracat yapsalar da büyük çoğunluğu yurt içi pazara yönelik ürün üretmektedirler. İhracat teknik bilgi gerektirmektedir ve küçük, yeni kurulmuş kooperatif ve işbirlikleri için zorlayıcı bir süreçtir. Oysa tartışılan konu organik ürünlerin kooperatifler eliyle işlenerek katma değerli ürün elde edilmesi ve bunun pazarlanmasıdır. Organik ürün pazarının büyük bir bölümünün yurtdışı olduğu düşünüldüğünde, oluşturulması önerilen kooperatiflerin başarılı olabilmesi için öncelikle gelişmiş bir yurtiçi pazarın oluşması gerekmektedir. Bu pazara düzenli olarak üretilen ürünler işlenerek satılabilir bunun dışında bu kooperatifler ihracatçılara ürün işleyip satarak varlıklarını güçlendirebilirler. Her iki durumda da zamanla güçlenen kooperatifler, kendi ihracat kanallarını oluşturmak için kapasite geliştirebilir.
- + Mevcut destekleme sisteminde organik tarıma yeni başlayan bir üretici Tarım Bakanlığı'nın alan bazlı desteklemesini ikinci geçiş yılında (geçiş 2 ürünü) hak etmektedir. Takip eden yıl yani sisteme girişinden üç yıl sonra desteklemeyi almaktadır. Organik tarımın en zor ve en yüksek maliyetli süreci olan ilk üç yılında desteklenmemesi anlamındadır ve değiştirilmesi gerekmektedir. Politik bağlamda bir çözüm önerisi olarak geçiş süreci zarfında da çiftçilerin bu desteklerden faydalanması gerekmektedir. Bu durumda, üreticiler için ciddi bir caydırıcılık unsuru olan yüksek giriş ve yatırım maliyetleri azaltılmış olacaktır.
- + Organik tarımda hastalık ve zararlılarla mücadelede istenilen başarının elde edilememesi nedeniyle üretimde kayıplar oluşmaktadır. Üreticilerimizin mücadele alışkanlığının bulunmaması, mücadelede yeterli ve etkin yöntemlerin azlığı, yeterli mücadele preparatlarının bulunması, var olanlarda da etkin madde eksikliği, bu konuda yetişmiş teknik elaman sıkıntısı başarının sağlanamamasının temel nedenlerini oluşturmaktadır.
- + Bu sorunun çözümü için uzmanlığı olan organik tarım danışmanlarının sisteme katılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca İl Müdürlüğü bu konuda yaygın olarak eğitimler vermeli, sürdürülebilir organik tarım metodu üreticilere öğretilmelidir.
- + Büyük Menderes nehri, organik üretimde sulama amaçlı kullanılmayacak derecede kirlidir. Aydın Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından yapılan kıymetli çalışmalara ek olarak, kirliliğe sebep olan kişi ve kurumların tespit edilerek, gerekli önlemleri alması beklenmektedir.
- + Yukarıda da bahsedildiği gibi Aydın ili organik ürün çeşitliliğini sağlayamamaktadır. Bu çeşitliliği sağlamak için organik tarımın yaygın olduğu dağlık bölgelerde uygun alanlar belirlenerek organik tarla sebzeçiliğinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu konu da pazarlama ile bütünleşik olup yurtiçi pazarlama araçlarının geliştirilmesi ile birlikte ele alınarak söz konusu üretimin özendirilmesi gerektiği düşünülmelidir.
- + Henüz konvansiyonel üretim yöntemlerinin kullanılmadığı bölgeler tespit edilerek buradaki üreticiler organik tarıma yönlendirilmelidir. Bu konuda il müdürlüğünün öncülüğünde Aydın Ziraat Odası ve ilçe ziraat odaları birlikte hareket etmelidir.
- + Üretilen organik zeytinlerin bir kısmı organik ürün işleyen firmaların yetersizliği nedeniyle diğer zeytin işleyen firmalara satılmaktadır. Buralarda konvansiyonel ürünlerle karışan organik ürünlerin organik vasıfları kaybolmakta, sofralık zeytin ve zeytinyağı gibi nihai ürün de

konvansiyonel olmaktadır. Sonuçta organik zeytin konvansiyonel fiyatlarla işleyicilere satılmakta, işleyiciler de bu ürünü değerlendirememektedir. Organik zeytinin tedarik zincirindeki bu aksaklık nedeniyle birçok üretici gelir kaybına uğramakta ve var olan milli servet değerini bulamamaktadır. Bu durum sektörde boşluk olduğunun da göstergesi olup, organik zeytinyağı işleme konusunda yatırım fırsatını taşımaktadır. Bölgede mevcut zeytinyağı işleme tesisleri mevcut hatlarına ilave olarak organik zeytin işleme hattı kurabilirler. Bunun için gereken finansman desteği GEKA, TKDK, GTHB ve KKDYP gibi kurumlardan yapılabilir. Ayrıca bu konunun ciddi bir tanıtım ve pazarlama boyutu bulunmaktadır. İzmir, İstanbul gibi büyük kentlerde, marketlerde organik zeytinyağları marka ve kaliteli şişelerde çok yüksek fiyata satılabilmektedir. Bunun yanında gurme dükkanlarında marketlerde satılan fiyatların çok üstünde fiyatlara satıldığı görülmektedir. Raporun birçok yerinde bahsedildiği gibi kaliteli ürün üretiminin yanı sıra o ürünün pazarlanması önemlidir. Aydın organik zeytin ve zeytinyağı için yapılması gereken faaliyetler bütünsel bir pazarlama stratejisinin parçası olmalı ve Aydın'ı markalaştıran değerler olarak tanıtılmalıdır. Bu faaliyetlerin bir parçası olarak Ege İhracatçı Birlikleri bünyesinde faaliyet gösteren Zeytin ve Zeytinyağı tanıtım komitesinde lobi faaliyetleri yürütülmelidir.

- + Aydın'da jeotermal sahalar mevcuttur, bu sahaların seracılıkta kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Seralardaki tarımsal faaliyetlerde, pestisit kimyasal gübre ve bitki büyüme katkıları gibi çeşitli sentetik kimyasallar yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle, seralarda iyi tarım faaliyetleri giderek önemini arttırmaktadır. İyi tarımın haricinde bu seralarda organik tarım da yapılabilmekte olup bu imkân özellikle son dönemde ciddi biçimde tartışılmaktadır. Bu kapsamda özellikle domates üretimi konusunda organik seracılık kapsamında, bu sahalara yakın olan ilçelerdeki üreticiler teşvik edilebilir. Pazar talepleri ile bağlantılı olarak, seralarda organik tarımın nasıl yapılabileceğine ilişkin eğitimler İl Müdürlüğü, Aydın Ziraat Odası, Adnan Menderes Üniversitesi ve Ege Üniversitesinin birlikte çalışmaları ile mümkün olabilir. Aynı zamanda Aydın Seracılar Derneği'nin organize sera bölgesi projesi ile ilgili çalışmaların hızlandırılması ve teşvik edilmesinde fayda görülmektedir.
- + Organik sertifikalı gübrelerin satış, dağıtım ve pazarlamasında bir takım sıkıntılar mevcuttur. Özellikle piyasada birçok sertifikasız organik gübre adı altında satılan gübre bulunmakta bu durum bilgi kirliliğine neden olmaktadır. Ayrıca bu gübrelerin maliyetlerin yüksekliği nedeniyle üreticiler doğru içerikte gübreyi kullanmayı ve maliyet etkin bir üretim yapmayı tercih etmektedir. Ancak bu bilgi kirliliğinde istenilen etki yaratılamamakta ve katlanılan maliyetler nedeniyle karlılık düşmekte hatta zarar olmaktadır. Bu konuda Ziraat Odaları, üretici kooperatifleri ve bayilerle birlikte, yetiştiricilere düzenli bilgilendirme sağlanmalıdır. Ayrıca, organik tarımda kardeş bitkilerin kullanılması, yeşil gübreleme konularında üniversite, tarım teşkilatı, ziraat odaları tarafından bilgilendirme yapılmalıdır.
- + Özellikle incir, kestane, zeytin ve çam fıstığının bulunduğu dağlık kesimlerde toprak koruma ve su muhafaza tedbirlerinin alınmaması ürünlerin verimini ve kalitesini bozmaktadır. Toprak işlemez tarım yöntemlerinin geliştirilmesi, bu konuda eğitimlerin verilmesi ve konunun teşvik edilmesi gerekmektedir. Yabancı ot mücadelesi konunun başka bir yönü olup, mücadelede herbisit kullanılmaması gerekmektedir. Otların sürülerek toprağa karıştırılması toprak erozyonuna neden olmakta olup yabancı ota mücadelede diğer yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu kapsamda, ot biçme ve hayvan otlatması teşvik edilmelidir. Orman alanlarında organik keçiciliğin geliştirilmesi teşvik edilmeli, hayvanların serbest gezinmesi sağlanmalıdır. Bu durumun çarpan etkisi yüksek olup, bir yandan ota mücadele ederken, diğer yandan orman yangınlarının azaltılmasına neden olacaktır. Bu konuda çiftçilere eğitimler verilmelidir.

- + Ayrıca, engebeli arazilerde su muhafaza yöntemleri geliştirilerek çiftçilere bu konuda demonstrasyon bahçeleri kurulmalı, çiftçiler özendirilerek, kendi arazilerinde bu işlemleri tatbik etmesi sağlanmalıdır.
- + Aydın ve civarında baraj ve göletlerin artması nedeniyle sulanabilir alanlar artmaktadır. Bu olumlu durumun olumsuz bir dışsallığı bulunmaktadır. Vahşi sulama yöntemleri havadaki nemi arttırmakta bu durum incirin kalitesinin bozulmasına neden olmaktadır. Damla sulama sistemlerinin zorunlu hale getirilmesi, bunun da toprak altı olarak uygulanmasının teşvik edilmesi hem suyun tasarruflu kullanımına neden olacak hem de incirin kalitesinin bozulmasını önleyecektir.
- + Bu raporda her ne kadar bitkisel üretime yoğunlaşmışsa da konunun bir de hayvancılık boyutu bulunmaktadır. Organik hayvancılığın organik bitkisel üretimle birlikte entegre bir şekilde yapılması istenilen bir durumdur. Aydın'da dağlık arazilerde, orman köylerinde yerli ırk veya kültür ırk melezi, büyükbaşta kır hayvancılığı yapılmaktadır. Küçükbaşta da Çine Çaparı gibi özellikli koyun ırkları bölgede mevcut olup, yayılıma müsait olan koyun ve keçi ırkları bulunmaktadır. Doğal ortamda yetişen bu hayvanlar için belirli dönemlerde ek yemleme yapılmakta olup yılın büyük bir bölümünü dağda geçirmektedirler. Bitkisel üretimde incir, kestane, zeytin ve çamfıstığında bahsedildiğine benzer bir uygulama olarak bu hayvanların organik sertifikalandırılması öncelikli olabilir. Bununla birlikte organik yem bitkileri üretiminin de yapılması gerektiği unutulmamalıdır. Büyükbaş konusunda Aydın Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, küçükbaşların sertifikalandırılması konusunda Aydın Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliğinin öncelikli sorumlu olması gerekmektedir. Bununla birlikte, arıcılıkta da organik yetiştiriciliğin olumlu olarak değerlendirilmesi gerekmekte olup bu konuda Aydın Arı Yetiştiricileri birliğinin çalışma yapması gerekmektedir. Bu konuda TKDK'nin desteklemeleri önemli etki yaratacak olup, Bakanlığın desteklemeleri de vardır. Daha önceki bölümlerde de değinildiği gibi esas önemli olan güçlü bir pazarlama altyapısının oluşturulması ve üretilebilecek organik hayvansal ürünlerin değerinde pazarlanabilmesidir.
- + Son olarak, dünya'nın en büyük fuarı olan BioFach organik ürünler fuarında bu yıl "Organik 3.0" olarak adlandırılan yeni bir strateji ortaya çıkmıştır. Bu stratejide organik üretimin sadece sertifikalandırılmasının yeterli olmayıp bunun ötesinde ekoloji ve toplumsal değerlerin ağırlıklı olduğu adil ve temiz üretim amaçlanmaktadır. İstanbul'da 13-15 Ekim 2014 tarihinde yapılacak olan 18. Dünya Organik Kongresi'nde bu yeni stratejinin vurgulanması beklenmektedir. Böylece yeni strateji ile organik tarımda aile çiftçiliği ön plana çıkacak, toplum destekli tarım ve katılım sertifikasyon sistemleri gündemi oluşturacaktır. Bu yeni strateji kapsamında öncelikli olarak ürüne doğrudan ulaşım, aile ve küçük çiftçiliğin desteklenmesi ve toplumun gıdasına sahip çıkması konuları ön plandadır. Organik tarımda bu yeni stratejinin hedefleri aşağıdaki gibi sayılabilir;
 - o Organik ürünlerin kalite profillerinin mümkün olduğu kadar açık olması,
 - o Organik kavramının ürün odaklı olmaktan uzaklaştırılıp tüketici ihtiyaçlarına cevap verebilecek konuları düşünmesi gerektiği,
 - o Tasarım, basitlik, marka yaratma, alışveriş, hazırlama ve pişirme yöntemlerinde teknik desteğin önem kazanması,
 - o Ürün yaşam döngüsünün tüm sürecini kapsayan bir organik tarım, kırsal ve kentsel alanların yaklaşması ve beraberinde tüketicilerin üretim sürecine daha fazla katılması
 - o Tüketicinin üretime katılması ile üretici kavramının oluşması
 - o Organik ürünlerin pazarlamasında sağlıklı gıda rekabeti yerine, sağlık stratejisi üzerine yoğunlaşması gerektiği

- Eski tatlara olan özlem, bu ürünlerin üretilmesinin yanı sıra farklı beslenme alternatiflerinin değerlendirilerek yenilikler konusunda araştırma yapılması
- Organik sadece bir üretim yöntemi değil, bir felsefe, yaşam biçimi olarak algılanmaktadır. Bu yaşamı destekleyici eğlence kültürünün ve mekansal gelişmelerin yaratılması gerekmektedir.
- Bu yıl düzenlenecek 18. Dünya Organik Kongresi'nde Aydın olarak ilin temsil edilmesi önemlidir. Bir oturumda Aydın'da organik tarımla ilgili sunum yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İyi tarım konusunda Aydın'ın durumu ile ilgili bilgiler bu raporun mevcut durum bölümünde sunulmuştur. Aşağıdaki tabloda TR32 illerinde İyi Tarım İstatistikleri verilmekte olup Aydın'ın durumu net bir şekilde görülmektedir.

Tablo 23: TR32 İllerinde İyi Tarım İstatistikleri (2007-2012)

İller	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Üretim Alanı (da)	Üretim Alanı (da)	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (kg)	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (kg)	
Aydın	294	1.503	73.923	419	94.456	424	60.732	70.306.309	501	74.116,21	102.223.951	
Denizli	2.534	2.534	5.894	107	5.235	15	2.004	10.628.000	36	4.386,50	12.798.000	
Muğla	5.370	5.370	12.045	53	9.404	108	12.695	92.651.055	90	12.494,68	44.286.239	
Toplam	8.198	9.407	91.862	579	109.095	547	75.431	173.585.364	627	90.997	159.308.190	

Tabloda, iyi tarım konusunda Aydın'ın durumu net bir şekilde görülmektedir. 2007 yılında İTU yapılan üretim alanı sadece 294 dekar ve bu alanla Aydın TR32 bölgesinin yaklaşık %0,4 üne tekabül ederken, 2009 yılında istatistiklere yansıyan ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Aydın, İTU konusunda 2009'dan itibaren bölgede üstünlüğü ele geçirmiştir. 2012 yılında gelindiğinde, 501 olan üretici sayısı ile Aydın bölgenin yaklaşık %80'ine; üretim alanı olarak yaklaşık %81'ine; üretim miktarı olarak da yaklaşık % 64'üne sahiptir.

2012 yılı verilerine göre Aydın Ege Bölgesinin;

- Üretici sayısı bakımından yaklaşık % 57'sine;
- Üretim alanı bakımından %58'ine;
- Üretim miktarı olarak da %37'sine sahiptir.

2012 yılı verilerine göre Aydın Türkiye'nin;

- Üretici sayısı bakımından %13,6'sına;
- Üretim alanı bakımından %8,8'ine;
- Üretim miktarı olarak da %6,6'sına sahiptir.

İlin, 2007 yılından 2012 yılına kadar üretim alanının 250 kattan fazla arttığı görülmektedir. Aynı dönemde Türkiye'de üretim alanınının 15 kat arttığı düşünülürse, Aydın'daki yetiştiricinin konuya verdiği önem anlaşılacaktır.

Aydın'da iyi tarım uygulamaları yapılan ilçeler ve ürünlere bakıldığında, İTU'nun en fazla yapıldığı tarım alanı 50 bin dekarla Söke'de, pamukta yapıldığı görülmektedir. Söke'yi 14.105 dekar alanla Merkez, Söke, Kuyucak, Çine, Germencik, Nazilli, Didim, Yenipazar ilçeleri zeytinle takip etmektedir.

Yukarıda organik tarım konusundaki önerilerden çoğunluğu genel konulardan oluşmakta olup, söz konusu öneriler iyi tarım içinde geçerlidir. Onun için iyi tarıma has özellikli konular burada değinilecektir. Bunlar;

- Pamuk konusunda yukarıda da bahsedildiği gibi 'Better Cotton' (Daha iyi pamuk) trendi, büyük alıcıların bu standardı talep etmesi, üreticileri organik ürün şartlarından daha basit koşullar içeren, ayrıca verim olarak daha fazla verim alabildikleri bu yöntemi hızlı bir şekilde benimsemesine neden olmuştur. Sürdürülebilir pamuk konusunda şu ana kadar en fazla tercih edilen yöntemlerden olan “iyi pamuk uygulamaları” sistemi 4 Mart 2014’te İzmir’de yapılan 3.Ulusal Pamuk Zirvesi’nde de konuşulan konuların başında gelmektedir. Söz konusu zirvede İyi Pamuk Uygulamaları Derneği Başkanı Leon Piçon tarafından yapılan sunumda verilen bilgilere göre;
 - İyi pamuk uygulamaları ile üretilen pamuğun dünya pamuk üretimindeki payı, 2010 yılında %1’in altında iken, 2013’te %4’e yakın olmuştur. Payın 2014’te %7’nin üzerinde olması beklenmekte olup sektörün 2015’teki stratejik hedefi %10’a yakındır. Özetle, dünyada bu sistemin inanılmaz yükselişine paralel Aydın’da eşdeğer uygulamalar önümüzdeki dönemde gözlenmesi kaçınılmazdır.
 - Uygulama, uluslararası markaların öncülüğünde başlatılmış olup halen pazarı onlar çekmektedir. Uygulamalar belirli bir ülkeyle sınırlı kalmayıp tüm dünyada hızla benimsenmektedir. Uygulama, her ülkenin kendi şartları alanında geliştirilmeye açıktır ve üretilen pamukta bir değişiklik yaratmayı değil üretim süreçlerini dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca uygulama iyi tarım felsefesine paralel olarak, çevresel, ekonomik ve sosyal dinamikleri bir arada benimsemektedir. (<http://www.upk.org.tr/>)
- Pamukta yaşanan gelişmelere paralel olarak, iyi pamuk uygulamalarının Aydın’da giderek yaygınlaşması iyi bir gelişmedir. Bu amaçla, Ulusal Pamuk Konseyi, İyi Pamuk Uygulamaları Derneği, Aydın ve İzmir Ticaret Borsaları ve Aydın Ziraat Odası ile birlikte hareket edilmesi konunun yaygınlaştırılması açısından önemlidir. Pamuk üretimi sadece tarımsal bir üretim olmayıp tarım, dış ticaret, sanayi gibi bir çok alanı etkilemektedir. Pamuk üretiminin bu çok yönlü yapısı nedeniyle konu sadece üretici boyutuyla düşünülmemelidir. Gıda Tarım ve Hayvancılık bakanlığı girişimleri ile pamuğun stratejik ürün ilan edilip, ülke stokları oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca, Ege Lisanslı Depoculuk A.Ş (ELİDAŞ), Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası, Tarım Ürünleri Elektronik Platformu gibi kurumlar sektöre yöne veren ve üretimi tetikleyen kurumlardır. Bu kurumların sektörle ilişkisini, iyi pamuk uygulamasını yetiştiricilere anlatmak ve uygulamaları yaygınlaştırmak gerekmektedir. Bu konuda yukarıda sayılan paydaşlarla birlikte hareket edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Son dönemde insan ve hayvan sağlığı, çevreye duyarlılık, sürdürülebilirlik gibi konularda artan duyarlılık nedeniyle Migros gibi zincir marketler iyi tarım konusuna ilgi göstermişler, konuyu ulusal gündeme başarılı bir şekilde taşımışlardır. Bu firmaların tanıtım gücü ve ulaşılabilirliği ile birlikte iyi tarıma tüketicilerin ilgileri devamlı artmaktadır. Organik tarımın dezavantajlarını (geçiş sürecinin varlığı nedeniyle zaman kaybı, verim azalışları vb) taşımaması, konvansiyonel üretim yöntemlerinin vahşi unsurlarını barındırmaması nedeniyle, iyi tarım uygulamaları hem üreticiler açısından hem de tüketiciler açısından cazibesini giderek arttırmaktadır. Ancak her dönemde ve değişik çeşitlerde marketlerde bulunması talebin canlı tutulması açısından önemli olmasına rağmen bu her zaman mümkün olmamaktadır. Yetersiz üretim ve farklı çeşit ve türlerde yaşanan eksiklik nedeniyle oluşan bu durumun önlenmesi için konunun yaygınlaşması gerekmektedir. Hazırda olan bu talebi iyi değerlendirmek, üreticilerin bu

taleple karşılaştırılması sonucu bu alana yönelmesi gerekmektedir. Bu da iyi tarım konusunda çalışan masanın bir tarafına çiftçilerin temsilcileri, diğer tarafta da alıcı market zincirler oturmalıdır. Çiftçiler bu anlaşmanın sağlanması konusunda temsilciliği kendilerinin oluşturabilecekleri bir kooperatif üzerinden yapabilecekleri gibi Ziraat Odaları ya da üretici birlikleri eliyle yapabilirler. Kanımızca, hangi kurum üzerinden yapılırsa yapılsın, masanın diğer tarafına oturacak birimin özel bir şirkette çalışan pazarlama departmanı gibi çalışması, faaliyetlerin yönetilmesinin de özel bir şirketin yönetilmesi gibi olması gerekmektedir. Bunun dışında her bir üreticiyle ayrı ayrı sözleşmelerin yapılarak ürünün market tarafından tedarik edilmesi üreticinin büyük olması durumunda uygun bir yöntem olacaktır.

- Aydın için iyi tarımda öne çıkan ürünler, pamuk ve zeytin dışarıda tutulduğunda, başta narenciye, nar, elma, diğer meyve türleri, yazlık ve kışık sebzeler olmaktadır. Açıkta yetiştirilen bu ürünlerin turfanda olmaması bir dezavantaj olup mevcut semt pazarlarında bu ürünler konvansiyonel gibi işlem görecektir. Üreticiler semt pazarlarının mevcut durumu ile bu ürünleri yetiştirmek istemeyeceklerdir. Ancak yukarıda bahsedilen alternatif pazarlama kanallarından olan büyük ulusal ve bölgesel marketler bu ürünleri özellikle talep etmektedirler. Marketleri, özel satış yerlerini ve sadece organik ve iyi tarım ürünleri satan semt pazarlarını hedefleyen bir üretim biçimi söz konusu ürünlerde kazançlı olacaktır. Önümüzdeki dönemde tüketici tercih ve trendlerinin bu yönde gelişeceği düşünülmektedir. Bilginin ulaşılabilir olması tüketiciyi bilinçlendirmiştir, artan bu bilinçle iyi tarım ürünlerine olan talep giderek daha fazla olacaktır. Dolayısıyla bu ürünler için daha fazla iyi tarım sertifikası alınması, üreticilerin bu alanlara yönlendirilmesi gerekmektedir. Bir başka konuda, Aydın'da, üreticilerin bu uygulama ve sonuçlarını görmesi diğer başka ürünlere göre daha kolay olacaktır. Bu da iyi tarıma girmek isteyen yetiştiricileri özendirilecektir. Bu konuda yine tarım teşkilatının, ziraat odasının ve diğer kurumların işbirliği hayati önem taşımaktadır.
- İyi tarıma uygun olan bir yöntem de örtü altı üretim yöntemidir. Bilindiği gibi serada yetiştirmede en önemli konulardan bir tanesi iklim yönetimi ve dolayısıyla enerji maliyetleri olmaktadır. Özellikle Aydın'da iklimin müsaitliği ve jeotermal kaynakların varlığı sera yatırımları için ili özellikli konuma taşımaktadır.
- Aydın'da 2012 verilerine göre özellikle Umurlu, Köşk, Sultanhisar ilçelerinde toplam 2.654 dekar alanda örtü altı çilek üretimi; Köşk, Sultanhisar ilçelerinde toplam 510 dekar alanda örtü altı karpuz üretimi; Sultanhisar, Köşk, Söke ilçelerinde toplam 305 dekar alanda örtü altı domates üretimi iyi tarım uygulamaları ile yapılmaktadır.
- Ülkemizdeki yüksek sıcaklık değerlerine sahip jeotermal potansiyelin büyük bir çoğunluğu Aydın'da bulunmaktadır. Yüksek sıcaklık değerine sahip kaynaklar Büyük Menderes Grabeninin olduğu güzergahta yani Buharkent, Germencik İlçesi, Ortaklar Kasabası arasında bulunmaktadır. 2012 yılında Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen "Jeotermal Enerjinin Seracılıkta Kullanımının Önündeki Engellerin Tespiti" projesi ile ilin jeotermal potansiyeli ve seracılıkta kullanılabilmesi konusunda detaylı çalışmalar yapılmıştır. Çalışma kapsamında jeotermal seracılık konusundaki sıkıntılar detaylı bir şekilde incelenmiş, tespitler yapılmıştır. Proje çalışmaları sonucunda, Aydın'ın jeotermal potansiyeli ile 600MW elektrik kurulu gücü elde edebileceği ve 100.000 da sera alanının ısıtılacağı öngörülmektedir. Aşağıdaki şekilde mavi ile gösterilen alanlar Aydın'da jeotermal seraların kurulabileceği uygun alanlardır. Sarı ile gösterilen alanlar yerleşim yerleri ve ağaçlıkların olduğu, jeotermal kaynakların belirsiz olduğu alanlardır. (<http://geka.org.tr>)

Şekil 24: Aydın'da Jeotermal Sera Kurulumuna Uygun Alanlar

Söz konusu Raporda, Aydın'da nisbi nemin düşük ve rüzgar hızlarının az oluşu nedeniyle seracılık açısından Antalya'dan daha uygun olduğu belirtilmektedir. Yine yüksek nemin seralarda birçok hastalığı teşvik ettiği, rüzgâr hızının sera konstrüksiyonunun yükünü artırdığı, bu durumun ısı kaybına neden olduğu bilgisi verilmektedir. Raporda devamlı, Aydın'da kış aylarında sıcaklıkların Antalya ve diğer güney illerimize göre birkaç derece düşük oluşunun sera ısıtma maliyetlerini artırdığı, Aydın'da seracılığın istenilen düzeyde olmamasının en büyük nedeninin bu ısıtma maliyetlerinin olmasından bahsedilmektedir. Aydın'daki jeotermal kaynakların önemi bu ısıtma maliyetine alternatif ve ucuz maliyetli bir çözüm olmasından ileri gelmektedir. Bu başarılı olduğu takdirde Buharkent ilçesinden başlayarak denize kadar olan 130-140 km'lik güzergâhta seracılık hızla gelişecektir.

Yukarıdaki raporda bahsi geçen sıkıntıların giderilmesi, ilde jeotermal kaynakların seracılıkta kullanımı ve bu seralarda iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması için entegre ve belirli bir plan düzleminde çalışma yapılması gerekmektedir. Bu konuda tarım teşkilatı başta olmak üzere, GEKA, TKDK, Aydın Ziraat Odası, Ticaret Borsası ve yatırımcıların birlikte çalışması gerekmektedir.

- GEKA'nın öncülüğünde hazırlanan Aydın 2023, İl Taslak Stratejik Planında gelişme eksenlerinden biri "Ekonomik Yapı, Girişimcilik ve Yenilik" eksenidir. Bunun altında 4 tane öncelik, önceliklerin altında da çeşitli amaçlar belirlenmiştir. Üretim ve Hizmet Altyapısının Güçlendirilmesi önceliği kapsamında "Jeotermal seracılığa yönelik altyapı çalışmaları desteklenecektir" denilmektedir. Ayrıca aynı öncelik kapsamında organik tarımın agro-turizmin zenginleştiricisi olarak kullanılması gerektiğine değinilmektedir. Verimliliğin, Sektörel Çeşitliliğin ve Rekabet Gücünün Arttırılması önceliği kapsamında "Organik tarım ve iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.", "Seracılık faaliyetlerinde

jeotermal enerjiden yararlanılması sağlanacaktır.” denilmektedir. Bu faaliyetler kapsamında organik ve iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılmasına ilişkin aşağıdaki görevlere ilişkin sorumluluk Aydın Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğüne verilmiştir;

- “Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlükleri tarafından eğitim ve doküman yayım çalışmaları yapılacaktır.
 - Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından iyi tarım uygulamaları destekleri sağlanarak kapasite artırılabilecektir.
 - Eğitim toplantıları, panel düzenlenecek, basılı yayın hazırlanacak ve görsel medya (Radyo, TV) programı yapılarak yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
 - Organik üzüm ve çilek tanıtımına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
 - Turistik ilçelerde organik zeytinyağı, kuru incir için özel satış yeri açılması amacıyla çalışmalar gerçekleştirilecektir.
 - İzmir, İstanbul, Bursa, Ankara gibi yerlerdeki organik ürün pazarlarına katılım sağlanması için İl Özel İdaresi, Ticaret Borsası ve Belediyeler işbirliği yapılacaktır. “ (Kaynak: Aydın 2023 Taslak Stratejik Planında)
- Aydın Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan Aydın Tarım Master Planında, sürdürülebilir tarım için geliştirilen stratejiler kapsamında İlde uygulanabilecek projeler arasında;
- Organik tarımın yaygınlaştırılması, (Tabii olarak organik tarım yapmakta olan dağlık kesimlerdeki çiftçilere ve Menderes havzasında organik tarım uygulayabilecek olan çiftçilere eğitim ve yayım çalışması yapılması)
 - Jeotermal enerjinin kullanılabilecek uygun duruma getirilerek (yüksek sıcaklık ve bor probleminin çözülmesi) seralarda kullanımının teşvik edilmesi sayılmaktadır.

Hem Aydın 2023, İl Taslak Stratejik Planında hem de Aydın Tarım Master Planında belirlenen öncelikler doğrultusunda uygulanacak faaliyetler paralel olup, görüldüğü gibi bu raporda belirlenen eylemler üst ölçekli planlarla çakışmamaktadır.

3.1.2. Pazar Mekanizmasının Tesisi

Bu bölümde yukarıda çizilmiş olan vizyon, misyon ve stratejiyi gerçekleştirmek için Pazar ve pazarlama açısından yapılması gerektiği düşünülen öneriler özetle belirtilecektir. Pazar mekanizmasının tesisi konusu ortaya konan stratejiyi gerçekleştirmek için en önemli unsurlardan birisidir. Ekonomi bilimi tarihi kadar eski plan Pazar mekanizması kavramı ilk olarak ekonomi biliminin kurucusu sayılan Adam Smith tarafından ortaya atılmıştır. İktisadi hayatta düzeni sağlayan ve hangi malların, kimler için, ne miktarlarda üretileceği gibi temel ekonomik sorunları çözümleyen mekanizmayı ifade etmektedir. Bu mekanizmanın sağlıklı olmaması ve çalışmaması “aksak pazar” (market failure) sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle bir sektörü yükseltme planı söz konusu olduğu zaman ilk etapta sektörün sağlıklı bir Pazar mekanizmasına sahip olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde Aydın organik ve iyi tarım sektörünün sağlıklı bir Pazar mekanizmasına sahip olduğunu söylemek oldukça güçtür. Bu nedenle stratejinin en önemli elemanlarından birisi **Sağlıklı Pazar Mekanizmasının Tesisi** konusudur. Bu amaçla yapılması gerekenler listelenmiştir;

- Aydın, Kuşadası ve Didim’de soğuk hava deposu donanımına sahip organik Pazar yerlerinin oluşturulması böylelikle üreticilerin ürünlerini pazarda sunmaları imkânının yaratılması, harcamaya hazır geliri olan bir kesimin tüketim alışkanlıklarını geliştirmeye ve yerel iç Pazar oluşturmaya yönelik bir faaliyet olacaktır. Yakın çevrede bir organik ürün tüketici kitlesi

yaratarak piyasa mekanizmasının kurulmasına yardım edecek çarpan etkisi büyük bir faaliyettir.

- Eko-köy, eko-turizm yatırımlarının teşvik edilmesi, dağ köylerinde ekolojik turizmin canlandırılması organik ürünlere olan talebi de artıracaktır.
- Üreticilerin fiyat baskısından kurtulabilmesi için organik tarım üreticiler birliği veya kooperatifi kurulması yoluyla çiftçilerin tüccar ve toptancı karşısında pazarlık gücünün artırılması, bu sayede tedarik edilecek miktarın çoğaltılması ve ortak yatırımlar (ortak paketleme tesisi, ortak zeytin sıkın tesisi gibi) yolu ile pazarlama faaliyetlerinin desteklenmesi gerekmektedir.
- Tüketici bilinçlendirme çalışmaları ile organik ürün, iyi tarım ve diğer ürünler arasındaki farkların okullardan başlayarak anlatılması gerekmektedir. Üretim planlama konusunda il bazında koordinasyonun sağlanacağı S.T.K, Kamu kurumu ve çiftçi birliklerinin katıldığı bir platformun oluşturulması gerekmektedir.
- Bölgeye özgü ürünler için sertifikalandırma standartlarının geliştirilmesi gerekmektedir.
- Tüketici beklentilerine göre ürün çeşitliliğinin artırılabilmesi için, marketler, perakendeciler ve tüketici örgütleri ile işbirliği gerekmektedir.
- Markalaşma stratejisinin ve eylem planının belirlenmesi ve kent kimliği ile birlikte entegre pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- Özellikle kamu yemekhaneleri ve okullar olmak üzere, yemek seçiminde organik ürün talep edecek bir yapının oluşturulması için sektörel girişimlerde bulunulması,

3.1.3 Kurumsal Yönetişim ve Koordinasyon

Aydın'da organik ve iyi tarımın yaygınlaştırılması konusunda yönetim ve organizasyon yapısı ile ilgili stratejik hedeflere bakabilmek için öncelikle ülke düzeyinde konunun yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından nasıl ele alındığına, kurumların mevcut plan ve operasyonel programlarında konunun önceliklendirme düzeyine bakmak gerekmektedir. Daha sonra bölge ve il düzeyinde stratejik hedeflerin konulup konulmadığını değerlendirmek faydalı olacaktır.

2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı'nın "2.2.15 Tarım ve Gıda" başlıklı bölümü, "b.Amaç ve Hedefler" alt bölümü, 756. Maddede doğal kaynakları sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulmasının amaçlandığı ifade edilmektedir. Aynı bölümde 2013 yılında 96 bin hektar olan İyi Tarım Uygulama Üretim Alanlarının, 154 bin hektara çıkması hedeflenmektedir. 761. Maddede ise tarımsal desteklerle ilgili sertifikalı üretim yöntemlerine önem verileceği ifade edilmektedir. Onuncu Kalkınma Planı'nda tarım sektöründe hem sürdürülebilir bir yapının oluşturulması hem de sertifikalı üretim yöntemi olarak ifadesini bulan alan organik ve iyi tarım uygulamaları olmaktadır.

Kalkınma Planında bahsi geçen ifade, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yayınlanan (2012-2016) Türkiye Organik Tarım Stratejik Planı'nda uygulamasını bulmuştur. Plan'da Aydın, Çevresel Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması (ÇATAK) Programına dahil edilen iller arasında sayılmıştır. Bu programa katılan ve hibe sözleşmesi imzalayan çiftçilere Bakanlıkça çevre dostu tarım teknikleri ve kültürel uygulamaları kullandıkları için çeşitli kategorilerde tarımsal destekleme ödemesi yapılmakta olup organik ve iyi tarım uygulamalarında bu tutar 135 TL/da olmaktadır.

2010-2013 Güney Ege Bölge Planı 3.2.2.5 Organik Tarım başlığı altında Aydın'ın ekolojik tarım alanında geniş bir alana ve potansiyele sahip olduğu vurgulanarak incir, zeytin, kestane gibi ürünlerin Türkiye üretiminde bölgenin önemli paya sahip olduğu, ürünlerin üretiminin ekolojik tarım şartları altında yapılmakla birlikte kayıt altına alınmamış ve sertifikasyon işlemi tamamlanmamış olabileceklerinin altı çizilmektedir. Plan'da, Tarım, Sanayi ve Turizm Sektörlerinde Verimliliği ve Çeşitliliği Arttırmak amacı altında belirlenen tarım ve sanayide ürünlerin katma değerini arttırılması hedefi kapsamında 3. Strateji olarak "organik tarım faaliyetleri desteklenecektir" ifadesi yer

almaktadır. Tarım konusunda yapılan GZFT analizinde, “dünya genelinde hormonsuz, doğal ve organik tarım ürünlerine olan talebin artması” bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, “organik tarım alanında Söke, Koçarlı, Karpuzlu, Çine, Germencik, İncirliova, Köşk, Sultanhisar, Nazilli, Kuyucak, Bozdoğan, Karacasu, Yenipazar ve Buharkent ilçelerindeki faaliyetler desteklenerek bölgenin rekabet gücünün artırılması öngörülmektedir” ifadesi yer almaktadır.

2014-2023 Güney Ege Bölgesi Bölge Taslak Planı, içeriğinde belirtildiği üzere yaşam kalitesinin yüksek olduğu, doğasını koruyan, yeniliğe dayalı üreten Güney Ege vizyonu ile hazırlanmıştır. Organik ve iyi tarım uygulamaları hem felsefesi hem de uygulamaları ile tarımda sürdürülebilirliği sağlayarak, doğal yaşamı korumakta ve çevreyle dost olmaktadır. Ayrıca bu yöntemlerle üretilen ürünler gıda güvenilirliğini sağlamış, insan ve hayvan sağlığına dost ürünler olmaktadır. Dolayısıyla Planın vizyonunda belirtilen doğayı korumak olgusu bu ürünlerle doğrudan sağlanmaktadır. Bu ürünleri tüketen insanların sağlık problemleri daha az olacak, üreticiler açısından pazarlama sıkıntıları olmaması, ürünlerini daha yüksek fiyatlardan satabilmeleri nedeniyle refah artışı sağlanabilecek, hem tüketicilerin hem de üreticilerin yaşam kaliteleri yükselecektir. Ayrıca, organik ve iyi tarım ürünleri konusunda yapılabilecek işleme, paketleme ve depolama yatırımları ile ürünlerin katma değerleri artırılarak üretim ve pazarlamanın çeşitli süreçlerinde yeni uygulamalar (süreç yeniliği, pazarlama yeniliği) yapılabilecektir.

Söz konusu Bölge Planı’nda “Değere Değer Katan Güney Ege” gelişme eksenin altında organik ve iyi tarımla ilgili hedef ve stratejiler şunlardır.

- Hedef 1 Tarım Sektöründe Üretim Süreçlerinin Ve Altyapının Güçlendirilmesi,
 - Strateji 1.9 Organik tarım ve iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
- Hedef 2 Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi Ürünlerinin Pazarlama İmkânlarının Geliştirilmesi,
 - Strateji 2.3 Üretimde öne çıkan ürünlere yönelik markalaşma, tanıtım ve ortak pazarlama faaliyetleri desteklenecektir.
- Hedef 5 Üretimde Dönüşümün Sağlanması
 - Strateji 5.2 Katma değer odaklı, kalite ve teknoloji yoğun üretim teşvik edilecektir.

Organik tarım ve iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılması stratejisi kapsamında;

- Çiftçinin bilinçlendirilmesi amacıyla eğitim ve yayım faaliyetleri yürütülmesi,
- Üretime yönelik kontrol ve sertifikasyon faaliyetlerinin yaygınlaştırılması,
- Ürünlere yönelik etiketleme ve izleme faaliyetlerinin geliştirilmesi,
- Tüketicilere ilişkin bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesi,
- Organik üretime ilişkin teşviklerin artırılması
- Üreticiler, üretici birlikleri ve alıcılar arasında işbirliği ağlarının oluşturulması

Faaliyetleri hedeflenmiş olup Aydın için Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Üretici Birlikleri, Ziraat Odaları ve GEKA sorumluluk taşıyabilecek paydaş kurumlar olarak belirlenmiştir. Belirlenen faaliyetler, rapor hazırlıkları kapsamında yapılan çalıştay, anket ve paydaş görüşmelerinde herkesin üzerinde hemfikir olduğu konulardır. Dolayısıyla, her bir faaliyet önerisinin çok önemli olduğu düşünülmektedir. Bu faaliyetlerin organizasyonunun kim tarafından ne şekilde yapılacağı belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, ilgili kurumların söz konusu faaliyetleri 2015 yılı çalışma programlarına dahil ederek, bunlara ilişkin planlama yapmaları sağlanmalıdır. Söz konusu çalışmanın etkin bir yönetim gerektirdiği unutulmamalıdır.

Eğitim ve yayım faaliyetleri

**Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü,
Aydın Ziraat Odası, Adnan Menderes Üniversitesi**

<i>Kontrol ve sertifikasyon faaliyetlerinin yaygınlaştırılması</i>	Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Aydın Ziraat Odası, Özel Sektör kuruluşları
<i>Ürünler için etiketleme ve izleme faaliyetlerinin geliştirilmesi</i>	Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Aydın Bilim, Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, Belediyeler
<i>Tüketicilere ilişkin bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesi</i>	Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Aydın Ziraat Odası
<i>Teşviklerin artırılması</i>	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
<i>İşbirliği ağlarının oluşturulması</i>	Aydın Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Aydın Ziraat Odası, Aydın Ticaret Borsası, Ege İhracatçı Birlikleri, Adnan Menderes Üniversitesi, Belediyeler, Ulusal Pamuk Konseyi
<i>Sektörün geneli için belirlenen hedeflere ulaşmak amacıyla söz konusu faaliyetleri içeren projelere finansal desteklerin oluşturulması</i>	TKDK, GEKA, KOSGEB, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Üretimde öne çıkan ürünlere yönelik markalaşma, tanıtım ve ortak pazarlama faaliyetlerinin desteklenmesi stratejisi kapsamında yapılması hedeflenen faaliyetlerin detayları Rapor'un pazarlama bölümünde verilmiştir. Bu faaliyetlerin uygulanabilmesi için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri, Ziraat Odaları, KOSGEB, TKDK, GEKA, Üretici Örgütleri, Ticaret Borsaları stratejik kurumlar olarak öngörülmüştür.

Katma değer odaklı, kalite ve teknoloji yoğun üretimin teşvik edilmesi stratejisi kapsamında yapılması hedeflenen faaliyetlerin detayları Rapor'un üretim bölümünde verilmiş olup bu faaliyetlerin uygulanabilmesi için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlükleri, Sanayi ve Ticaret Odaları, STK'lar, GEKA paydaş kurum olarak belirtilmektedir.

Aydın Gıda Tarım ve Hayvancılık il Müdürlüğü tarafından hazırlanan Aydın Tarım Master Planında ilin mevcut problemleri ve potansiyelleri dikkate alınarak amaçlar belirlenmiş, bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak strateji ve geliştirilecek olan projeler tespit edilmiştir. Bu amaçlar:

- Sürdürülebilir tarım yapılması
- Verimlilik ve gelirin artırılması
- Gıda güvenirliliği

Bu amaçlardan, birinci ve üçüncüsü doğrudan diğeri de dolaylı olarak organik ve iyi tarım konusuyla alakalıdır. Organik ve iyi tarım meşruyetini sürdürülebilir tarım konusundan alırken, bu yöntemlerin kullanılmasıyla üretilen ürünler tam olarak gıda güvenirliliği sağlanmış ürünler olacaktır. Bu nedenle konunun Aydın için önemi tartışılmazdır. Yapılan Master Plan'da İlin potansiyel ve fırsatları değerlendirilerek geliştirilecek olan stratejilerin SWOT analizi yapılmıştır. Sürdürülebilir tarımla ilgili bölümü aynen aşağıda sunulmaktadır.

<i>Amaç</i>	<i>Strateji</i>	<i>Güçlü</i>	<i>Zayıf</i>	<i>Fırsat</i>	<i>Tehdit</i>
<i>Sürdürülebilir tarım</i>	<i>-Ekolojik tarımın geliştirilmesi</i>	<i>-Pazar şansı yüksek ürünler mevcut</i> <i>-Menderes havzası gibi verimli bir alan mevcut</i>	<i>-Ürünleri etiketleme ve ambalaj sorunu var</i> <i>-Pazarlama zayıf</i>	<i>-AB Gümrük Birliği ve STA Anlaşmaları dış Pazar şansı var</i>	<i>-Kirliliğin artması</i>

	-Dağlık kesimlerde zeytin ve incir yetiştiriciliğinde kimyevi gübre ve kimyasal ilaç kullanımı yok denecek kadar çok azdır	-Örgütlenme yetersiz -Menderes Havzası kirlenmesi kısıt oluşturuyor	-Kuşadası limanının dış ticarete açılması	-Tarım arazilerinin tarım dışı amaçla kullanımının artması (Özellikle III.Alt Bölgede)
-Kirliliğin önlenmesi	-Sivil toplum örgütleri var	-Kurumlar arasında yetki kullanımı ve denetimden kaynaklanan sorunlar -Kirliliği önleyici yatırımların pahalı olması -Kirliliğin sadece il boyutlu değil çevre illerden de kaynaklanması	-Çevre Bakanlığı çalışmaları	
-Doğal Kaynakların Kullanımı	-Jeotermal, rüzgar, güneş enerjisi -Meralar -Su kullanım yüzeyinin fazla olması, balıkçılığın burada geliştirilmesi	-Yeterince kullanılmıyor -İslahı gerekiyor -Kıyıların yaklaşık %75'nin Milli Park ve Turizm alanı içerisinde kalması, ikinci konut imarına açılması	-Mera Fonu -Pazarlama imkanı yüksek	-Turizm rantının yüksek olması
-Sulama sistemlerinin iyileştirilmesi	-Sulu tarımın yaygın ve örgütlü olması	-Sulama sistemlerinin iyi uygulanmaması	-DSİ ve KHGM tarafından tarımsal amaçlı suluma programları	-Yatırım finansmanı

Planda verimlilik ve gelirin arttırılması için geliştirilen stratejiler kapsamında İlde uygulanabilecek faaliyetler aşağıdaki şekilde öngörülmüştür;

- Sebze ve meyvelerin (İncir, Zeytin, Kestane, Şeftali, Domates, Çilek v.b.) işlenerek katma değerinin yükseltilmesi,
- Üreticilerin örgütlenmesinin teşvik edilmesi,
- Bazı ürünlerde sözleşmeli çiftçilik yapılması ve çiftçinin buna özendirilmesi, mevcut sözleşmeli çiftçilik yasasının bölgede yaşanan sorunları çözecek şekilde yeniden düzenlenmesi

Yukarıda bahsi geçen planlar, Rapor yazımı aşamasında masabaşı çalışmaları, çalıştay, anketler ve yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılan bulgular ve öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır.

- Hem ulusal ölçekli planlarda hem de bölge ve il özelinde yapılan planlarda, organik ve iyi tarım konusunun önemli ve yaygınlaştırılması gerektiği alanlar olduğu kabul edilmekle birlikte, üretim, pazarlama ve yönetime ilişkin bazı öncelikler vurgulanmaktadır. Raporun,

Üretim ve pazarlama bölümünde bu faaliyetler irdelenmiş olup, bu kısımda sorumluluklar üzerinde durulacaktır. Buna göre;

- o öncelikle konu ile ilgili her bir faaliyette kontrol, denetim, politika belirleyici kurum olan merkezde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve ilde de il müdürlüğü olmalıdır.
- o üretimle ilgili faaliyetler, üreticiyi, kontrol sertifikasyon kuruluşlarını ve bir sonraki aşama olan sanayiciyi veya ihracatçıyı ilgilendirmektedir. Dolayısıyla her bir grubun temsilcileri, Aydın Ziraat Odası, Kontrol Sertifikasyon Kuruluşları, Aydın Sanayi Odası, Aydın Ticaret Borsası, Ege İhracatçı Birlikleri ile eşgüdüm halinde faaliyetler yürütülmelidir.
- o Pazarlama ile ilgili faaliyetler hem ürünün ilk üreticiden çıkış yaptığı alanlarda hem de ürünün işlenip sunulduğu alanlarda yapılabilmektedir. Aslında bazı ürün veya ürün grupları için çok farklı ürün yaşam döngüleri bulunsa da temelde tarımsal ürün doğrudan tüketicilerle buluşturulmaktadır ya da sanayi için girdi niteliğinde olmaktadır. Örneğin pamukla incirin tanıtımı algısı kullanım alanları, müşterileri farklıdır. Dolayısıyla her bir ürün ya da ürün gruplarına ilişkin tanıtım faaliyetleri ayrı yapılmaktadır. Organik ve iyi tarım uygulamaları ile üretilen ürünlerin pazarlanmasında, Aydın ve İzmir Ticaret Borsaları, Ulusal Pamuk Konseyi, İyi Pamuk Uygulamaları Derneği, Ege Lisanslı Depoculuk A.ř (ELİDAş), Ege İhracatçı Birlikleri (bünyesinde bulunan ihracatçı birlikleri ve tanıtım grupları ile), Aydın Ziraat Odası, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası, Tarım rnleri Elektronik Platformu, Aydın için çalışan her türlü dernek, vakıf bu kapsamda stratejik kurumlardır. Faaliyetler, bu kurumların da içerisinde olacak şekilde planlanmalıdır.

Hem organik hem de iyi tarım konusunda ihracat pazarı her zaman vardır ve pazardan talep toplayan, ürün sunan ihracatçılar bulunmaktadır. İhracatçılar yaptıkları sözleşmelerle bu üretim yöntemlerini ilk defa Türkiye’de uygulatan eğilim belirleyicilerdir. Bu nedenle ihracatılarla ve onların birliği olan İhracatçı Birlikleri ile bütün bu süreci birlikte yürütmek önemlidir.

Ayrıca, üreticilerin yetiştirdikleri organik ve iyi tarım kapsamındaki ürünleri doğrudan pazarlayabilme imknlarını geliştirmek, bu amaçla organik ve iyi tarım semt pazarlarının oluşturulması, kontrol sisteminin kurulması görevi Ziraat Odası ile birlikte Aydın Büyükşehir Belediyesi ve diğer ilçe belediyelerinin görev sorumluluğunda olabilir. (Yukarıda tarım teşkilatının her bir görev ile ilgili sorumlu olması gerektiği için burada tekrarlanmamıştır). Böyle bir projenin güdümlü proje kapsamında GEKA tarafından da değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

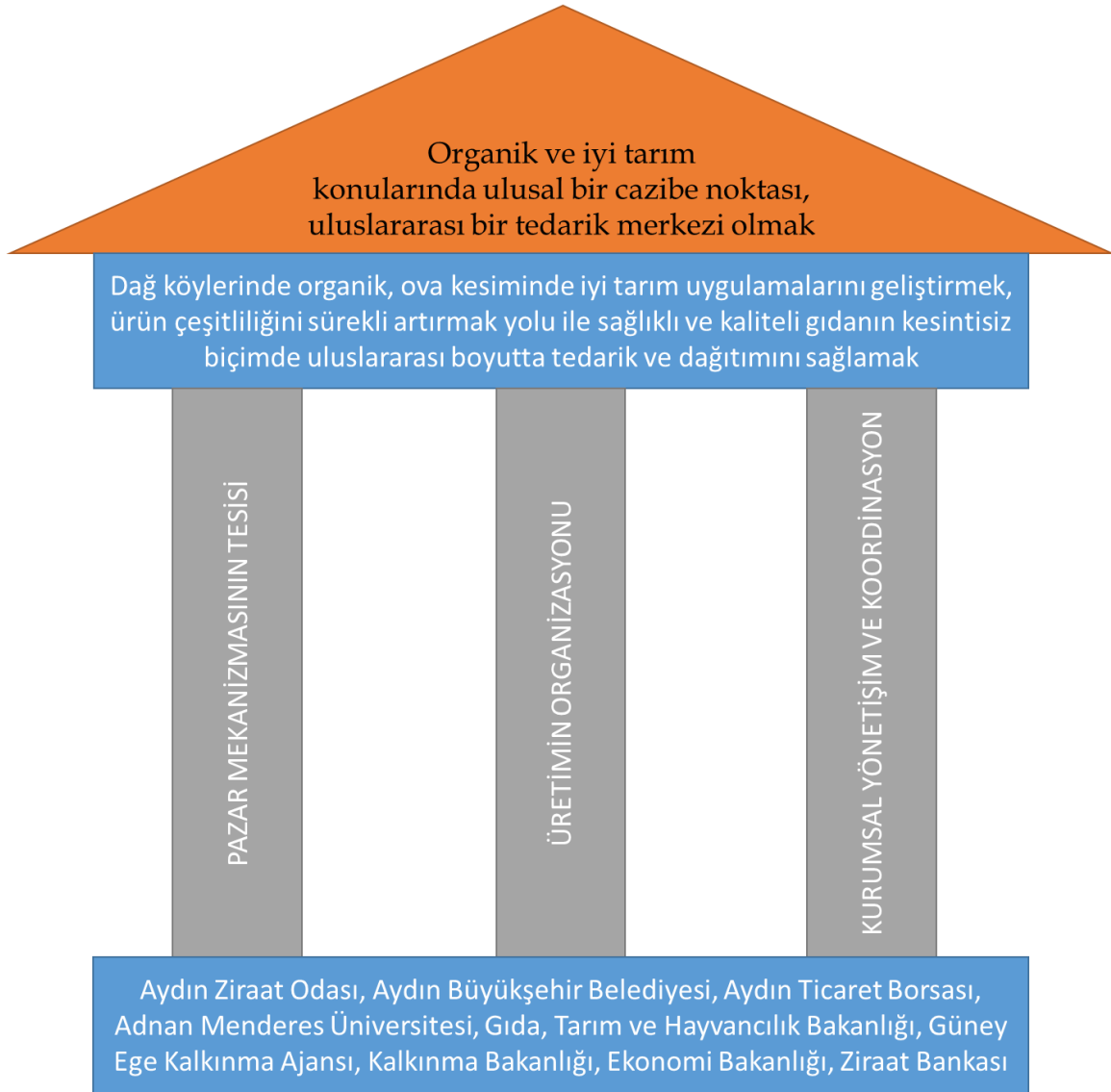
- o Eğitimle ilgili konularda niversitelerin Ziraat Fakülteleri başta olmak üzere, tarımsal pazarlama ve finansman konularında İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri konuyla ilgili olabilmektedirler.
- o Yukarıda bahsedildiği gibi 2014-2023 TR32 Bölgesi Taslak Bölge Planı başta olmak üzere diğer Plan ve Stratejilerde performans göstergeleri olarak birim alan başına organik üretim miktarı, organik üretim yapan ifti sayısı ve organik üretim miktarına ilişkin ciddi hedefler bulunmaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için ilk yapılması gereken şey, Aydın Ziraat Odası tarafından konunun oluşturulacak bir platformla tanıtımının yapılmasıdır. Tanıtımı hedeflenen kitle yukarıda çokça yerde isimleri geçen bu rapora kaynak sağlayan, çalıştaya katılım sağlayan ve bu konuda çalışabilecek tüm paydaşlardır. Aydın Ziraat Odasının, 2013 yılı DFD programı kapsamında GEKA tarafından desteklenen ve bu çalışmanın yapılmasını sağlayan ‘‘Aydın’da Organik ve

İyi Tarım Uygulamalarını Yaygınlaştırılması ve Yatırım Stratejileri Analizi” projesi kapsamında yapılacak proje kapanış toplantısında bu Raporun sonuçları ve öneriler söz konusu paydaşlarla paylaşılacaktır. Bu platformun oluşturulması için bu toplantının bir başlangıç ve iyi bir fırsat olduğu düşünülmektedir.

- Kentin markalaşmasının sosyal, ekonomik, kültürel sonuçları bulunmaktadır; çünkü marka bir değere sahiptir ve ekonomik kıymeti bulunmaktadır. Ayrıca yalnız ülkeler değil, kentler hatta yöreler de kendi markalarını yaratarak küresel rekabette öne çıkmak için yarışmaktadır. Ülkeler sahip oldukları kent markalarıyla daha fazla turist ve yatırım çekmektedir. Şehirlerin pazarlanması, yani kentsel pazarlama, artık bir uzmanlık dalı haline gelmiştir. Günümüz dünyasında Marka Kent olgusu şehirler için olmazsa olmazlardandır. Dolayısıyla ekonomik bir gelir getirmenin yanı sıra bir felsefeyi de içeren organik ve iyi tarım uygulamasının Aydın’ın kentsel pazarlama unsurlarından olduğu düşünülmektedir.
- Kentin tanıtımın gelişme eksenlerinden biri organik ve iyi tarım olmalı bunun altında özellikle incir, zeytin, çam fıstığı ve kestane organik tarımda; pamuk, örtü altı çilek, karpuz ve domateste iyi tarımda marklaşmaya gidilmelidir. Bu sayılan ürünlerin haricinde diğer ürünlerde de üretim yapılmalı, desteklenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır, ancak ilk aşamada kentle birlikte anılması gereken ürünlerin yukarıda sayılanlar ve belirtilen temalarda olmasının faydalı olacağı kanaati oluşmuştur. Söz konusu ürünler hem iç hem de dış piyasada son dönemde yükselişte olan “gurme” diye tanımlanan damak tadına önem veren kişilerin uğrak yerleri olan dükkanlarda, restoranlarda hatta kafelerde Aydınla birlikte anılabilecektir. Bu durum talebi arttıracak, artan talep çiftçiyi daha çok bu alana yöneltecek, ayrıca yatırımcılar ve girişimciler de gelişen bu sektörde, Aydın markası altında yer edinmek isteyeceklerdir.
- Kentsel pazarlama konusu ile ilgili yönetsel sorumluluk çok yönlü olup bir kurumun sahiplenemeyeceği kadar karmaşıktır. Bu çalışmanın kentsel pazarlama projesi olarak düşünülüp GEKA’nın güdümünde yürütülmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Kalkınma Ajansının, birden fazla kurumun görev ve sorumluluk alanına giren işlerde koordinatör olabilme gücü, bölge planı hazırlama, uygulama ve sonrasındaki süreçlerde izleme ve değerlendirme görevlerinin sahibi olduğu düşünüldüğünde, kentsel pazarlama konusunda yönetsel sorumluluğun GEKA’da olduğu düşünülmektedir.
 - Yürütülen projelere bak, GEKA’nın hayvancılık ve organik tarım raporunda vardır.
 - Yapılan çalıştay ve paydaşlarla yapılan görüşmelerde ortak hareket etme kültürünün azlığı dile getirilse de, bölgede başarılı yetiştirici birlikteliklerin mevcut olduğu bilinmektedir. (Nazilli Ör-Koop, TARIŞ vs.) Kooperatifleşme ile ilgili sıkıntılar tüm yurt genelinde ortak sıkıntılardır, dolayısıyla nasıl olamadığından ziyade nasıl olabileceği üzerinde odaklanılmalı bölgedeki üreticilerin örgütlenmelerin teşvik edilmeli, birlikler üzerinden yapılan üretim ve pazarlama faaliyetlerinin ayrıca desteklenmesi gerekmektedir.
- Aydın’da kurumlar yöresel ürünlerin korunması ve markalaşmasının önemini giderek daha fazla anlamaya başlamışlardır. Bunun en iyi örneği olarak, Aydın Ticaret Odası tarafından Aydın inciri için coğrafi işaret tescili alınmıştır. Aynı şekilde Aydın Ticaret Borsası tarafından Aydın kestanesi, Aydın memecik zeytini, Aydın zeytinyağı ile resmi başvurular yapılmıştır. Marka tescili ürünlerin korunması ve markalaşması için çok önemlidir, ancak bu tescilin alınması tek başına yeterli değildir. Yukarıda ifade edildiği gibi, konunun kentsel pazarlama kapsamında ele alınarak bütüncül bir bakış içerisinde konuya yaklaşmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Belirtilen öneriler ışında sektörün strateji evi aşağıdaki gibi çizilmiştir.

Şekil 25: Aydın Organik ve İyi Tarım Strateji Evi

Şekil 26

Kaynakça

- 1) Onuncu Kalkınma Planı, Kalkınma Bakanlığı (2014-2018)
- 2) Güney Ege Bölge Planı, Güney Ege Kalkınma Ajansı,(2010-2013)
- 3) Güney Ege Bölgesi Bölge Taslak Planı, Güney Ege Kalkınma Ajansı,(2014-2023)
- 4) Karşılaştırmalı Bölgesel İstatistikler, TÜİK
- 5) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Seçil Adalet GÖK, AB Uzmanlık Tezi, 2008
- 6) Organik Tarım Stratejik Planı 2012-2016, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü,
- 7) Organik Tarım Ulusal Eylem Planı 2013-2016, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- 8) Aydın Tarım Master Planı, Aydın İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2013
- 9) Stratejik Plan (2014-2018), Aydın İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- 10) Organic Farming in Europe, Presentation at BioFach 2014, FiBL-IFOAM
- 11) Organik Veri Ağı Araştırması 2014, FiBL-AMI
- 12) Ağrı İli Organik Tarım ve Hayvancılık Raporu, Ağrı Yatırım ve Destek Ofisi, Serhat Kalkınma Ajansı, Ocak 2014
- 13) Dış Ticaret Kayıtları, Ege İhracatçı Birlikleri, 2012
- 14) OTBİS Kayıtları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2011
- 15) Organik Tarımın Tarihçesi ve Gelişimi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Dilek SARI, 2012
- 16) Türkiye’de Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları Üretim ve Pazarlama Esasları, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul 2011
- 17) Aydın İl Stratejik Planı, Aydın Valiliği-GEKA, 2012

İnternet Siteleri

- 1) <http://www.fao.org/organicag/oa-faq/oa-faq1/>
- 2) <http://infohub.ifoam.org/en/what-organic/definition-organic-agriculture>
- 3) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/12/20041203.htm#1>
- 4) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/05/20130525-2.htm>
- 5) <http://www.biofach.fibl.org/fileadmin/documents/de/news/2014/willer-lernoud-schaack-2014-biofach-organic-europe.pdf>
- 6) <http://www.serka.gov.tr/yayinlar/agriorganik/>
- 7) <http://www.upk.org.tr/>
- 8) <http://geka.org.tr>
- 9) <http://www.tkd.gov.tr/>
- 10) <http://belgelendirme.ctr.com.tr/globalgap-nedir.html>
- 11) <http://traglor.cu.edu.tr/objects/objectFile/wsBoMnQW-11122012-0.pdf>
- 12) [http://ucmaz.home.uludag.edu.tr/PDF/ziraat/2008-22\(2\)/M4.pdf](http://ucmaz.home.uludag.edu.tr/PDF/ziraat/2008-22(2)/M4.pdf)
- 13) <http://www.orguder.org.tr/organiktarimpazarlama.html#ihracat>
- 14) <http://www.choicesmagazine.org/2007-2/grabbag/2007-2-05.htm>
- 15) <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- 16) <http://www.biofach.fibl.org/fileadmin/documents/de/news/2014/willer-lernoud-schaack-2014-biofach-organic-europe.pdf>

Ekler

Ek-1: Yetkilendirilmiş Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları

- IMO-CONTROL VE SERTİFİKASYON TİCARET LTD. ŞTİ.
- ECOCERT DENETİM VE BELGELENDİRME LTD. ŞTİ.
- ETKO EKOLOJİK TARIM KONTROL ORGANİZASYON LTD.ŞTİ.
- EKOTAR EKOLOJİK TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİM, KONTOL, SERTİFİKA, SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
- ICEA ISTITUTO PER LA CERTIFICAZIONE ETICA E AMBIENTALE TÜRKİYE ŞUBESİ
- CERES CERTIFICATION OF ENVIROMENTAL STANDARTS GMBH TÜRKİYE İZMİR ŞUBESİ
- ORSER KONTROL VE SERTİFİKASYON LTD. ŞTİ.
- ANADOLU EKOLOJİK ÜRÜNLER KONTROL VE SERTİFİKASYON LTD.ŞTİ.
- TURKGAP TARIM UYGULAMALARI KONTROL VE SERTİFİKASYON HİZMETLERİ TİCARET LTD. ŞTİ.
- NİSSERT ULUSLARARASI SERTİFİKASYON VE DENETİM HİZMETLERİ DENETİM LTD. ŞTİ.
- IMC LTD. ŞTİ.
- ANKA GLOBAL KONTROL VE SERTİFİKASYON A.Ş.
- KALİTEST BELGELENDİRME VE EĞİTİM HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.
- EGETAR KONTROL VE SERTİFİKASYON HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.
- BİO İNSPECTA KONTROL SERTİFİKASYON LTD. ŞTİ.
- İSMAİL DEMİRCAN NOPCERT ORGANİK TARIM UYGULAMALARI ORGANİK GİRDİLER VE ORGANİK ÜRÜNLER SERTİFİKASYON HİZMETLERİ
- BİOBEL SERTİFİKASYON DENETİM GÖZETİM VE EĞİTİM HİZ. LTD. ŞTİ
- MEHMET BIYIK-TUSCERT ULUSAL SERTİFİKASYON HİZMETLERİ
- KAYOS ULUSLARARASI SERTİFİKASYON VE DENETİM HİZMETLERİ LTD.ŞTİ.
- BAŞAK EKOLOJİK ÜRÜNLER KONTROL VE SERTİFİKASYON HİZMETLERİ LTD.ŞTİ.
- CTR ULUSLARARASI BELGELENDİRME VE DENETİM LTD.ŞTİ.
- ICCS KONTROL VE SERTİFİKASYON A.Ş.
- LİKYA ORGANİK ULUSLARARASI ORGANİK ÜRÜNLER KONTROL VE SERTİFİKASYON HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.
- EKOİNSPEKT ULUSLARARASI BELGELENDİRME DENETİM GÖZETİM TEKNİK KONTROL VE EĞİTİM HİZ. LTD. ŞTİ.
- BCS ÖKO-GARANTIE ORGANİK TARIM SERTİFİKALANDIRMA HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.
- CONTROL UNİON GÖZETİM VE BELGELENDİRME LTD. ŞTİ.
- ECAS BELGELENDİRME VE DENETİM LTD. ŞTİ.
- ORTAR KONTROL VE SERTİFİKASYON HİZMETLERİ LTD.ŞTİ.

Ek-2: Yatırım Fırsatları Araştırması Soruları

Aydın Ziraat Odası Başkanlığı, T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı 2013 yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında sağlanan mali destek ile yürütmekte olduğu "Aydın'da Organik ve İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Stratejisi ve Yatırım Önerileri Analizi" projesi kapsamında siz değerli paydaşların da katkılarını beklemektedir. BU kapsamda, aşağıda bulunan anket formunu doldurarak konu hakkında görüşlerinizi bizimle paylaşmanızı rica ederiz.

Saygılarımızla,
Aydın Ziraat Odası Başkanlığı

Lütfen Kişisel Bilgilerinizi Giriniz.

Adınız

Soy Adınız

Ünvanınız

Temsil Ettiğiniz Kurum / Şirket / Kooperatif *

E-Posta Adresiniz

İleri

Ürettiğiniz/ticaretini yaptığınız organik ürünleri ve üretiminiz/ticaretiniz içindeki paylarını (yüzde cinsinden) belirtiniz.

	Ürün Adı	Üretim/Ticaret içindeki Payı (%)	Yurtdışı Müşterilerin Payı (%)	Yurtdışı Müşterilerin Payı (%)
1. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
7. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
8. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
9. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
10. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Geri

İleri

Ürettiğiniz/ticaretini yaptığınız organik ürünlerin pazarların en önemli üç yurtiçi pazarını belirtiniz. (Örneğin, İzmir, Antalya, Denizli vb..)

	1. Yurtiçi pazar	2. Yurtiçi pazar	3. Yurtiçi pazar
1. Ürün			
2. Ürün			
3. Ürün			
4. Ürün			
5. Ürün			
6. Ürün			
7. Ürün			
8. Ürün			
9. Ürün			
10. Ürün			

Geri

İleri

Ürettiğiniz/ticaretini yaptığınız organik ürünlerin pazarların en önemli üç yurtdışı pazarını belirtiniz. (Örneğin, Almanya, Fransa, Japonya vb..)

	1. Yurtdışı pazar	2. Yurtdışı pazar	3. Yurtdışı pazar
1. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
7. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
8. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
9. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
10. Ürün	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Geri

İleri

Ürünlerinizi sattığınız müşteri grupları oransal olarak hangileridir?

	Toptancılar	Perakendeciler	Süpermarketler	İhracatçılar	Yurtdışı Alınlar	Diğer (Belirtiniz)
Müşteri Grupları	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Yeni yatırım planınız var mı *

- Var
 Yok

Eğer yeni yatırım planınız var mı? sorusuna evet yanıtını verdiyseniz, yatırım planlarınızı özetle açıklayınız

Size göre Aydın'da Organik ve İyi Tarım konusunda yatırım fırsatları nelerdir?

Geri

İleri

İşletmenizin en önemli 3 sorununu ve önem derecelerini aşağıdaki seçenekler arasında işaretleyiniz

	Çok Büyük Sorun	Büyük Sorun	Sorun	Sorun Değil	Hiç Sorun Değil
Üretim maliyetlerinin yüksekliği	☐	☐	☐	☐	☐
Eğitim eksikliği	☐	☐	☐	☐	☐
Finansman	☐	☐	☐	☐	☐
İnsan kaynağı	☐	☐	☐	☐	☐
Pazarlamadaki yetersizlik	☐	☐	☐	☐	☐
Ürün tedarigi	☐	☐	☐	☐	☐
Devlet desteğinin yetersizliği	☐	☐	☐	☐	☐
Ziraat odalarının desteği	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer	☐	☐	☐	☐	☐

Gönder

Geri

Ek-3: Yatırım Fırsatları Araştırmasına Katılan İşletmelerin Listesi

Sıra No	İşletme Adı
1	Kolcuoğlu Ltd. Şti.
2	Cevdet Aksüt ve Oğulları
3	Kuruoğulları Ltd. Şti.
4	Koçlar Tarım Ltd. Şti
5	Eğridere-karacaören-paşaköy ve haciköseler Tar. Kal.Koop.
6	Mehmet Avcu
7	Karagöz Muhtarlığı
8	Karagözler Köyü
9	Şenel Tarım Ürünleri
10	Pak Tarım Ltd. Şti.
11	Özkırcı A.Ş.
12	Başak Tarım Ltd. Şti.
13	Ar-Ne Tarım Ltd. Şti.
14	Arif Gürdal İşletmesi
15	Gıdatay A.Ş.
16	Kahyaoğlu Ltd. Şti.
17	Has Gıda Tarım Ltd. Şti.
18	Dağdeviren Zirai Ürünler
19	Mustafa Çağlar Ltd. Şti.
20	Toroslular Gıda
21	Casa Luna Garden
22	Alpler Organik Ltd. Şti.
23	Ak-Impeks Ltd. Şti.
24	Günaydınlar Organik Tarım Ltd. Şti.
25	Yertaş Madencilik ve Doğal Tarım Gübre İşletmeciliği

Ek-4: Çalıştay Katılımcı Listesi

**Aydın'da Organik Ve İyi Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması
Stratejisi Ve Yatırım Önerileri Analizi Çalıştay Toplantısı 18/04/2014**

Katılımcılar

Ad - Soyad	Kurum	Telefon/E-posta	İmza
Mahmut Medine BAKI	Ziraat İlç. Odası Başkan	0535 638 2340	
Süleyman KÖZBEK	Yenipazar Ziraat Odası Başkanı	0542 681 0961	
Murat Çayan KUTLU	Aydın Tarım Kredi Kooper. Md. Başkan	505 818 6629	
Neçdet 1260	Nazilli Ziraat Odası Başkanlığı	0542 682 8467	
Mehmet İrfek UOPLU	AYSEDER	0558 226 3811	
Devir İLÇELİ TOKSOY	Aydın Seracılık Kooper.	0541 917 9999	
Sahret Erdem	Aydın Tarım Kredi Kooper. Müd. Yard. Ziraat Odası	0505 865 9160	
Birgül ERTAN	İncir Araştırma İst. Md.	0505 825 3649	
Veli Tunç	Köşk Ziraat Odası Başkan	0533 216 5077	
Bilal TARHAN	Sultanhisar Ziraat Odası Başkan	0532-4935409	
Rıza Arslan	Koçarlı Ziraat Odası Başkan	0542 692 3441	
Beyza DİMŞEK	TKSK Aydın İl Koordinatörlüğü	0535 482 6177	
Ölmen Mutlu	Aydın TB	0530 442 9111	
Kıvanç İSİLÇEN	ADSYB	0541 950 5276	

Ad - Soyad	Kurum	Telefon/E-posta	İmza
Rıza Poşcu	Aydın Ziraat Odası A.D. W. d. D. D. D.	0522607991	
Mehmet Serdar GÜNGÖR	AOSYB	05422421047	
Sahin AKCAN	Aydın ziraat odası	05435708720	
Ercan TEKİN	Aydın ziraat odası	05327490551	
Hüfuzat Getim	Aydın zir. odası	05756301422	
Osman Esirak	Cine Ziraat Odası B34	05057393690	
Adnan ALKAXI	Cine k. et Binaları Ziraat Muh.	05320963309	
Mutlu Çavuş	Cine Ziraat Odası	05056493061	
Mustafa Akınok	Aydın Ziraat Odası	0535.9899006	
Muhammet DEVEDİ	Aydın Ziraat Odası	0507.623.64.35	
Sadettin usta	Aydın ziraat odası	05356552177	
Yüksel Devenci	Aydın ziraat odası	05426728613	
Kerem ODEN	AYSO	05322938770	
Musa Zararlılar	Germencik Ziraat Odası	05363672481	
Alişahin	Mari Term	5933279742	